

ORDINUL
ARHITECTILOR
DIN ROMÂNIA

GHID DE ARHITECTURĂ

pentru încadrarea în specificul local din mediul rural

ZONA ȚARA CĂLATEI

Ghidul de arhitectură se adresează:

- locuitorilor satelor
- administrației locale și regionale
- investitorilor publici și privați
- consultanților specializați în accesarea fondurilor europene
- proiectanților

în vederea întocmirii proiectelor pentru

- investiții din Programul Național de Dezvoltare Rurală
- investiții private
- investiții publice

și a fundamentării documentațiilor de urbanism.

Ghidul a apărut cu sprijinul Ordinului Arhitecților din România și a fost finanțat din Fondul „Timbrul Arhitecturii”.

- decembrie 2016 -

Colectiv de elaborare:

Coordonator:
arh. Katalin Moscu

Consultant științific:
Dr. Augustin Goia

Echipă:
arh. Katalin Moscu
stud. arh. Zsuzsánna BANCSI-RIGÓ
stud. arh. Ildikó SÁNDOR
arh. stag. Árpád NAGY
Grupul Rural al OAR

Editare și machetare:
stud. arh. Zsuzsánna BANCSI-RIGÓ
stud. arh. Ildikó SÁNDOR

Corectură de text:
Ana PASCU

ROSTUL GHIDULUI

Rostul acestui material este de a furniza un instrument de lucru locuitorilor din mediul rural, autorităților locale, investitorilor, proiectanților și consultanților implicați în procesul de elaborare a unor regulamente de construire în mediul rural.

Ghidul își propune să fie un set de reguli ușor de aplicat, cu exemple clare (inclusiv de tipul AȘA DA sau AȘA NU), care să faciliteze alegerea modelelor adecvate de către cei ce vor să construiască în mediul rural. În același timp, ghidul intenționează să ușureze activitatea echipelor de

proiectare/consultanță în alegerea configurațiilor, a materialelor și a tehnologiilor necesare construirii în mediul rural, fie că vorbim despre proiecte finanțate prin PNDR, despre elaborarea documentațiilor de urbanism sau despre simple intervenții cu finanțare exclusiv privată.

Obiectivul esențial al acestui ghid este păstrarea nealterată a spiritului așezărilor în care sunt propuse proiectele și creșterea calității vieții, dar cu conservarea tradițiilor și a peisajului cultural existent, acestea fiind, de fapt, chiar resurse pentru dezvoltarea

durabilă în mediul rural.

În acest sens, există deschidere pentru abordări specifice secolului al XXI-lea care țin cont de resursele locale, de energiile regenerabile, precum și de cunoașterea acumulată local (meșteșugurile și tehnica populară).

Proiectele de succes din mediul rural evidențiază faptul că există o legătură foarte strânsă între calitatea peisajului natural, a celui construit și calitatea vieții. Viitorul oricărei comunități depinde de modul în care își administrează resursele.

Mediul construit (construcțiile de orice fel) poate fi o resursă extrem de valoroasă sau, din contră, doar un consumator de resurse. În acest sens, prezentul material propune soluții care pun în valoare înțelepciunea tradiției constructive locale, a utilizării responsabile a resurselor locale, dar în același timp oferă soluții noi, ce țin de materiale și tehnici moderne de construcție și de surse de energie regenerabilă.

Imagine din satul Nădășelu

IMPLICAREA COMUNITĂȚII ÎN GOSPODĂRIREA RESPONSABILĂ A MEDIULUI CONSTRUIT

Grija cu care întreținem, reparăm sau construim – fie că este vorba de casele tradiționale, părințești, sau de clădiri noi –, reprezintă un proces ce presupune asumarea unei responsabilități față de întreaga comunitate. Orice clădire trebuie percepută în primul rând ca o componentă a ansamblului așezării sătești. Astfel, o clădire trainică, frumoasă, care își îndeplinește bine rostul pentru care a fost construită, ar trebui să fie un motiv de mândrie pentru întreaga comunitate. Acest lucru devine și mai evident, mai relevant, în cazul clădirilor cu funcțiuni publice, comunitare: primăria, școala, căminul cultural, dispensarul, clădirile de cult etc.

Principiile care vor sta la baza oricărei intervenții asupra mediului construit din zonele rurale (fie că este vorba de conservare, de

întreținere, de modernizare sau de construire) sunt următoarele:

- Respectul pentru moștenirea culturală; se va urmări cu precădere integrarea în context prin păstrarea nealterată a identității așezării, a peisajului construit și a celui natural.
- Responsabilitate față de urmași; îmbunătățirea condițiilor de viață în prezent prin valorificarea resurselor locale în mod judicios, pe termen lung, pentru a rămâne disponibile și generațiilor viitoare.
- Utilizarea surselor de energie regenerabile.
- Valorificarea amplasamentului astfel încât forma/volumetria și înfățișarea clădirii să reflecte climatul local: orientare și însoțire, umiditate și vânturi dominante, oscilații de temperatură etc.
- Utilizarea materialelor și a tehnicilor tradiționale, care, de fapt, reflectă soluțiile cele mai bune, cristalizate de-a lungul timpului pentru condițiile de mediu locale.
- Utilizarea materialelor reciclabile și refolosirea apelor uzate și pluviale.

Pentru noile programe/funcțiuni propuse în mediul rural, întotdeauna se vor analiza următoarele aspecte:

- Relevanța: „Cât de necesară este această nouă clădire sau acest nou

ansamblu pentru comunitate? Cum se va asigura întreținerea și funcționarea noilor clădiri?”

- Incluziunea socială: „Cât de echitabilă este repartizarea serviciilor, a utilităților, a facilităților de producție în teritoriu?” Se va urmări favorizarea accesului tuturor membrilor comunității în aceeași măsură la noile funcțiuni.

Dezvoltare comunitară prin calificare profesională și încurajarea economiei locale

În anumite comunități, deși există resurse de materie primă valoroase, acestea sunt neglijate de localnici, iar meșteșugul prelucrării lor s-a pierdut. În această situație, este necesară calificarea localnicilor astfel încât să poată avea acces la resurse, în vederea susținerii unor activități de economie socială capabile să aducă un venit constant în comunitate.

Acest principiu este extrem de important atât datorită rezultatului direct de ieftinire a investiției prin folosirea forței de muncă locale, cât și datorită efectului pe termen lung pe care îl asigură: în teritoriu rămân nu numai funcțiunile capabile să

deservească locuirea, ci și personalul calificat capabil să le utilizeze.

Acest deziderat se poate atinge doar printr-o politică investițională coerentă, care trebuie să urmeze niște pași necesari, cum sunt:

- cooptarea localnicilor adulți și lipsiți de ocupație ca mână de lucru, pentru început, necalificată;
- aducerea în teritoriu a inginerilor, a maistrilor, a tehnicienilor și a muncitorilor capabili să instruiască și să asigure calificarea lucrătorilor necalificați;
- organizarea de cursuri practice și de cursuri de formare și calificare pentru localnici;
- dezvoltarea unor centre de valorificare a materialelor de construcție ecologice rurale, cu aplicații în domeniul construcțiilor;
- pe măsura derulării programului, gradul de calificare a personalului crește; consecutiv, crește remunerația și capacitatea de a întreține locuințele noi create;
- atingerea obiectivelor avute în vedere la terminarea programului: aceste funcțiuni productive vor rămâne în teritoriu, urmând să deservească întreaga așezare în ansamblul ei; în plus, la terminarea programului, zona va fi locuită de un segment de populație productiv. Lucrătorii vor fi capabili să presteze munci calificate în cadrul așezării, dar și în vecinătate, putând astfel să-și întrețină casele și gospodăriile.

Rostul arhitectului

Arhitectul are rostul de a îmbina oportunitățile cu resursele și nevoile beneficiarilor, indiferent dacă aceștia sunt o familie, o firmă, un ONG sau autorități locale, și de a oferi soluții realiste în timp util. Reușita demersului său este direct proporțională cu adecvarea proiectului la cele enumerate mai sus. Aceste lucruri nu trebuie rupte din contextul mediului rural românesc de la începutul secolului XXI, în care confuzia dintre valoare și nonvaloare este mult prea des întâlnită. În acest sens, arhitectul are și rolul de a-și consilia beneficiarul (fără a-l manipula), pentru a asigura premise realiste unor proiecte/demersuri ce au ca finalitate sporirea calității vieții, inclusiv prin atributele mediului natural sau ale fondului construit, la care participă în mod direct. Rostul lui este să aducă echilibru acolo unde este chemat.

CUPRINS

ROSTUL GHIDULUI	1
IMPLICAREA COMUNITĂȚII ÎN GOSPODĂRIREA RESPONSABILĂ A MEDIULUI CONSTRUIT	2
1.ZONA	4
1.1. Delimitarea geografică a zonelor după unități administrative teritoriale	4
1.2. Precizarea caracteristicilor zonei	5
2.SPECIFIC LOCAL	5
2.1. Peisaj cultural rural.....	5
2.2. Tipologii de sate.....	5
2.3. Lotizare.....	6
2.4. Amplasarea pe lot și sistemul constructiv	6
2.5. Tipologiile de acoperișuri, pante, materiale de învelitori, culori, goluri de iluminare și ventilație (forme permise) în funcție de caracteristicile climei, ale reliefului și de tehnicile locale.....	9
2.6. Gabaritele/proporțiile conforme specificului local și soluții ecologice durabile de secol XXI	9
2.7. Traveele de fațadă conforme specificului local, fără a ieși din scara clădirilor învecinate, ca percepție umană	9
2.8. Raportul plin/gol, forma, dimensiunea și proporția golurilor conform specificului local	9
3.AMPLASAREA CONSTRUCȚIILOR	10
3.1. Prevederi generale privind intervențiile noi	10
3.2. Amplasare în cadrul așezării	10
3.2.1. Specificul așezărilor	10
3.2.2. Recomandări	11
3.3. POT, CUT, regim de înălțime	12
3.4. Amplasarea construcțiilor și amenajărilor noi în afara vetrei satului – probleme de încadrare în peisaj	14
3.5. Amplasarea construcțiilor și amenajărilor noi în vatra satului – probleme de încadrare pe lot	14
4. AMENAJAREA CLĂDIRILOR EXISTENTE	18
5. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE	23
5.1. ACOPERIȘUL	24
5.1.1. Specificul local	24
5.1.2. Recomandări	26
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar	26
Forma și volumetria	26
Șarpanta	27
Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)	28
Elementele de iluminare, ventilație, instalațiile	29
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum	29
Forma și volumetria	29
Șarpanta	30
Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)	30
Elementele de iluminare, ventilație, instalațiile	30
C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)	31
Forma și volumetria	31
Șarpanta	31
Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)	32
Elementele de iluminare și ventilație, instalațiile	34
5.2. PEREȚII	38
5.2.1. Specificul local	38
5.2.2. Recomandări	39
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)	39
B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum	40
C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)	40
5.3. FUNDAȚIILE	43
5.3.1. Specificul local	43
5.3.2. Recomandări	43
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar	43
B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum	43
C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)	43
5.4. TĂMPLĂRIA ȘI GOLURILE	44
5.4.1. Specificul local	44
5.4.2. Recomandări	45
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar	45
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum	46
C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)	47
5.5. ELEMENTELE DE FAȚADĂ	49
5.5.1. Specificul local: registre orizontale (coamă, cornișă, brâu, soclu) și verticale (târnaț, foișor, decorații de fațadă etc.).....	49
5.5.2. Recomandări	49
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar	49
A.1. Marcarea registrelor orizontale	49
A.2. Marcarea registrelor verticale	49
A.3. Timpanele și decorațiile de fațadă	49
A.4. Streșinile și burlanele	49
A.5. Materialele pentru finisaje	49
A.6. Culorile	50
A.7. Tehnologie	50
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum	50
B.1. Marcarea registrelor orizontale și verticale.....	50
B.2. Timpanele și decorațiile de fațadă	50
B.3. Streșinile și burlanele	50
B.4. Materialele pentru finisaje	50
B.5. Culorile	50
B.6. Tehnologiile	50
B.7. Instalațiile și instalațiile tehnologice	50
C. Intervențiile pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)	51
C.1. Marcarea registrelor orizontale	51
C.2. Marcarea registrelor verticale	51
C.3. Timpanele și decorațiile de fațadă	51
C.4. Streșinile și burlanele	51
C.5. Materialele pentru finisaje	51

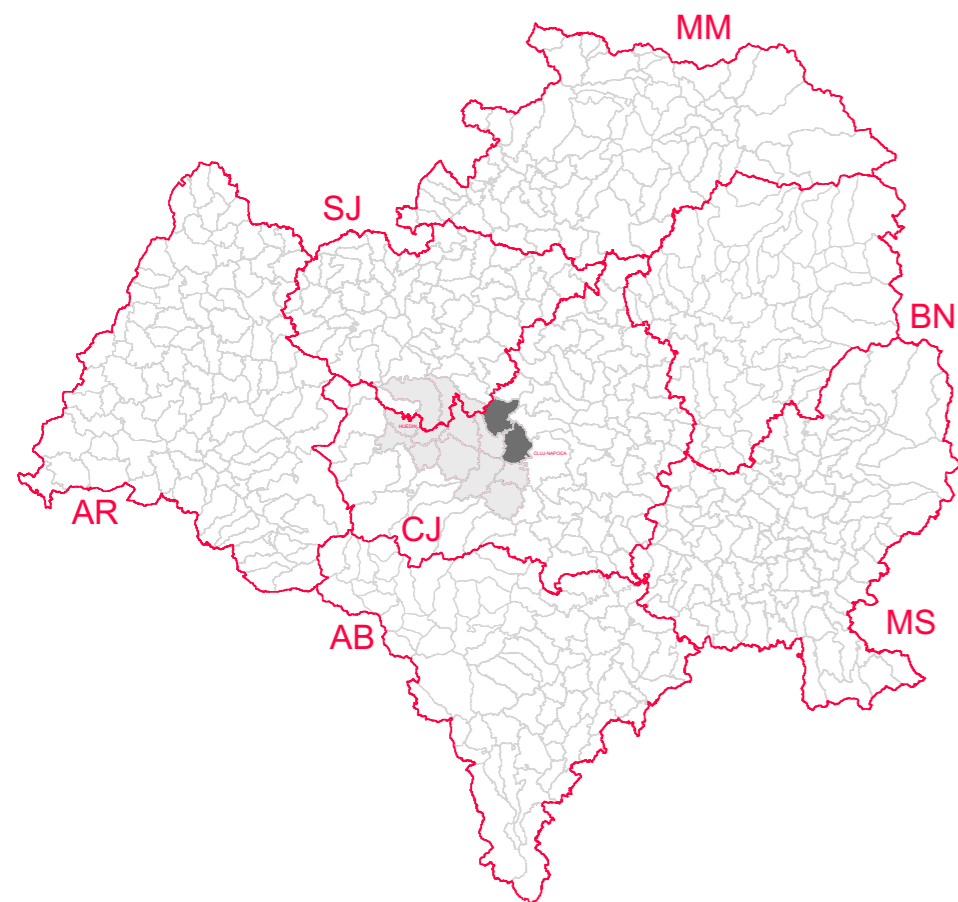
C.6. Culorile	51
C.7. Tehnologiile	51
C.8. Instalațiile și instalațiile tehnologice (după caz)	51
5.6. CONSTRUCȚIILE ANEXE	53
5.6.1. Specificul local.....	53
5.6.2. Recomandări.....	54
5.7. AMENAJĂRILE EXTERIOARE	55
5.7.1. Specificul local	55
5.7.2. Recomandări.....	55
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250–395 mp), dispuse în sistem pavilionar și C. Intervențiile pe construcțiile existente	56
Spațiile de trecere/spațiile exterioare	56
Scările exterioare	56
Pavimentele exterioare	56
Vegetația	56
Împrejmirile	56
Elementele de mobilier rural exterior: bancă, fântână, cruce, adăpătoare etc.	57
Echiparea edilitară	57
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum	58
Spațiile de trecere/spațiile exterioare	58
Scările exterioare	58
Pavimentele exterioare	58
Vegetația	58
Împrejmirile	58
Iluminarea exterioară	58
Echiparea edilitară	58
5.8. PORȚILE	59
5.8.1. Specificul local.....	59
5.8.2. Recomandări.....	59
6.SPAȚIUL PUBLIC	60
6.1. Specificul local.....	60
6.2. Recomandări.....	60
Drumurile și alte căi de acces public	60
Elementele de mobilier rural exterior: bancă, fântână, cruce, adăpătoare, stații de transport public, vegetație, locuri de joacă pentru copii etc.	62
Iluminarea exterioară	62
Reclamele, firmele, inscripțiile, însemnele	62
7.PERFORMANȚA ENERGETICĂ	63
7.1 Recomandări.....	63
7.1.1. Sistemele de încălzire (cerințele de securitate la foc)	64
7.1.2. Eficiența termică (sisteme și materiale de izolare)	64
ANEXE	71
Anexa 1: Studiu de amplasare și încadrare în imaginea așezării (imagine generală din punct de vedere, silueta așezării, desfășurată stradale)	71
Anexa 2: Glosar de termeni	71
Anexa 3: Legislație	73
BIBLIOGRAFIE	74
CREDIT IMAGINI	74

1. ZONA

1.1. Delimitarea geografică a zonelor după unități administrativ-teritoriale

Teritoriul din centrul Transilvaniei este o zonă clar delimitată din punct de vedere etnografic; din punct de vedere geografic, se situează în județul Cluj, cuprinzând în plus nouă sate de la granița sudică a județului Sălaj. Țara Călatei ocupă cca 0,7 % din suprafața României. Subzonele etnografice ale Țării Călatei sunt: Ținutul de Sus, Ținutul de Jos, Valea Nadășului și Valea Căpușului.

LEGENDĂ

- CĂLATA
- ZONE INTERFERENȚE: CĂLATA + DEALURILE CLUJULUI

Ghidul se aplică în toate satele de pe teritoriul administrativ al următoarelor localități:

Județul Cluj: **com. Aghireșu (Egeres, Eridorf)**, satele Arghișu (Argyas), Aghireșu-Fabrici (Egeres), Băgara (Bogártelek), Dăncu (Dank), Doroltu (Nádasdaróc), Inucu (Inaktelke), Leghia (Jegenye), Macău (Mákófalva), Ticu (Forgácskút, Hochbrunn), Ticu-Colonie (Ferenobánya); **com. Baci (Kisbács)**, satele Corușu (Nádasgöröd), Mera (Méra), Popești (Nádaspapfalva, Pfaffendorf), Săliște Nouă (Csonkatelep-Szelistye), Suceagu (Szucság); **com. Călatele (Kiskalota)**, satele Călatea (Nagykalota), Dealu Negru (Bánffytelep), Finciu (Kalotaujfalu), Văleni (Magyarvalkó); **com. Căpușu Mare (Magyarkapus)**, satele Agărbiciu (Egerbegy), Căpușu Mic (Magyarkiskapus), Dângău Mic (Gyerőfidongó), Dângău Mare (Bánfydongó), Dumbrava (Gyerővásárhely), Păniceni (Gyerőfalva), Straja (Gesztrágy); **com. Florești (Szászfenes)**, satele Luna de Sus (Magyarlóna, Deutschdorf), Tăuți (Kolozstótfalu), Vlaha (Magyarfenes); **com. Gârbău (Magyargorbó, Gorbau)**, satele Cornești (Somtelke), Nădășelu (Magyarnádas), Turea (Türe), Viștea (Magyarvista); **com. Gilău (Gyalu)**, satele Someșu Cald (Melegsamos, Hévszamos), Someșu Rece (Hidegsamos); **Huedin**, satul Bicălatu (Magyarbikal); **com. Izvoru Crișului (Körösfő)**, satele Nadășu (Kalotanádas), Nearșova (Nyárszó), Saula (Sárvásár); **com. Mănăstireni (Magyargerőmonostor, Ungarisch Klosterdorf)**, satele Ardeova (Erdőfalva), Bedeciu (Bedecs), Bica (Kalotabikal), Dretea (Deréte), Mănășturu Românesc (Felsőgyerőmonostor);

com. Mărgău/ Mereggyó, satele Bociu (Bocs), Buteni (Kalotabökény) Ciuleni (Incsel), Răchițele (Havasrekettye), Scind-Frăsinet (Kőrizstető); **com. Poieni**, satele Bologa (Sebesvár, Resculum), Morlaca (Marótlaka); **com. Săcuieu (Székelyjő, Zekeldorf)**, satele Rogojel (Havasrogoz), Vișagu (Viság); **com. Săvădisla (Tordaszentlászló)**, satele Fenișel (Kisfenes), Hășdate (Hasadát), Lita (Oláhléta), Liteni (Magyaréta), Stolna (Sztolna), Vălișoara (Járarákos); **com. Sâncraiu (Kalotaszentkirály-Zentelke, Heilkönig, Sehngall)**, satele Alunișu (Magyarókerke), Brășoru (Málomszeg), Domoșu (Kalotadámos), Horlacea (Jákótelke); **com. Sânpaul (Magyarszentpál)**, satele Șardu/Magyarsárd.

Județul Sălaj: **com. Almașu (Váralmás)**, satele Băbiu (Bábony), Jebucu (Zsobok), Petrinzel (Kispetri), Sfăraș (Farnas), Stana (Sztána), Tetișu (Ketesd); **com. Cuzăplac/ Középlak**.

1.2. Precizarea caracteristicilor zonei

Caracteristici geografice și climatice

Zona Țara Călatei se întinde pe teritoriul județului Cluj și cuprinde trei sate maghiare (Tetișu, Jebuc, Petrinzel) și șase sate mixte (Băbiu, Sfăraș, Almașu, Stana, Cuzăplac) din partea de sud a județului Sălaj. Este situată în Transilvania Centrală, delimitată clar la sud, vest și nord-vest de masivele Muntele Mare și Vlădeasa. La nord și nord-est nu există o limită geografică bine precizată, iar în est limita se materializează mai mult pe plan economic, din cauza învecinării cu zona metropolitană a municipiului Cluj-Napoca.

Clima este temperat-continentală.

Caracteristici demografice și etnografice

Din punct de vedere etnografic, regiunea Țara Călatei, compusă din satele de pe văile pâraielor Călatea, Căpuș, Nadăș și parțial din partea superioară a văii râului Almaș, este împărțită în trei subzone: Ținutul de Sus, Ținutul de Jos, Valea Nadășului. Există o ipoteză prin care ar exista și o a patra subzonă, numită Valea Căpușului. La începutul secolului al XX-lea, etnografii maghiari considerau că existau 31 – 37 de sate cu populație preponderent maghiară sau integral maghiară. Întreaga zonă a Călatei cuprinde în jur de 84 de sate. Arhitectura rurală a zonei poate fi considerată foarte similară cu cea românească (apar diferențe de culori și ornamente).

Ramuri economice și meșteșugărești

Locuitorii se ocupă în special cu creșterea animalelor și cu agricultura. Turismul este foarte slab promovat, excepție făcând Mera, Stana și Viștea, Sâncraiu, Izvoru Crișului. Industria s-a dezvoltat în principal pe baza resurselor de piatră. Fiind în apropierea municipiului Cluj-Napoca,

adesea găsim și zone industriale.

Ocupații:

- **Agricultura:** este practică în toate localitățile din zonă, la nivel de subsistență sau la scară mare.

- **Silvicultura:** se practică în zonele forestiere.

- **Creșterea animalelor:** se practică uniform pe tot teritoriul zonei; aproape în fiecare gospodărie există bovine, ovine, porcine, cabaline și păsări.

- **Apicultura:** se practică în anumite zone, datorită bogăției florei melifere; mierea a fost folosită în alimentație până la fabricarea zahărului din sfeclă, ceara a servit secole de-a rândul la iluminat; produsele apicole au fost întrebuințate în medicina populară.

- **Extragerea și finisarea pietrei naturale și a calcarului natural:** atât pentru spații interioare, cât și pentru ornamente exterioare.

Meșteșuguri țărănești:

Între meșteșugurile practicate, se numără:
- prelucrarea lemnului: bisericile și clopotnițele din zonă au fost construite fie din grinzi, fie cu structură de lemn, umpluturi din împletituri de nulele și noroi;
- tâmplăria;
- pictura pe lemn: s-au pictat tavanele casetate, stranele, masa Domnului, cutiile de orgă din bisericile protestante;
- olăritul, ceramica;
- țesăturile și portul popular: toate hainele purtate în mediul rural au fost confecționate local (Huedin);
- prelucrarea pietrei: în zona Aghireș-Almașu.

Materiale de construcție

Principalul material de construcție este lemnul de brad, iar pentru elementele structurale de rezistență ridicată – lemnul de stejar, dar structura este una pe cadre de lemn așezate pe tâlpi. Spațiul dintre cadre se umplea cu împletitură și lipitură sau

ASA DA: Clopotniță specifică zonei, care respectă materialele tradiționale și punerea lor în operă (imagine din satul Doroltu).

vălătuci. Argila și noroiul se folosesc în toate formele posibile (chirpici, cob, paiantă etc.) Sunt și pereți din grinzi. Tencuielile sunt pe bază de var sau din pământ la casele lipite. Se folosesc în egală măsură piatra de carieră (acolo unde există resurse) și piatra de râu. Din 1900, se folosește și cărămida, pentru zidărie. Învelitoarea a fost din paie, stuf, șindrilă și mai târziu din plăci de ardezie și țiglă. În ultima vreme, a sporit ponderea de case de cărămidă și cadre de beton, cu acoperiș din țiglă ceramică.

ASA DA: Zidăria tradițională din zonă (la stânga: imagine din satul Vlaha; la dreapta: imagine din satul Leghia)

2. SPECIFICUL LOCAL

2.1. Peisajul cultural rural

Satele din Țara Călatei sunt așezate în văile dintre dealuri. Casele se înșiruie de-a lungul unei străzi relativ înguste sau sunt grupate, oferind o imagine relativ compactă. În vatra satului sau pe un deal se înalță turla bisericii. Tot în vatra satului găsim clădirile publice: biserica, primăria, școala, căminul cultural. Clădirile agricole se află în afara satului.

În mod tradițional, satul este înconjurat de fânețe și terenuri agricole, cu grajduri și fânare. Împrejuririle, băncile, fântânile, construcțiile gospodărești și vegetația tipică (pomi fructiferi, tufiguri) colorează imaginea de ansamblu. Cimitirul se află fie în grădina bisericii (țintirim), fie la marginea satului.

2.2. Tipologii de sate

Țara Călatei este o zonă deluroasă, cu văi relativ înguste. Așezările sunt nevoite să se conformeze acestor forme de relief. Astfel, cele de dimensiuni mici sunt de tipul:

- o *stradă*: de exemplu, Șaula, Nearșova, Tetișu, Domoșu, Horlacea, Dorolțu, Căpușu Mare, Leghia, Ciuleni, Stolna;
- o *stradă*, cu vatra în formă de fus: de

exemplu, Văleni.

Așezările de dimensiuni mai mari sunt de tip *ramificat*: de exemplu, Suceagu, Viștea, Gărgău, Macău, Inucu, Jebucu, Luna de Sus.

Satele care *urmează cursul apelor* sunt: Sâncraiu, Căpușu Mic, Bedeciu, Luna de Sus, Turea. Satele în care *accesul în case se face pe un mic podeț construit deasupra apei* sunt: Căpușu Mic, Mănăstireni, Agârbiciu, Bociu.

Influența unui castel sau a unei moșii și-a pus amprenta pe așezările: Săvădisla, Sfăraș, Almașu, Gilău.

Tipologie de sat influențat de o moșie/un castel (satul Almașu)

Tipologie de sat cu o stradă (satul Șaula)

Tipologie de sat cu un curs de apă (satul Mănăstireni)

Tipologie de sat cu o stradă și centru în formă de fus (satul Văleni)

2.3. Lotizarea

În Țara Călatei, se găsește o mai mare varietate de forme de parcele. Fiind o zonă geografică mai deluroasă, se tinde spre împărțirea într-o formă cât mai dreptunghiulară, de tip curea, dar adesea se găsesc și parcele dreptunghiulare comasate sau mai puțin poligonale. Aceste tipologii se găsesc în satele mai răsfirate sau grupate în mici „pâlcuri”.

2.4. Amplasarea pe lot și sistemul constructiv

Construcțiile sunt așezate fie la frontul străzii, fie cu o mică retragere. Această aliniere începe să apară în secolele XIX și XX, odată cu tendința de urbanizare. În ce privește modul în care sunt așezate construcțiile pe parcele, distingem două tipologii:

- În zonele Ținutul de Sus și Valea Căpușului, apare tipologia gospodăriilor *cu șură transversală*.

În aceste cazuri, șura, grajdul se așază perpendicular pe axa casei, astfel încât gospodăria este închisă în partea din spate. Restul anexelor se pot ridica de-a lungul casei sau vizavi, rareori primind loc la frontul străzii. Avantajele acestui mod de aranjare este acela că accesul cu căruța se poate realiza ușor prin poarta șurii.

- Aranjamentul de gospodărie de tip *linear*, șurile fiind construite mai retras în curte sau câteodată chiar vizavi de casă, având axa paralelă cu axa clădirii de locuit: Valea Nadășului, câteva sate din Ținutul de Jos.

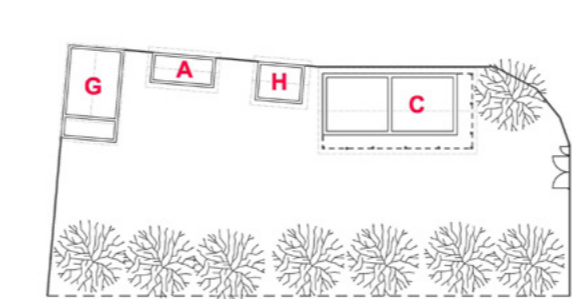
Adesea șura, de dimensiuni mai semnificative, este așezată paralel cu casa și perpendiculară pe stradă. Această situație o găsim când parcela este mai lată decât în mod obișnuit. În caz contrar, șura este așezată ca o alungire a casei, dar se mai poate găsi și varianta în care șura se află în mijlocul parcelei. Acest tip de împărțire a parcelei este specifică zonelor deluroase. În satele românești care se află pe dealuri, adesea nu găsim această conformare riguroasă, mai ales în cazul parcelelor mai late, casa fiind așezată pe zona cea mai plată a parcelei, din acest motiv neexistând o regulă anume pentru locul ei. În satul Bocs, avem o aranjare atipică: în partea de jos a satului, șurile se găsesc pe latura adiacentă străzii (uliței). Majoritatea stau paralel cu

strada, creând o imagine de case înșiruite. Accesul între șuri se face prin porți mobile. Casa se găsește în fundul gospodăriei, de asemenea, cu axa perpendiculară pe stradă. Axa casei poate fi pe aceeași linie cu șura sau decalată. Acest tip de așezare o putem găsi la Văleni.

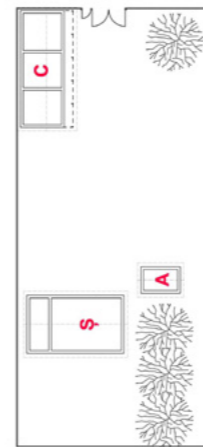
Gospodărie în care șura este amplasată la stradă, paralel cu casa (imagine din satul Turea).

Tipologia gospodăriilor pe parcelă neregulată, cu șură transversală

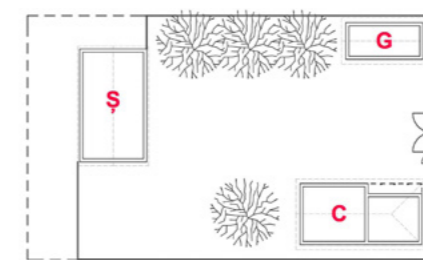
Parcelă neregulată, cu șură transversală (C: casă de locuit, Ș: șură, G: grajd, H: hambar/găbănaș, A: alte anexe)

Tipologia gospodăriilor pe parcelă alungită, cu șură transversală

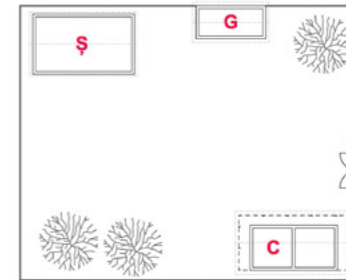
Parcelă alungită, cu șură transversală (C: casă de locuit, Ș: șură, A: alte anexe) (satul Văleni)

Tipologia gospodăriilor pe parcelă compactă, cu șură transversală

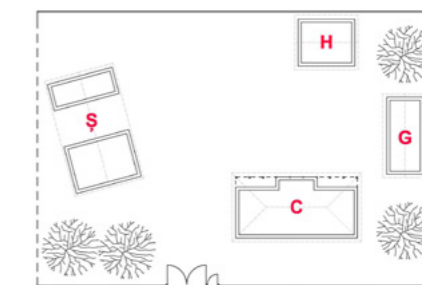
Parcelă compactă, cu șură transversală (C: casă de locuit, Ș: șură, G: grajd)

Tipologia gospodăriilor pe parcelă alungită, cu șură transversală

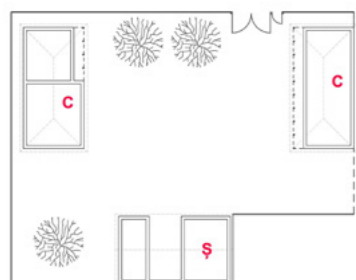
Parcelă compactă, cu amplasarea construcțiilor pe axe paralele (C: casă de locuit, Ș: șură, G: grajd) (satul Inucu)

Tipologia gospodăriilor pe parcelă alungită, cu șură transversală

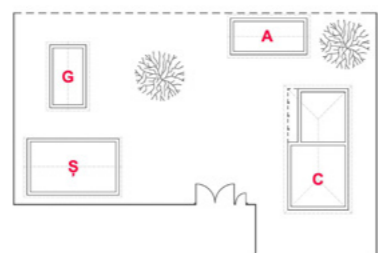
Parcelă dreptunghiulară (C: casă de locuit, Ș: șură, G: grajd, H: hambar/găbănaș) (satul Văleni)

Tipologia gospodăriilor pe parcelă compactă, cu curte închisă

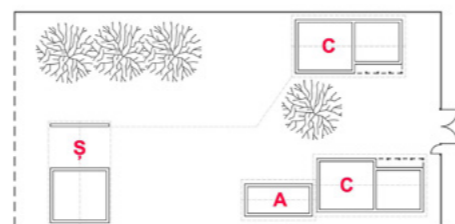
Parcelă compactă, cu curte închisă (C: casă de locuit, Ș: șură)

Tipologia gospodăriilor pe parcelă compactă, cu casă și șură la front

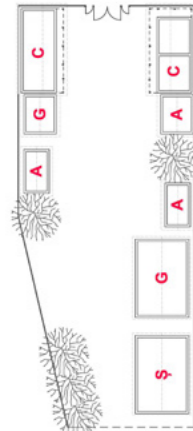
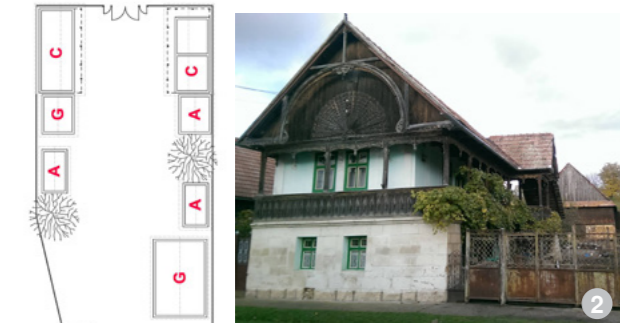
Parcelă compactă cu casă și șură la front (C: casă de locuit, Ș: șură, G: grajd, H: hambar/găbănaș, A: alte anexe)

Tipologia gospodăriilor pe parcelă alungită, cu curte comună și șură transversală

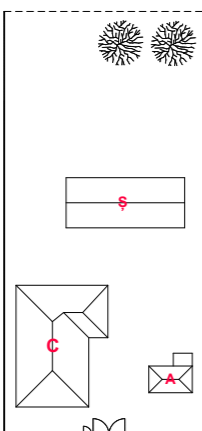
Parcelă alungită, cu curte comună și șură transversală (C: casă de locuit, Ș: șură, G: grajd, H: hambar/găbănaș, A: alte anexe)

Tipologia gospodăriilor pe parcelă alungită, cu curte comună și șură transversală

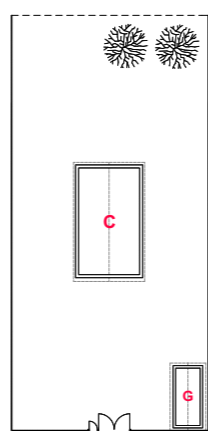
Parcelă neregulată, cu amplasarea construcțiilor în paralel (C: casă de locuit, Ș: șură, G: grajd, H: hambar/găbănaș, A: alte anexe) (satul Băgara)

Tipologia gospodăriilor cu „casă-tip”

Parcelă dreptunghiulară, cu amplasarea construcțiilor în curte închisă (C: casă de locuit, Ș: șură, A: alte anexe)

Tipologia gospodăriilor aparute în anul 2000

Parcelă dreptunghiulară, cu amplasarea casei în mijlocul gospodăriei (C: casă de locuit, Ș: șură, A: alte anexe)

2.5. Tipologiile de acoperișuri, pante, materiale de învelitori, culori, goluri de iluminare și ventilare (forme permise) în funcție de caracteristicile cliimei, ale reliefului și de tehnicile locale

În zona Călatei, imaginea satului este puternic influențată de forma acoperișurilor. Diferitele forme sugerează perioada în care a fost realizată construcția. Înainte de mijlocul secolului al XIX-lea, erau răspândite acoperișurile în patru ape, învelite cu paie. În prezent, s-au păstrat doar câteva șuri și anexe gospodărești de acest gen. Casele din zonele silvice aveau acoperiș cu șindriță. Panta acestor acoperișuri era de cca 60°. La sfârșitul secolului al XIX-lea, odată cu apariția țiglei, scade panta acoperișurilor (30° – 50°) și apar formele în două ape, teșite, cu fronton. Pe frontonul realizat din scândură sau din zidărie, apar găurile de aerisire. Acoperișul contemporan este în

două ape, cu țigle ceramice și timpanul bogat decorat. Schimbarea materialului învelitorii a dus adesea la necesitatea schimbării structurii șarpantei (pentru a suporta greutatea sporită). În paralel cu țigla, au apărut și plăcile de ardezie, așezate la 45° în raport cu coama. Greutatea specifică fiind apropiată de cea a șindrilei, soluția nu presupunea modificarea structurii șarpantei. Acoperișuri de acest tip se găsesc în Ținutul de Sus (Mănăstireni, Văleni, Sâncraiu, Nearșova, Izvoru Crișului, Căpușu Mic, Petrinzel, Dorolțu, Macău). În zonele mai sărace, odată cu deteriorarea învelitorii originale, acestea au fost înlocuite sau acoperite cu carton gudronat sau tablă (în prezent, tablă cutată sau ondulată, materiale plastice).

2.6. Gabaritele/proporțiile specifice locale sau soluții ecologice durabile de secol XXI

Din punct de vedere volumetric, casa tradițională se încadrează în tipul monobloc, unde armonia și echilibrul sunt date de raportul dintre înălțimea

Înălțimea pereților este mai mare decât cea a acoperișului (imagine din satul Inucu).

peretelui și cea a acoperișului, respectiv, de întrepătrunderea spațiilor închise cu spațiile de tranziție (târnaț, verandă). Astfel, se întâlnesc următoarele proporții:

- înălțimea pereților este mai mare decât cea a acoperișului (în cazul caselor cu demisol, subsol sau etajate);
- înălțimea pereților este egală sau mai mică decât cea a acoperișului.

2.7. Traveele de fațadă conforme specificului local, fără a ieși din scara clădirilor învecinate, ca percepție umană

Elementele importante ale fațadelor sunt: acoperișul (linia coamei și streășina), târnațul și soclul sau pereții exteriori ai beciului.

Se remarcă elementele de conturare a ferestrelor pentru construcțiile tencuite și cu precădere pentru construcțiile mai noi din cărămidă, cu vădite influențe din zona orașenească. De asemenea, tencuiala este uneori colorată, iar motivele ornamentale se grupează la cornișe și în jurul ferestrelor, după modelul caselor orașenești.

Detalii decorative mai apar, de asemenea, la nivelul unor anexe gospodărești, la porți, la uși, la obloane, la stâlpi, la streășina,

Înălțimea pereților este egală sau mai mică decât înălțimea acoperișului (imagine din satul Alunișu).

la pazie, din capetele de grinzi, și contribuie la imaginea de ansamblu a peisajului rural. Aproape toate casele sunt prevăzute cu târnaț, plasat pe lațura dinspre curte.

În ultimele decenii, aceste caractere regulatoare comune s-au diluat din cauza apariției acoperișurilor cu mai multe pante, a existenței coamelor înclinate, a dispariției târnațului.

ASA DA: Casă nouă care respectă gabaritul cerut, cu fațada specifică zonei, cu goluri de mărime adecvată atât din punct de vedere estetic, cât și din punctul de vedere al eficienței termice (imaginea din satul Viștea).

3. AMPLASAREA CONSTRUCȚIILOR

Perspectivă stradală din satul Turea

Amplasarea pe lot se va face conform specificului localității, în funcție de accesibilitate, panta terenului, orientare, însoțire, curenți de aer, prezența unui curs de apă, alinieri, fronturi, retrageri de la stradă/ulitiță, număr de clădiri amplasate pe lot și distanțele dintre acestea (ierarhizare).

Modul de amplasare pe parcelă, reglementat prin PUG, va avea la bază cutumele locale, prezentul ghid, Codul Civil, normativele și legislația în vigoare privitoare la: distanța minimă dintre construcții, însoțire, siguranță și stabilitate și siguranța la foc, la data întocmirii proiectului.

În cazul zonelor construite compact, clădirile se vor alinia cu clădirile existente. Se recomandă retragerea construcțiilor față de aliniament, dacă se respectă coerența și caracterul fronturilor stradale.

Nu se recomandă derogări de la regulamentele locale de urbanism prin documentații de urbanism PUD/PUZ. În situația în care se vor întocmi astfel de documentații (PUZ sau PUD), acestea vor cuprinde OBLIGATORIU documentația pentru studiul de amplasament și încadrare în volumetria de ansamblu, conform cu Anexa 1. Se va justifica amplasarea pe teren cu un plan de încadrare în zonă (Anexa 1), care să evidențieze așezarea tradițională a construcțiilor pe loturi în zonă.

Se vor identifica ZONE DE RISC (de exemplu, harta de inundabilitate, alunecările de teren etc.)

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare

țesutul rural a construcțiilor propuse și armonizarea cu scara și modul de distribuție pe lot.

3.1. Prevederile generale privind intervențiile noi

Există două soluții de amplasare:

a) în afara vetrei satului, pentru funcțiuni precum: centre de producție și de procesare de dimensiuni mari, mori de apă, ferme agrozootehnice, săli de sport mari etc.

b) în vatra satului: toate celelalte funcțiuni.

Noile construcții se vor împărți în trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp), adecvate pentru funcțiuni precum: locuințe individuale și anexele lor gospodărești, cabinete medicale, puncte farmaceutice, instituții publice, ateliere meșteșugărești sau de producție de mici dimensiuni, centre comunitare cu rol social, agropensiuni.

Pentru toate funcțiunile aflate în studiu, se recomandă refolosirea fondului construit existent: a caselor, a grajdurilor, a șoproanelor și a șurilor, care să valorifice un fond construit remarcabil (există, de exemplu, problema caselor tradiționale abandonate, nu neapărat listate ca monumente istorice), care păstrează de cele mai multe ori caracteristici esențiale ale arhitecturii tradiționale.

B. Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp), adecvate pentru funcțiuni de tipul: locuințe individuale și anexele lor gospodărești, funcțiuni educaționale (creșe, grădinițe, afterschool etc.), instituții publice, ateliere mecanice, hale de producție, ateliere meșteșugărești și

Intervențiile pe construcțiile existente și construcțiile noi nu trebuie să iasă în evidență ca elemente dominante, vizibile din drum sau din diverse puncte de perspectivă și de belvedere cunoscute la nivel local. Se va justifica amplasarea pe teren cu un plan de încadrare în zonă (Anexa 1), care să evidențieze așezarea tradițională a construcțiilor pe loturi în zonă.

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum

Construcțiile noi nu trebuie să iasă în evidență ca elemente dominante vizibile din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local. Se va justifica amplasarea pe teren cu un plan de încadrare în zonă (Anexa 1), care să evidențieze încadrarea în

A. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar

Amplasarea construcțiilor pe lot se va face cu păstrarea organizării și a ierarhizării specifice pe parcelă a construcțiilor, asigurându-se coerența ansamblului și integrarea volumelor în imaginea generală percepută de la nivelul străzii. Pentru menținerea sau refacerea identității spațiului tipic rural, este importantă preluarea și evidențierea relației dintre zonele unei gospodării, accesurile către locuință/anexe, traseele, articulațiile, gabaritele, orientarea construcțiilor unele față de celelalte și față de drum, precum și specificul arhitecturii locale. Pentru intervențiile pe construcții existente (reconversie și/sau extindere), conversia funcțională și volumetrică se va realiza cu păstrarea specificului local și integrarea construcției și a extinderilor în ansamblul organizării gospodăriei.

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar

Amplasarea construcțiilor pe lot se va face cu păstrarea organizării și a ierarhizării specifice pe parcelă a construcțiilor, asigurându-se coerența ansamblului și integrarea volumelor în imaginea generală percepută de la nivelul străzii. Pentru menținerea sau refacerea identității spațiului tipic rural, este importantă preluarea și evidențierea relației dintre zonele unei gospodării, accesurile către locuință/anexe, traseele, articulațiile, gabaritele, orientarea construcțiilor unele față de celelalte și față de drum, precum și specificul arhitecturii locale. Pentru intervențiile pe construcții existente (reconversie și/sau extindere), conversia funcțională și volumetrică se va realiza cu păstrarea specificului local și integrarea construcției și a extinderilor în ansamblul organizării gospodăriei.

de producție de dimensiuni medii.

C. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), realizate sub formă de ansamblu pavilionar, adecvat implantării în țesutul rural a funcțiilor de tip: educațional (școli), servicii, birouri, administrație, IT etc. sau realizate sub formă de ansambluri de dimensiuni mari, adecvate pentru funcțiuni de tipul: educațional (școli, săli de sport), producție, activități meșteșugărești, depozitare, clădiri zootehnice, vinării etc.

Ghidul se adresează atât construcțiilor existente, cât și construcțiilor propuse. Atât pentru conversia construcțiilor existente, cât și pentru construcțiile propuse, se recomandă folosirea tehnicilor, a materialelor tradiționale originale și a meșterilor care încă mai există în zonă.

Pentru toate funcțiunile aflate în studiu, se recomandă refolosirea fondului construit existent: a caselor, a grajdurilor, a șoproanelor și a șurilor, care să valorifice un fond construit remarcabil (există, de exemplu, problema caselor tradiționale abandonate, nu neapărat listate ca monumente istorice), care păstrează de cele mai multe ori caracteristici esențiale ale arhitecturii tradiționale.

Modalitățile de extindere se pot realiza:

- prin reconversia și extinderea anexelor: șoproane, grajduri, șuri;
- în continuarea volumului, la

aceeași înălțime sau la înălțime mai mică decât acoperișul existent, păstrând însă forma acestuia și respectând ierarhia volumelor;

- ca volum nou, similar ca formă și proporție, legat de volumul existent prin diverse spații de articulație;
- pe verticală, prin mansardarea podului existent, fără a ridica toată structura acestuia pe un parapet (vezi ilustrațiile de la capitolul 3.5.)

3.2. Amplasarea în cadrul așezării

Construcțiile cu gabarit mic, cele cu gabarit mijlociu și cele cu gabarit mare care pot fi realizate sub formă de ansamblu pavilionar și se încadrează în țesutul local vor fi amplasate în vatra satului sau la marginea acestuia, ținând cont de amplasarea clădirilor din vecinătate, pentru a asigura însoțirea, igiena și coerența arealului din care vor face parte. Construcțiile cu gabarit mare, monovolum, care depășesc scara locului, vor fi obligatoriu amplasate în afara satului, la marginea localității, într-o zonă rezervată prin PUG sau neocupată de țesutul specific local, fără să agreseze peisajul și perspectivele importante către sat. În general, se recomandă ca acestea să fie amplasate într-o zonă aflată în afara conurilor de vizibilitate importante, chiar la o depărtare mai mare de sat.

3.2.1. Specificul așezărilor

Formele de relief preponderente sunt dealurile și văile înguste ale pâraielor. Satele sunt așezate de obicei în văi secundare, fiind, în general, retrase față de văile principale. Satele mai mici au o singură stradă. Așezările mai mari au formă tentaculară și, în general, sunt poziționate la intersecția a două văi, zona mai înaltă dintre cele două fire de apă fiind folosită, de asemenea, pentru ridicarea bisericii.

Câteodată, părți ale satelor sunt așezate pe platouri, loturile fiind grupate corespunzător structurii sociale a comunității. Structura anumitor așezări este înrudită cu cea a satelor montane dispersate.

3.2.2. Recomandări

Amplasarea trebuie să aibă la bază cutumele locale, reglementările prevăzute în regulamentul de urbanism specific fiecărei zone și Regulamentul General de Urbanism, cu modificările și completările ulterioare.

Nu sunt recomandabile derogările de la RLU prin documentații de urbanism PUD/PUZ.

Autorizarea lucrărilor se face cu respectarea normelor stabilite de consiliile locale pentru ocuparea rațională a terenurilor și pentru realizarea următoarelor obiective:

- completarea zonelor centrale, potrivit condițiilor urbanistice specific impuse de caracterul zonei, având prioritate instituțiile publice, precum și serviciile de interes general;
- valorificarea terenurilor din zonele echipate cu rețele tehnico-edilitare;

Construcțiile se vor amplasa corespunzător funcțiilor pe care le adăpostesc: funcțiunile cu scară mare, funcțiunile posibil generatoare de poluare (fermele de animale, de procesare a biomasei, depozitele etc.), incompatibile în mod direct cu funcția de locuire, se vor muta la periferia satului, în zonele de dezvoltare a acestuia, în zone cu grad mare de răsfirare, după caz.

Amplasarea construcțiilor care, prin natura și destinația lor, pot genera riscuri tehnologice (determinate de procesele industriale sau agricole care prezintă pericol de incendii, explozii, radiații, surpări de teren sau de poluare a aerului, a apei sau a solului) se face numai pe baza unui studiu de impact elaborat și aprobat conform prevederilor legale.

Se va evita comasarea sau divizarea parcelelor, ținându-se cont de caracteristicile parcelarului istoric păstrat. Modificarea (comasarea sau divizarea) acestuia este permisă dacă nu se schimbă/alterează imaginea spațiului public. Amplasarea intervențiilor în vatra satului și/sau în zonele periferice se va justifica prin studiul de amplasament (Anexa 1).

Autorizarea executării construcțiilor și a amenajărilor pe terenurile agricole din extravilan este permisă pentru funcțiunile și în condițiile stabilite de lege. Se va urmări gruparea suprafețelor de teren afectate construcțiilor, spre a evita prejudicierea activităților agricole și de creștere a animalelor.

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar

Se vor amplasa, preferabil în vatra satului, ținând cont de țesutul rural existent și de specificul local, iar dacă este cazul modificării planului parcelar existent (divizare sau comasare), acest lucru se va realiza fără modificarea aspectului spațiului public. Amplasarea în vatra satului se va justifica printr-un studiu de amplasare doar pentru clădirile cu gabarit mare.

ASA DA: Exemplul se referă la dispunerea pavilionară a construcțiilor care se pretează la funcțiuni precum: școli, grădinițe, afterschooluri, centre de producție etc.

ASA NU: Volumul clădirii depășește cu mult volumul construcțiilor din zonă, umbrește vecinătatea, forma construcției nu este una specifică zonei, nu s-a respectat paleta de culori a zonei (imagine din satul Suceagu).

ASA NU: Nerespectarea dispunerii construcției în conformitate cu specificul local duce la o imagine dezordonată a satului (imagine din satul Bicălatu).

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum

Se vor amplasa în exteriorul vetrei satului, într-o zonă acceptată prin PUG/PUZ sau neocupată de țesutul specific local, pentru a nu agresa caracterul rural al zonei. Se vor găsi soluții compensatorii de ameliorare a impactului vizual major asupra teritoriului: împrejmuirea cu vegetație, acoperirea cu iarbă, îngroparea parțială în pământ etc. Amplasarea se va justifica printr-un studiu de amplasare.

ASA NU: Este interzisă amplasarea în vatra satului a unor construcții supradimensionate, având o volumetrie ce nu amintește de specificul local (imagine din satul Agheșu).

ASA NU: Nerespectarea aliniamentului general la streșină și la coamă atrage după sine agresiunea imaginii de ansamblu a desfășuratei stradale (imagine din satul Izvoru Crișului).

3.3. POT, CUT, regim de înălțime

Regulile de amplasare a clădirilor vor avea la bază cutumele locale, reglementările PUG, Codul Civil, normativile și legislația în vigoare la data întocmirii proiectului, privitoare la distanța minimă dintre construcții, însoțire, siguranță și stabilitate, siguranță la foc.

Nu sunt recomandabile derogările de la RLU prin documentații de urbanism PUD/PUZ. În situația în care se vor întocmi astfel de documentații, acestea vor cuprinde OBLIGATORIU documentația pentru studiul de amplasament și încadrare în volumetria de ansamblu, pentru justificarea oportunității intervenției.

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar

Pentru parcele cu suprafața mai mică de 1 000 mp se recomandă:

- POT_{maxim} = 30 %, pentru parcelele sub 500 mp, și scade cu câte 3 % pentru fiecare 100 mp în plus;
- Regimul maxim de înălțime: S/D + P + M (subsol sau demisol + parter + mansardă¹);
- Înălțimea maximă măsurată la streșină nu va depăși 5,5 m, an nici un punct de pe conturul construcției;
- Înălțimea maximă la coamă, nu va depăși:
 - 11 m (în cazul învelitorilor cu panta de 45 – 60°);
 - 12,5 m (în cazul învelitorilor cu panta de 60 – 70°).

Pentru parcele cu suprafața mai mare sau egală cu 1 000 mp se recomandă:

- POT_{maxim} = 20 %;
- Regimul maxim de înălțime: S/D + P + M (subsol sau demisol + parter + mansardă²);
- Înălțimea maximă măsurată la streșină nu va depăși 5,5 m, în nici un punct de pe conturul construcției;
- Înălțimea maximă la coamă, nu va depăși:
 - 11 m (în cazul învelitorilor cu panta de 45 – 60°);
 - 12,5 m (în cazul învelitorilor cu panta de 60 – 70°).

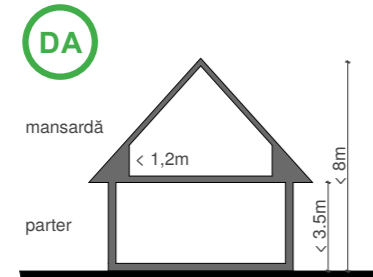
B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum

- Coeficienții urbanistici POT și CUT maximi vor fi conformi Planului Urbanistic General al unității administrativ-teritoriale.
- Regimul maxim de înălțime: S/D + P + M (subsol sau demisol + parter + mansardă).

Înălțimea maximă la streșină va fi de 5,5 m, măsurată în punctul cel mai înalt al terenului.

Înălțimea maximă la coamă va fi de 12 m (în cazul învelitorilor cu panta de 45 – 55°) și de 14 m (în cazul învelitorilor cu panta de 55 – 70°).

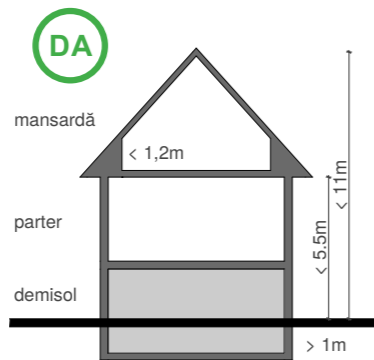
Loturile cu suprafața mai mică de 400 mp nu sunt eligibile pentru construire.

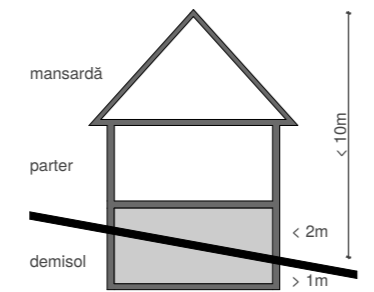
DA Amenajarea în volumul podului a unei mansarde se poate realiza cu costuri reduse și astfel aproape se dublează suprafața parterului.

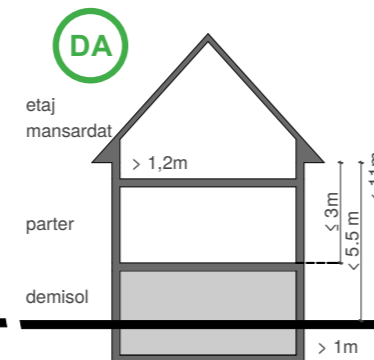
DA Amenajarea unei funcțiuni de producție, care respectă gabaritul volumelor din împrejurimi, aspectul clădirii este una modernă, care se integrează în imaginea de ansamblu a satului.

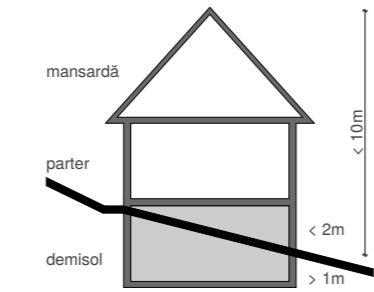
DA Amenajarea în volumul podului a unei mansarde se poate realiza cu costuri reduse și fără a altera imaginea construcției și a vecinătăților.

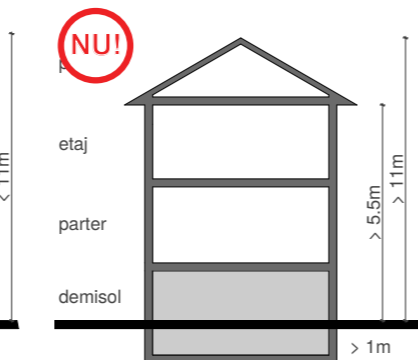
amenajare pe pantă 0°-10° (17%)

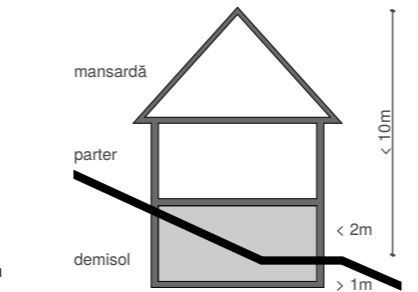
DA Se poate amenaja un etaj mansardat, prin ridicarea cotei la streșină, dar nu mai mult de 5,5 m față de teren și 3 m față de cota parterului, dar nu în cazul caselor cu târnaț.

amenajare pe pantă 10°-20° (36%)

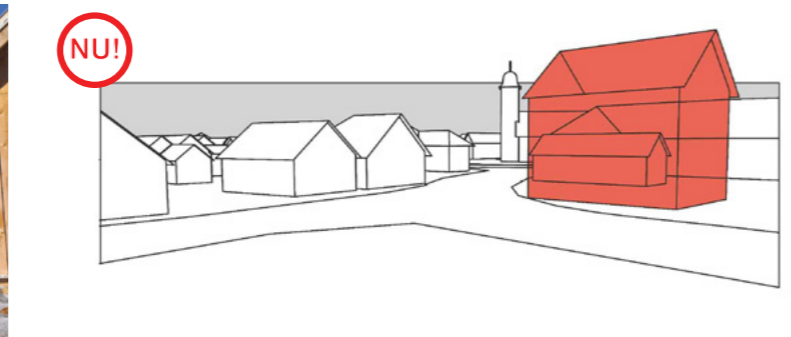

NU! Nu se recomandă construirea de locuințe unifamiliale cu mai mult de două nivele + mansardă, adică va fi posibil doar demisol + parter + mansardă.

amenajare pe pantă 20°-30° (57%)

Schemă explicativă privind așezarea construcțiilor pe teren în pantă, ilustrarea termenilor: subsol, demisol și parter, conform Indicativului P118.

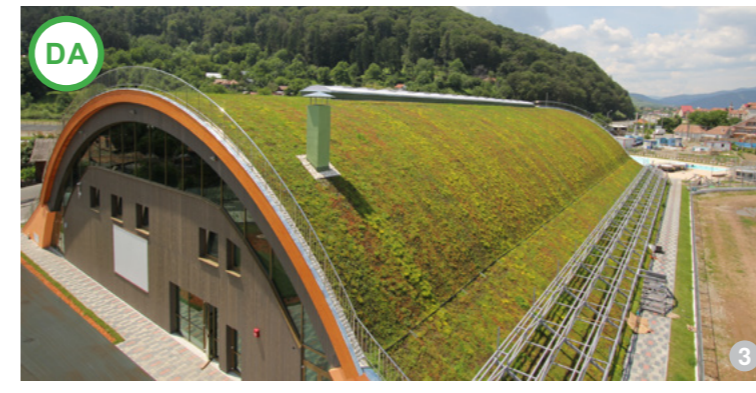
NU! Se interzice amplasarea unor clădiri noi în vizorul primei imagini asupra satului, indiferent dacă se merge pe un drum de țară, printre dealuri, sau pe o șosea de mare trafic.

DA Respectarea alinierii la streșină și la coamă este o primă condiție pentru coerența imaginii de ansamblu a localității (imagine din satul Viștea).

NU! Nerespectarea alinierii la streșină și la coamă are ca rezultat agresarea imaginii de ansamblu a localității (imagine din satul Tetișu).

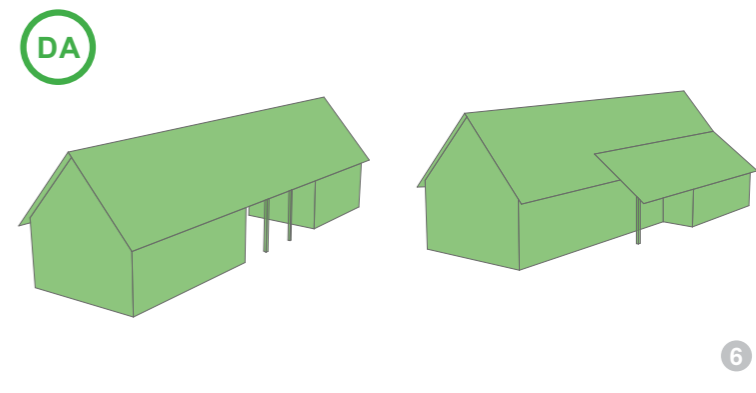
DA Construcțiile de mari dimensiuni se vor amplasa în afara vetrei satului, iar prin conformația lor se va urmări integrarea în peisaj.

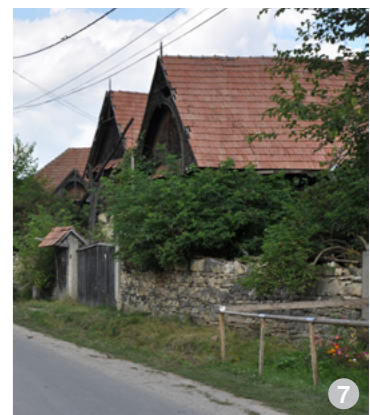
DA Imaginea armonioasă a unui sat, definitorie pentru peisajul rural transilvănean (imagine din satul Vlaha).

Sat dominat vizual (și spiritual) de verticala bisericii (imagine din satul Nădășel)

DA Prin fragmentarea volumului, dar fără a pierde din suprafața construită, se îmbunătățește vizibil impactul vizual asupra mediului, dând întregii construcții o scară umană.

Exemplu de poziționare a gospodăriilor față de drum (satul Turea)

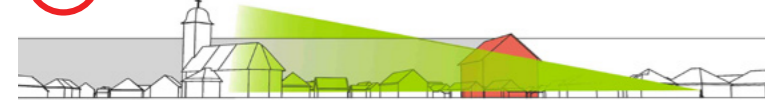
Exemplu de poziționare a gospodăriilor față de drum (imagine din satul Macău)

¹ Vezi Anexa 2. Glosar de termeni.

² Idem.

3.4. Amplasarea construcțiilor și a amenajărilor noi în afara vetei satului – probleme de încadrare în peisaj

NU!

1

AȘA NU: Se va evita amplasarea construcțiilor de dimensiuni mari la intrarea în sat, mai ales în conul de vizibilitate a unui monument sau ansamblu important de clădiri. În general, gabaritul clădirilor scade spre marginea satului, iar clădirile noi trebuie să țină cont de acest lucru.

NU!

2

AȘA NU: Amplasarea inadecvată a unei construcții supradimensionate la intrarea în sat (imagine din satul Mera).

DA

3

AȘA DA: Amplasarea corectă a unei construcții, care se integrează în imaginea satului atât prin volumetrie, cât și prin folosirea unor materiale tradiționale (imagine din satul Bicălatu).

3.5 Amplasarea construcțiilor și a amenajărilor noi în vatra satului – probleme de încadrare pe lot

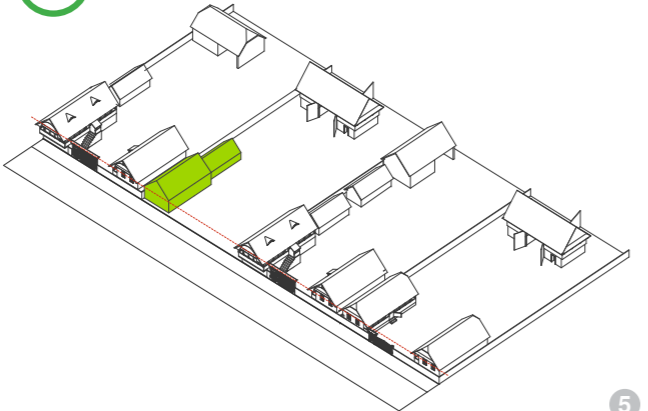
NU!

4

AȘA NU: Se va evita amplasarea unor construcții noi în vatra satului în locurile în care acestea împletează asupra vizibilității către un monument istoric sau către o perspectivă valoroasă.

DA

5

AȘA DA: Compoziția asimetrică a ansamblului fațadei este o caracteristică pregnantă a satelor arhaice și dă o notă pitorească desfășurării stradale. Se recomandă, pe cât posibil, păstrarea acestei soluții pentru intervențiile noi. Se acceptă în mod excepțional mărirea gabaritului clădirii mici până la nivelul casei vecine, dar numai în cazurile justificate.

NU!

6

AȘA NU: Amplasarea unei clădiri permanente de locuit în afara vetei satului are un efect distrugător asupra peisajului. Satele grupate și pășiștile reconstruite reprezintă o caracteristică extrem de importantă a peisajului cultural sud-transilvănean, unic în Europa, și din această cauză trebuie păstrată.

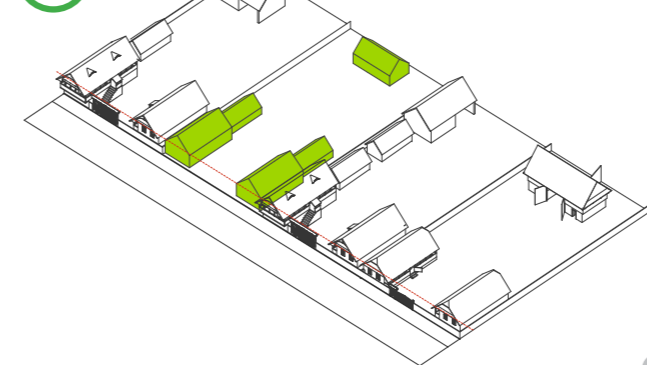
NU!

7

AȘA NU: Casele noi nu vor fi amplasate pe mijlocul parcelei, deoarece blochează complet folosirea normală a spațiului gospodăriei, pe care îl taie în două.

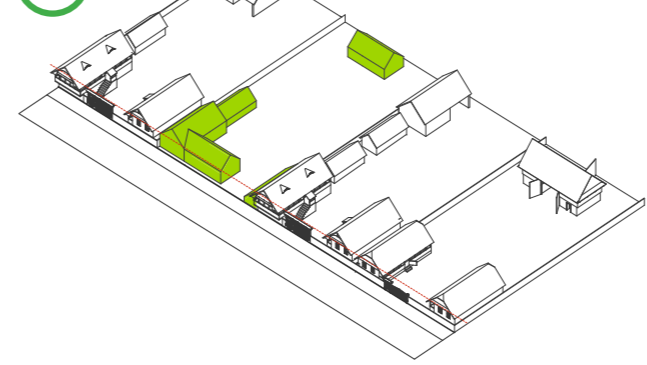
DA

1

AȘA DA: Volumul în care se vor încadra clădirile noi trebuie să respecte specificul local; în cazul acesta, cel dat de vecinătăți.

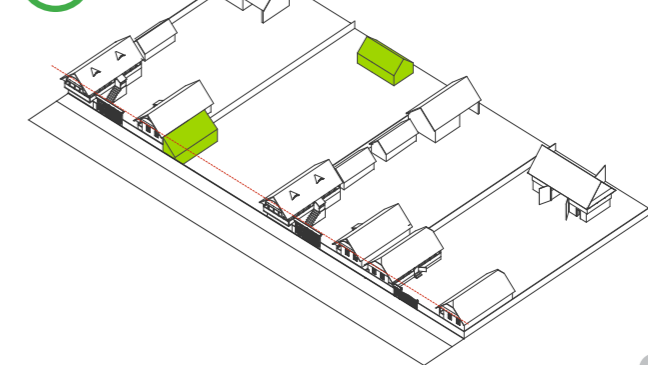
DA

2

AȘA DA: Tipologie nouă: case de factură și dimensiuni urbane pe parcele înguste, cu fronton la stradă; se recomandă întoarcerea coamei acoperișului și dispunerea lucramelor spre stradă.

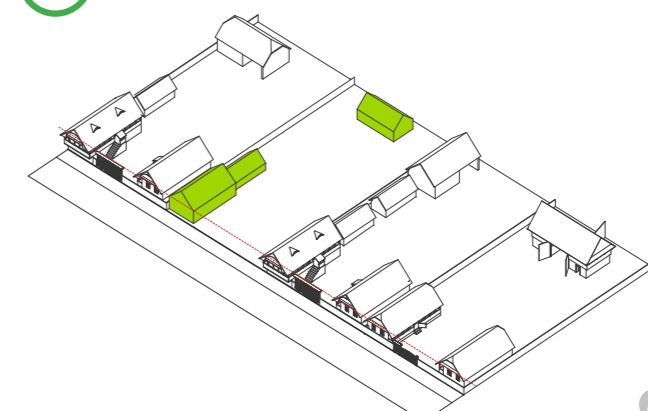
DA

3

AȘA DA: Alipirea casei mici de casa vecină s-a făcut în trecut din motive de ordin practic: folosirea maximală a spațiului curții, apa urmând a fi scursă înspre interiorul lotului.

DA

4

AȘA DA: Compoziția asimetrică a ansamblului construcțiilor spre stradă este o caracteristică pregnantă a satelor tradiționale și dă o notă pitorească străzii. Se recomandă păstrarea acestei caracteristici pentru clădirile noi. Se acceptă mărirea gabaritului clădirii mici până la nivelul casei alăturate, cu respectarea liniei de streșină a caselor învecinate.

DA

5

AȘA DA: Exemplul se referă la dispunerea și volumetria adecvată a corpurilor (imagine din satul Stana).

DA

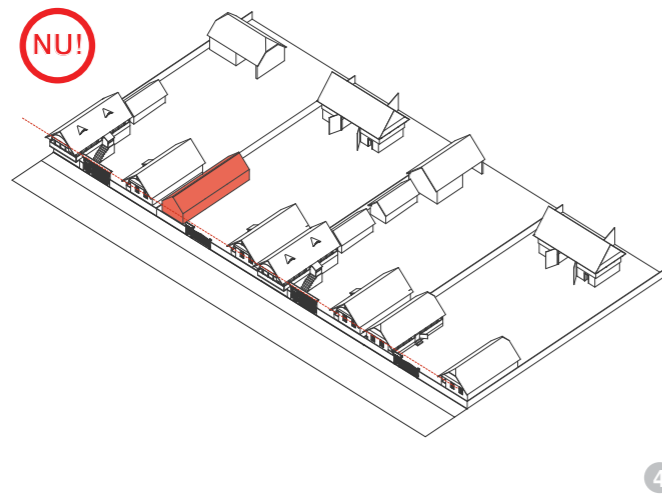

6

AȘA DA: Amplasarea unor clădiri permanente de locuit în afara vetei satului este posibilă doar dacă se contopesc cu peisajul și folosesc materiale naturale biodegradabile, păstrând specificul local.

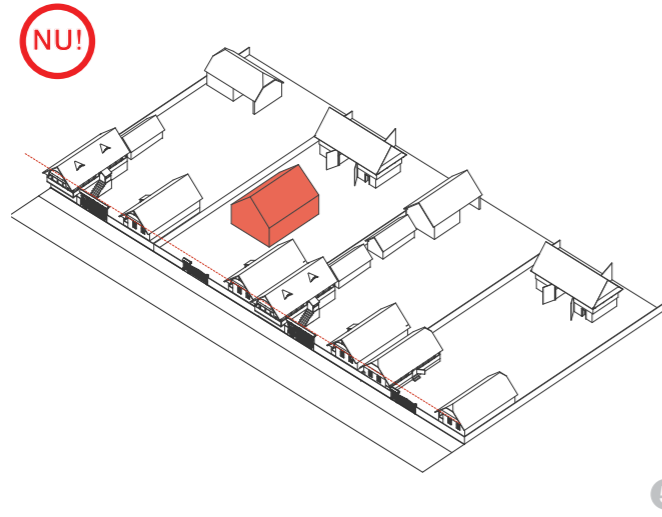
AȘA NU: Construirea unei case cu gabarit excesiv în mijlocul incintei și retras de la marginile lotului nu reprezintă un specific al zonei și trebuie, ca atare, evitată (imagine din satul Stana).

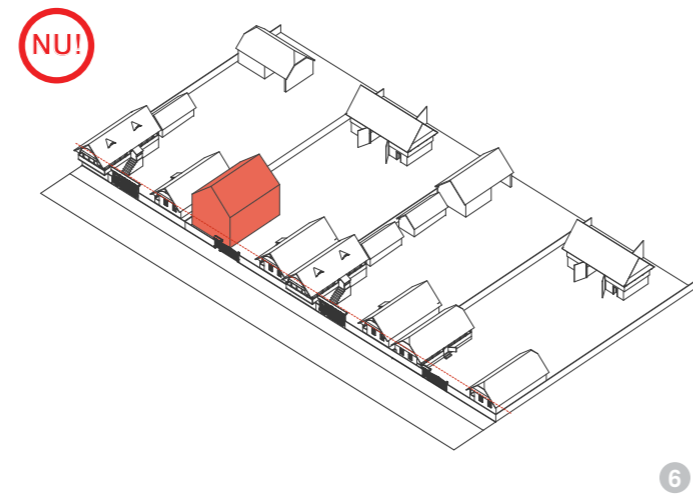
AȘA NU: Este interzisă realizarea unor construcții care nu țin cont de amplasarea specifică pe parcelă (retragerea față de aliniament, față de limitele laterale de proprietate, alinierea la streșină și la coamă) și de regimul de înălțime a clădirilor din vecinătate.

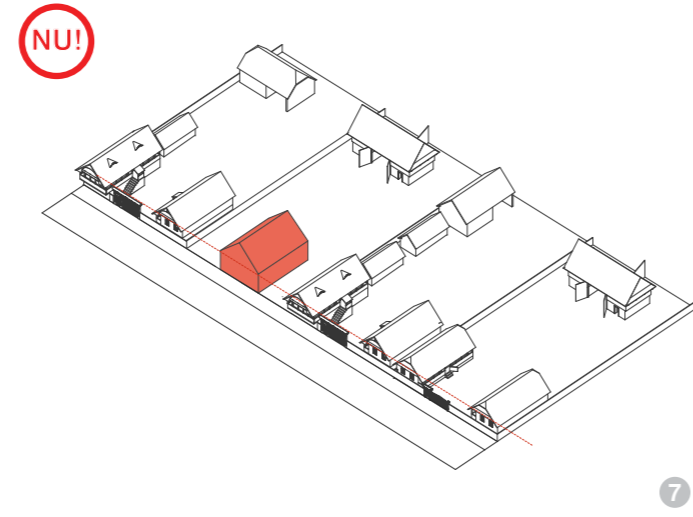
AȘA NU: Este interzisă realizarea unor construcții în axa lotului sau apropiat de aceasta, chiar dacă construcția nouă respectă aliniamentul la stradă (imagine din satul Mera).

AȘA NU: Construirea unei case cu gabarit excesiv în mijlocul incintei și retras de la marginile lotului nu reprezintă un specific al zonei și trebuie, ca atare, evitată.

AȘA NU: Supradimensionarea clădirilor noi este interzisă, chiar dacă respectă retragerea față de aliniament a clădirilor învecinate. În cazul necesității realizării unei suprafețe construite mai mari, se recomandă segmentarea gabariturii în volume ierarhizate adecvat.

AȘA NU: Este interzisă realizarea unor construcții în axa lotului sau apropiat de aceasta, chiar dacă construcția nouă respectă aliniamentul la stradă.

Recomandări care țin de calitatea utilizării spațiilor

Cultură și educație: În cazul construcțiilor de învățământ, se recomandă împărțirea amplasamentului în mai multe zone funcționale: zona ocupată de construcție, zona curții pentru recreație, zona terenurilor și a instalațiilor sportive și zona verde. Pentru învățământul preșcolar (grădinițe), se va asigura o suprafață minimă de teren de 22 mp/copil, iar pentru școli primare, gimnaziale, licee, școli postliceale și școli profesionale, o suprafață minimă de 20 mp/elev.

Modul de ocupare a terenului:

- 25 % teren ocupat de construcții;
- 75 % teren amenajat (curte pentru recreație și amenajări sportive, zonă verde, grădină de flori) din terenul total.

Sănătate: Pentru construcțiile destinate creșelor și creșelor speciale, amplasamentul trebuie să asigure o suprafață de minimum 25 mp/copil pentru creșe și de 40 mp/copil pentru creșe speciale, grupate în mai multe zone: zona ocupată de construcții, zona ocupată de spațiile de joacă (nisip, bazin, plajă, gazón), zona administrativă și zona verde, de parc și alei.

Modul de ocupare a terenului:

- 20 % teren ocupat de construcții;
- 80 % teren amenajat (curte pentru recreație și amenajări sportive, zonă verde, grădină de flori) din terenul total.

Pentru a asigura un grad de însorire optim și o eficiență energetică sporită, saloanele, rezervele, cabinetele medicale se vor orienta spre sud, sud-est și sud-vest. Laboratoarele, serviciile tehnice medicale, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei se vor orienta spre nord.

Construcțiile comerciale și de servicii: se recomandă orientarea spațiilor funcționale pe lot astfel încât să se asigure însorirea spațiilor pentru public și a birourilor. Depozitele, atelierele de lucru, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei se vor orienta spre nord.

Construcțiile de învățământ: pentru a asigura un grad de însorire optim și o eficiență energetică

sporită, orientarea sălilor de clasă va fi către sud, sud-est, sud-vest (mai puțin recomandat). Dormitoare și spațiile de joacă din creșe, creșe speciale și centre pentru copii vor fi orientate spre sud, sud-est, sud-vest. Bibliotecile, sălile de ateliere și

laboratoarele, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei se vor orienta spre nord. Terenurile de sport se vor orienta cu latura lungă pe direcția nord-sud, cu o abatere de maximum 15 grade spre est sau spre vest.

AȘA DA: Conformația clădirilor noi trebuie să răspundă cerințelor actuale de locuire. În cazul de mai sus, construcția nouă primește funcția de garaj, fiind prevăzută cu un gol adecvat pentru accesul spre carosabil (satul Căpușu Mare).

AȘA NU: Clădirile noi nu vor depăși ca înălțime construcțiile dominante din gospodărie (casa și șura) (imagine din satul Tetișu).

AȘA NU: Garajele nu vor fi amplasate pe limita de proprietate cu strada și vor fi executate din materiale naturale și durabile (imagine din satul Deușu).

AȘA NU: Construcția nu se integrează în imaginea satului. Atât prin volumetrie, cât și prin forma acoperișului, nu ține seama de reglementările cerute (imagine din satul Vlaha).

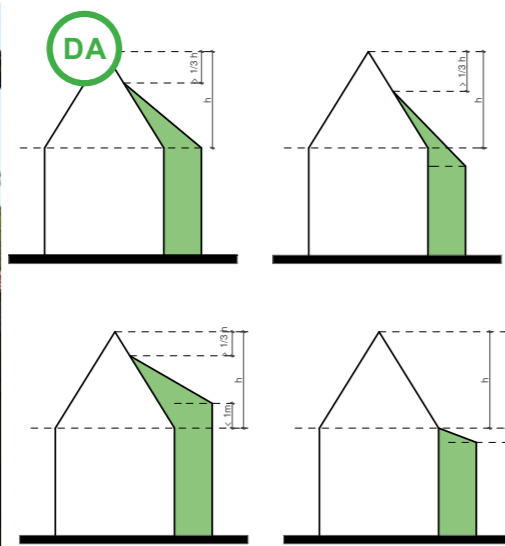

AȘA NU: Și clădirile serviciilor trebuie să respecte retragerea față de aliniamentul reglementat sau specific locului, indiferent de funcțiunile lor, noi sau vechi. Acoperișul-terasă și cele cu pantă mică nu sunt recomandate în Țara Călatei, deoarece ploile și zăpada duc la degradarea sa în doar câțiva ani (satul Vlaha).

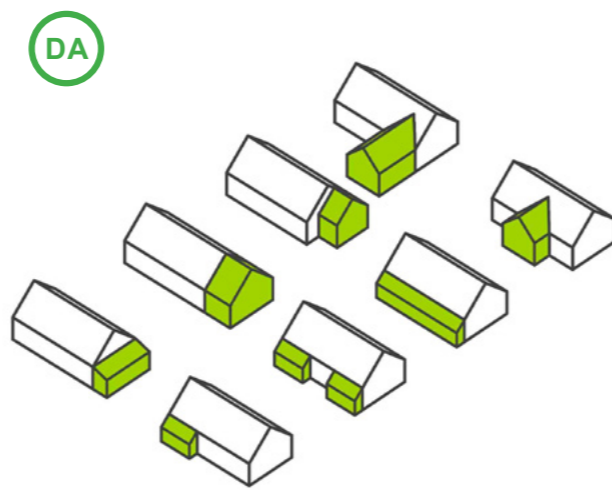
4. AMENAJAREA CLĂDIRILOR EXISTENTE

AȘA DA: Amenajarea unor încăperi cu funcțiuni noi în interiorul construcțiilor existente

AȘA DA: Extinderile nu vor depăși în înălțime volumul dominant al casei, nici la cornișă, nici la coamă.

AȘA DA: Posibilități de extindere a șurilor în cazul lipsei altor reglementări specifice.

AȘA DA: Mansardarea podurilor caselor și anexelor poate constitui o modalitate eficientă de a câștiga spațiu de locuit.

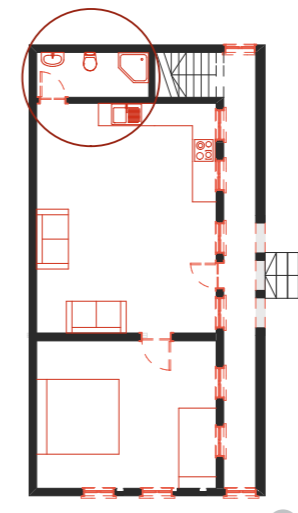
AȘA DA: Șoproanele și grajdurile au dimensiuni care se pretează la amenajarea unor spații locuibile.

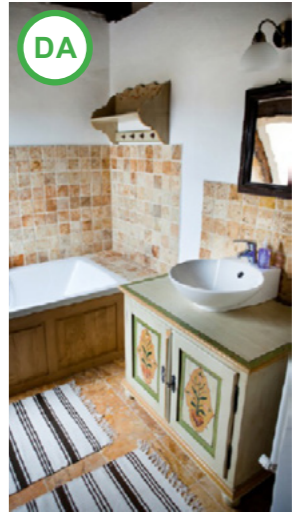
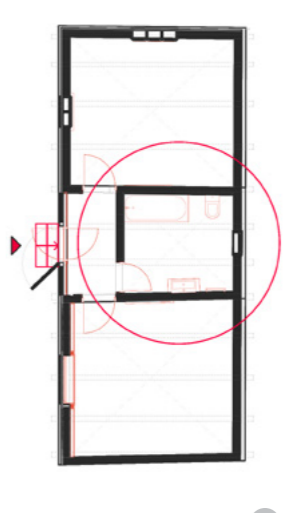
AȘA DA: Prin realizarea unui acoperiș cu pantă mai mare, se creează condiții optime pentru amenajarea unor spații locuibile, dormitoare, băi etc.

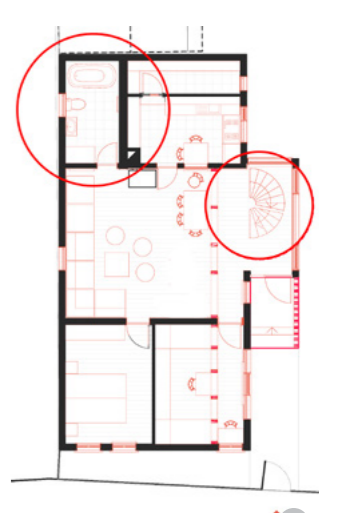
AȘA DA: Spațiul de sub casa scării reprezintă un spațiu de multe ori neutilizat. Acesta poate primi foarte bine o utilitate nouă, precum amenajarea unei băi.

AȘA DA: Amplasarea băii în holul de la intrare este o alegere rațională și preferată de majoritatea beneficiarilor.

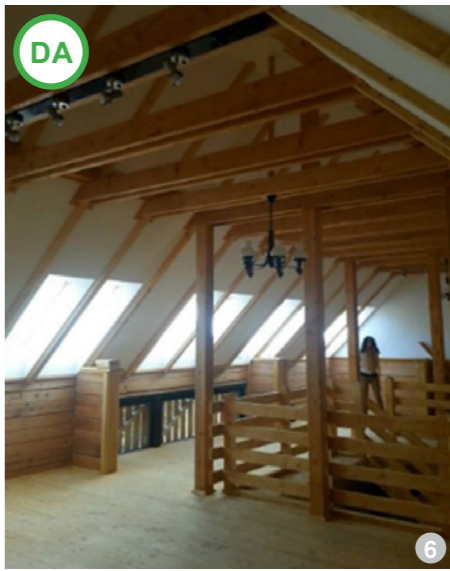
AȘA DA: Cămara poate fi o variantă bună pentru amenajarea unei băi atunci când nu-și mai găsește utilitatea. Prin extinderea târnațului, poate fi introdusă o scară interioară, care duce la mansardă.

AȘA DA: Pivnițele pot fi transformate foarte ușor în spații de locuit utile: crame, bucătării, băi, dormitoare, camere de zi etc.

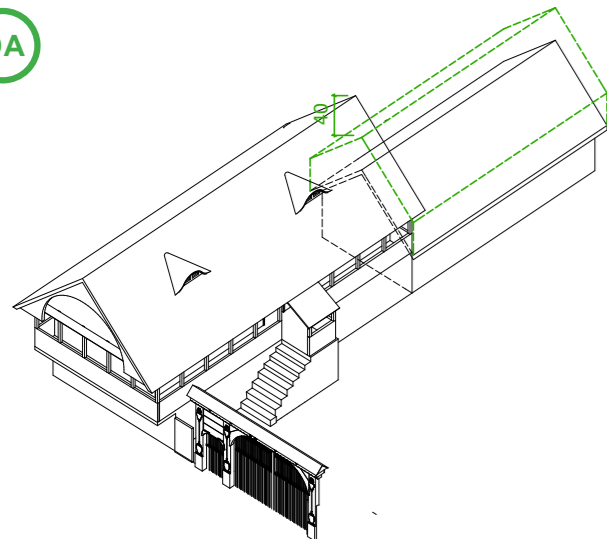

AȘA DA: Șurile care și-au pierdut funcția de depozitare se pretează foarte bine la amenajarea în spații de locuit. Alături de casele de locuit, șurile sunt acele construcții care contribuie cel mai mult la imaginea caracteristică a unei localități.

AȘA DA: Scară interioară și bucătărie amenajate într-o casă țărănească.

DA

AȘA DA: Anexele din prelungirea casei pot fi extinse pe verticală, cu condiția să se păstreze o diferență de cel puțin 20 cm între coama casei și cea a noii clădiri. Ierarhia istorică a volumelor este determinantă pentru imaginea de ansamblu a gospodăriei și a satului.

DA

AȘA DA: Intervenția nouă respectă ierarhia volumelor (imagine din satul Căpușu Mare).

DA

AȘA DA: Extinderea pe orizontală respectă nu doar ierarhia volumelor, ci și ierarhia materialelor: cărămida tencuită indică existența unei clădiri principale de locuit, pe când lemnul indică o clădire cu o funcție secundară, după cum se obișnuiește în arhitectura vernaculară.

NU!

AȘA NU: Supradimensionarea pe verticală a clădirii noi, construită în prelungirea casei pe locul anexelor, inversează imaginea de ansamblu a gospodăriei, cu efect nociv pentru specificul local. Se observă cum extinderea pe verticală a casei tradiționale creează probleme suplimentare de conformare structurală, lăsând aparente capetele căpriorilor (imagine din satul Leghia).

NU!

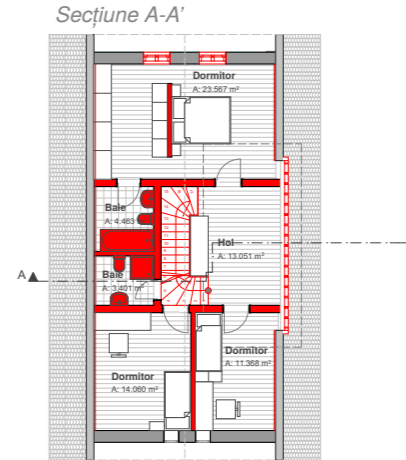
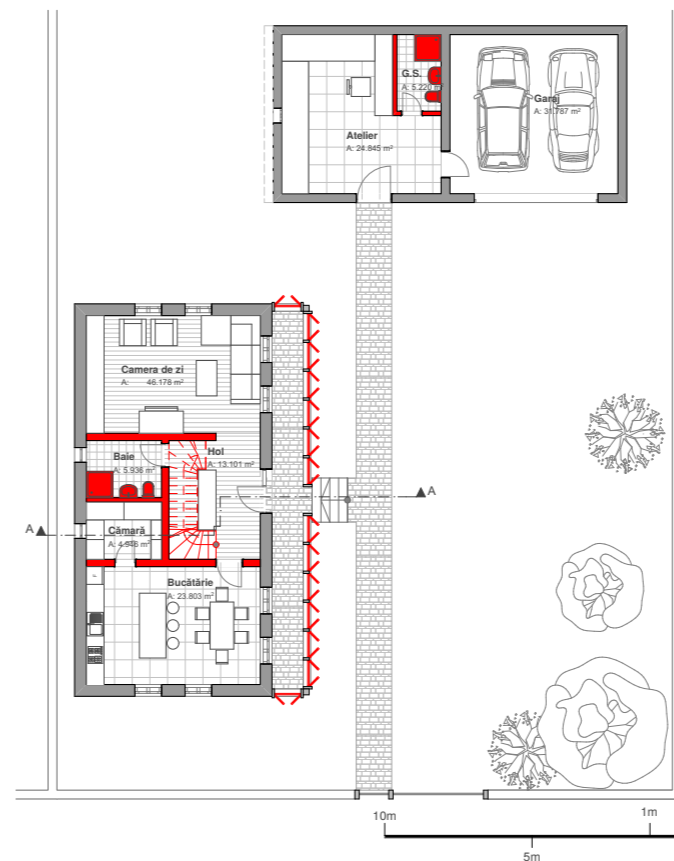
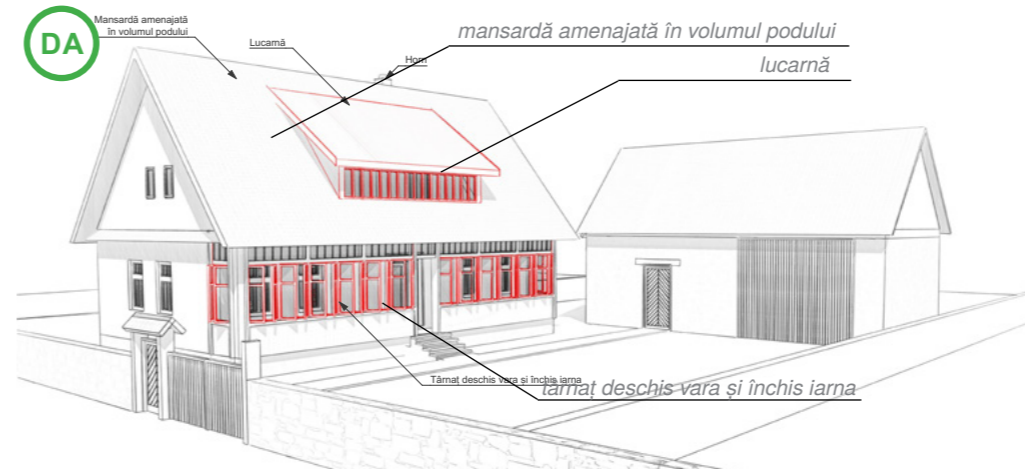
AȘA NU: Extinderea pe verticală face clădirea originală de nerecunoscut (imagine din satul Tetișu).

NU!

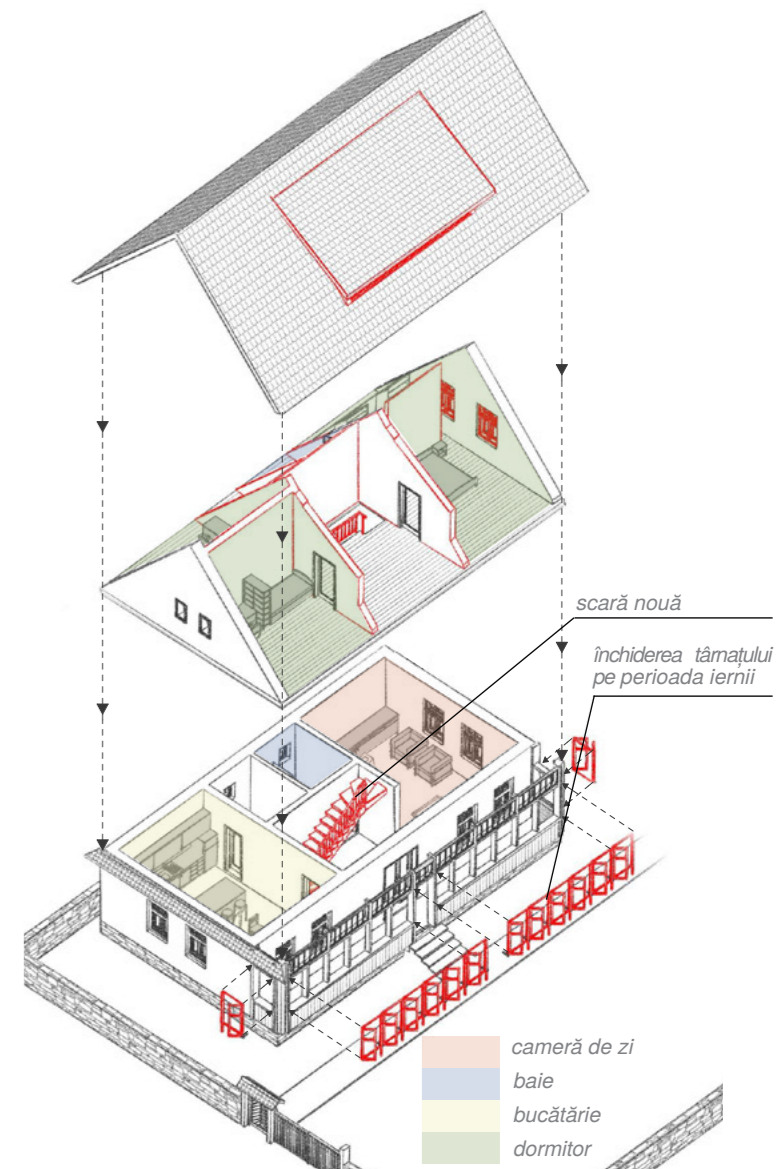
AȘA NU: Exemplu de intervenție greșită privind extinderea pe verticală a casei. Decorațiile și proporțiile se modifică în noua conjunctură (imagine din satul Gărbău).

DA

2

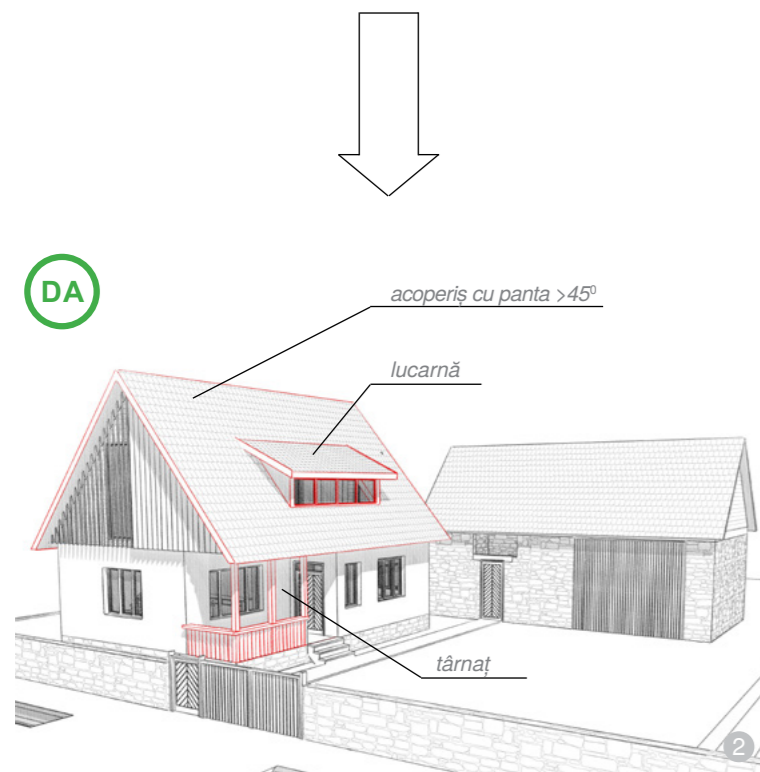
AȘA DA: Intervenție „modernă” într-un interior tradițional de casă și șură, cu transformarea șurii în garaj și un mic atelier.

3

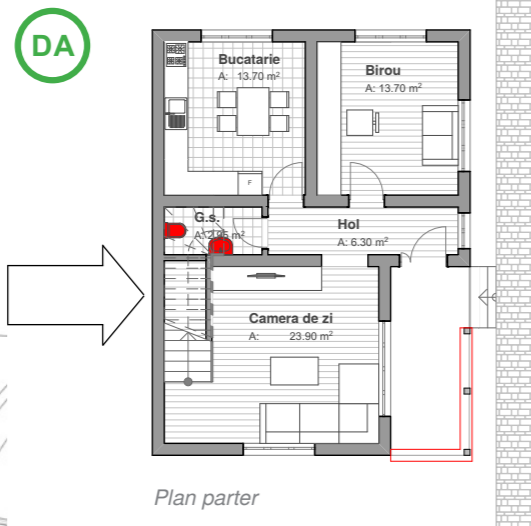
Posibilități de transformare a „casei-tip” din anii ‘60, frecventă în Transilvania, care nu mai are calitățile bioclimatice ale casei cu târnaț și care nu mai folosește spațiul acoperișului decât pentru depozitare (pod).

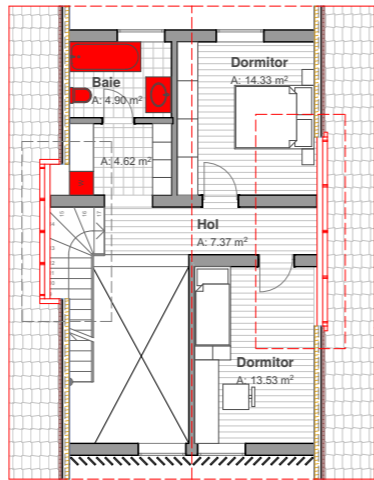
ASA DA: „Casa-tip” poate fi transformată astfel încât să corespundă nevoilor zilei de azi, prin intervenții inteligente, respectând specificul local. Prin mărirea pantei acoperișului, se poate obține un spațiu locuibil în mansardă, iar prin adăugarea unei lucarne, se poate obține necesarul de lumină și ventilație în spațiul respectiv, precum și spațiul necesar construirii unei scări de acces.

ASA NU: Tendința vizibilă de revenire la soluția cu târnaț a dus la apariția unor copertine improvizate în zona intrării sau la adoptarea unei soluții ineficiente și inestetice de realizare a mansardării și a acoperirii zonei de intrare.

Plan parter

Plan mansardă

5. ELEMENTELE DE CONSTRUCȚIE

În prezent, materialele moderne de proastă calitate și efectele modernizării prost înțelese au un efect negativ asupra mediului și asupra ambianței rurale. Spre exemplu:

- tencuielile interioare și exterioare, realizate tradițional pe rețea de șipci de lemn și mortare pe bază de nisip și var stins, au fost înlocuite cu tencuieli uscate: plăcile de gips-carton, utilizate la exterior și interior;
- pardoselile din lemn natural (de tip dușumea, parchet din lemn etc.) au fost înlocuite cu parchetul laminat, care este un material de sinteză, neecologic și impermeabil la vaporii;
- finisajele exterioare și interioare pe bază de var natural ale pereților și tavanelor au fost înlocuite aproape în totalitate cu materiale de sinteză de tipul vopselelor lavabile sau pe bază de ulei, pierzându-se o sursă importantă de sănătate pentru locatari, finisajele realizate cu var natural având efect bactericid, de combatere a efectelor de acumulare a apei în pereți, regulator de umiditate și de combatere a mușcăturilor;
- izolațiile termice realizate la tavane, poduri, pardoseli cu materiale tradiționale, ecologice, au fost înlocuite cu materiale de sinteză sau cu compuși de sinteză, eficienți din punct de vedere termic, dar care nu mai au calitatea de a asigura condiții de viață sănătoasă. La casele existente, cu pereții din bârne de lemn, se utilizează frecvent, în ultima vreme, ca material de izolație termică, polistirenul expandat, care alterează calitățile ecodurabile ale construcției.¹

După cum au spus și specialiștii de la INCERC Iași, este imperios necesar ca specialiștii și autoritățile locale:

- să transmită aceste informații comunităților locale și să le îndrume în timp util, pentru a valorifica cât mai bine oportunitatea de a avea o locuință sau o clădire sănătoasă și trainică, cu costuri/lucrări de întreținere reduse;
- să susțină necesitatea de a renunța la materialele absolut nesănătoase, promovate pe piață în mod agresiv, și de a folosi tehnicile și materialele locale naturale/sănătoase, trainice și ieftine pe care le au la îndemână;
- să însușească comunităților convingerea că tehnicile și materialele locale care și-au dovedit durabilitatea în timp sunt mult mai valoroase și mai sănătoase pe termen lung. Utilizarea unor materiale de construcție artificiale și profund nesănătoase atrage după sine numai consecințe negative în timp, chiar dacă par o soluție mai ușoară pe moment;
- să promoveze, la nivelul propriilor construcții, varul stins (hidraulic) în locul finisajelor lavabile, lemnul prelucrat superior în locul plasticului și multe alte materiale naturale în locul celor de sinteză.

Caracteristicile definitorii complexe, fizico-chimice, relevante pentru utilizarea în construcții a materialelor naturale din România

Materialele naturale, fie de natură minerală (anorganice), fie organică (de origine vegetală sau animală), au caracteristici comune deosebit de importante, care le fac net superioare, din punct de vedere ecologic și al

¹ Dr. ing. C. Miron, *Materiale neconvenționale locale pentru energie sustenabilă*, INCERC Iași, p. 53 – 55, <http://documents.tips/documents/neconventionale.html>.

durabilității, materialelor de sinteză folosite la izolație.

Astfel, materialele naturale, provenind și formându-se în mediul natural, sunt deosebit de rezistente la acțiunea radiației solare și în special a componentelor UVA și UVB, care produc degradări rapide oricărui material de sinteză (PVC, polistiren, poliuretan, rășini de aglomerare, compuși ai varurilor și ai vopselelor sintetice etc.).

La fel, materialele naturale au o mai bună durabilitate și comportare sub acțiunea factorilor climatici ciclici, temperatură, umiditate, gelivitate, sau a acțiunilor rezultate din seism, incendiu, accidente climatice.²

După cum au spus și specialiștii de la INCERC Iași, este imperios necesar ca specialiștii și autoritățile locale:

- să transmită aceste informații comunităților locale și să le îndrume în timp util, pentru a valorifica cât mai bine oportunitatea de a avea o locuință sau o clădire sănătoasă și trainică, cu costuri/lucrări de întreținere reduse;
- să susțină necesitatea de a renunța la materialele absolut nesănătoase, promovate pe piață în mod agresiv, și de a folosi tehnicile și materialele locale naturale/sănătoase, trainice și ieftine pe care le au la îndemână;
- să însușească comunităților convingerea că tehnicile și materialele locale care și-au dovedit durabilitatea în timp sunt mult mai valoroase și mai sănătoase pe termen lung. Utilizarea unor materiale de construcție artificiale și profund nesănătoase atrage după sine numai consecințe negative în timp, chiar dacă par o soluție mai ușoară pe moment;
- să promoveze, la nivelul propriilor construcții, varul stins (hidraulic) în locul finisajelor lavabile, lemnul prelucrat superior în locul plasticului și multe alte materiale naturale în locul celor de sinteză.

Caracteristicile definitorii complexe, fizico-chimice, relevante pentru utilizarea în construcții a materialelor naturale din România

Materialele naturale, fie de natură minerală (anorganice), fie organică (de origine vegetală sau animală), au caracteristici comune deosebit de importante, care le fac net superioare, din punct de vedere ecologic și al

² Idem.

ASA DA: Casă cu structură de lemn și pereți din amestec de cânepă cu var; denumirea materialului este Hempcrete (Hempline); sursa imaginii este <http://thelaststraw.org/building-with-hempcrete-part-1/>.

Materialul local	Componenta calității vieții care este resimțită pozitiv datorită utilizării materialului
Piatra	Stabilitate termică, izolare acustică
Agregatele naturale	Stabilitate termică, izolare acustică
Argila	Confort higrotermic, regulator de umiditate a aerului, stabilitate termică, izolare acustică
Varul natural stins (hidraulic)	Purificare și dezinfectare a aerului, efect bactericid, depoluare prin absorbția de CO ₂
Lemnul de foioase	Stabilitate termică, regulator de umiditate
Lemnul de rășinoase	Stabilitate termică, regulator de umiditate
Fibrele din lemn, fibrele celulozice	Confort termic, regulator de umiditate
Baloții din paie, deșeurile vegetale	Confort termic, regulator de umiditate
Cânepa	Confort termic, regulator de umiditate
Stuful	Confort termic, regulator de umiditate
Lâna de oaie	Confort termic, regulator de umiditate
Vata bazaltică	Confort termic, siguranță la foc, izolare acustică
Amestecurile de cânepă, lână și var	Confort termic, regulator de umiditate, siguranță la foc, purificare și dezinfectare a aerului, efect bactericid, depoluare prin absorbția de CO ₂ , izolare acustică
Amestecurile de paie, fibre lemnoase, fibră de lână, cânepă cu argilă (chirpici), var stins pastă	Confort higrotermic, regulator de umiditate a aerului, stabilitate termică, izolare acustică, siguranță la foc, purificare și dezinfectare a aerului, efect bactericid, depoluare prin absorbția CO ₂

ASA DA: Casă cu structură din panouri de lemn lamelar încleiat; denumirea materialului este CLT (Cross-laminated timber); sursa imaginii: <http://www.hughstrange.com>.

ASA DA: Casă cu structură din lemn și pereți din baloți de paie sau pereți din blocuri de argilă amestecată cu paie

5.1. ACOPERIȘUL

Analiza și recomandările privitoare la acoperiș se referă la următoarele componente ale sale: formă și volumetrie, șarpantă (tipuri de structură, materiale utilizate și tratamente), învelitoare (materiale utilizate și culori), marcarea posibilelor probleme ce pot apărea la comportarea în timp.

Recomandările se grupează în trei categorii:

a. Construcții cu gabarit mic (<120 mp), construcții cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar

b. Construcții cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum

c. Intervenții pe construcții existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Toate materialele care alcătuiesc acoperișul au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau în mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție îi pot asigura o durată mai mare de viață, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

5.1. Specificul local

În zona Călatei, imaginea satului este puternic influențată de forma acoperișurilor. Diferitele forme sugerează perioada în care a fost realizată construcția. Înainte de mijlocul secolului al XIX-lea, erau răspândite acoperișurile în patru ape, învelite cu paie. În prezent, s-au păstrat doar câteva șuri și anexe gospodărești de acest gen. Casele din zonele silvice aveau acoperiș cu șindrilă. Panta acestor acoperișuri era de cca 60°. La sfârșitul secolului al XIX-lea, odată cu apariția țiglei, scade panta acoperișurilor (30° – 50°) și apar formele în două ape, teșite, cu fronton. Pe frontonul realizat din scândură sau zid apar găurile de aerisire.

Specificul contemporan este acoperișul în două ape, cu țigle ceramice și timpanul bogat decorat. Schimbarea materialului învelitorii adesea a dus la necesitatea schimbării structurii șarpantei (pentru a suporta greutatea sporită). În paralel cu țigla, au apărut și plăcile de ardez, așezate la 45° în raport cu coama. Greutatea specifică fiind apropiată de cea a șindrii, soluția nu presupunea modificarea structurii șarpantei. Acoperișuri de acest tip se găsesc în Ținutul de Sus (Mănăstireni, Văleni, Sâncraiu, Nearșova, Izvoru Crișului, Căpușu Mic, Petrinzel, Doroițu, Macău).

În zonele mai sărace, odată cu deteriorarea învelitorii originale,

acestea au fost înlocuite sau acoperite cu carton gudronat sau tablă (în prezent, tablă cutată sau ondulată, materiale plastice).

Cea mai răspândită structură tradițională de șarpantă este cea pe căpriori. Este o formă găsită frecvent în Europa de Vest și Centrală, indiferent de etnie. La construcțiile vechi, streășina era realizată din capetele alungite ale căpriorilor, ca și în cazul târnațului. La construcțiile

vechi, corzile sunt singurele elemente orizontale de legătură. La cele mai recente, corzile sunt dublate sub tavan cu grinzi de tavan. În secolul al XX-lea, la construcțiile în două ape, este mai răspândită structura de șarpantă cu căpriori și popi. Fermele principale sunt rigidizate prin antretoaze (traverse superioare), popii apar la șarpantele mai mari și mai late. La unele anexe, găsim și șarpantă „cu sleme” (două furci ce poartă o coamă pe care se

reazemă căpriorii).

Forma veche a acoperișului tradițional era cu patru ape, acoperit cu paie sau șindrilă. Acoperișul în două ape și cel cu fronton teșit sunt de inspirație orășenească târzie, deseori în legătură cu trecerea la învelitoare din țiglă (sfârșitul secolului al XIX-lea, sau debutul secolului al XX-lea, în funcție de situația economico-socială a familiei).

AȘA DA: Casă cu acoperiș în două ape, cu foisor și învelitoare din țiglă ceramică trasă (imagine din satul Inucu)

AȘA NU: Volumetria agresivă a acoperișului clădirii noi contrastează puternic cu specificul zonei (imagine din satul Nădășel).

AȘA DA: Casă cu acoperiș în două ape, teșit, cu fronton și aruncător de apă (imagine din satul Văleni)

AȘA NU: Forma acoperișului este una complicată, nu este specifică zonei (imagine din satul Turea).

AȘA DA: Extindere a unor construcții existente, ale căror acoperișuri respectă panta minimă de 45 % a construcțiilor din vatra satului.

AȘA DA: Casă cu acoperiș în patru ape și învelitoare din țiglă ceramică trasă (imagine din satul Mănăstireni)

AȘA DA: Șură cu acoperiș în două ape, teșit, cu aruncător de apă pe fronton, învelitoare din țiglă ceramică trasă (imagine din satul Doroițu)

AȘA NU: Lucarnele așezate spre stradă sunt agresive și nu oglindesc specificul zonei, panta acoperișului este prea mică (imagine din satul Mera).

AȘA DA: Casă cu acoperiș în două ape, cu o prelungire care acoperă scara de acces și învelitoare din țiglă ceramică trasă (imagine din satul Inucu).

AȘA DA: Șură cu acoperiș în două ape, cu învelitoare din țiglă trasă (imagine din satul Nădășel)

AȘA NU: Instalațiile nu își au locul pe învelitoare, deoarece permit infiltrațiile.

AȘA DA: Șură cu acoperiș în patru ape, cu aruncător de apă (Nădășel)

AȘA DA: Imaginea satului este uniformă, dacă toți respectă specificul zonei (imagine din satul Macău).

AȘA DA: Extindere corectă de casă, cu învelitoare din țiglă ceramică trasă (imagine din satul Tețișu)

5.1.2. Recomandări

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar

Forma și volumetria

Spațiul interior generat de acoperiș se va utiliza ca spațiu funcțional. Nu se recomandă folosirea acestuia ca pod/depozitare pentru obiecte voluminoase sau grele, din motive de siguranță în exploatare, siguranță la foc etc.

Se va păstra specificul local prin preluarea nealterată a formei și a volumetriei existente în zonă. Acoperișul va fi cât mai simplu, cu două sau patru ape, cu streșinile și coamele orizontale. Nu se admit forme și pante provenite din alte zone climatice sau geografice. Streșinile vor fi ample (45 – 90 cm), inclusiv în jurul târnațului sau în zona de intrare. La intersecția cu frontonul, streășina va avea 30 – 45 cm, pentru a proteja zidăria din piatră sau lemnul folosit la placarea frontonului.

Se acceptă și acoperiri cu pantă mică, de minimum 2 %, dar cu învelitoare din strat vegetal, format din ierburi și plante locale, acolo unde sunt necesare soluții speciale de integrare în peisaj și relieful o permite: volume mari, (semi)îngropate, garaje sau spații tehnice parțial sau total îngropate, care pentru integrarea în peisaj pot avea un acoperiș-grădină. În acest caz, se permite utilizarea membranelor din PVC sau a celor bituminoase în alcătuirea învelitorii. Pentru proiectarea și execuția acoperișurilor verzi, atât la clădirile noi, cât și la cele existente, se va ține cont de reglementările tehnice din normativul GP 120-2013.

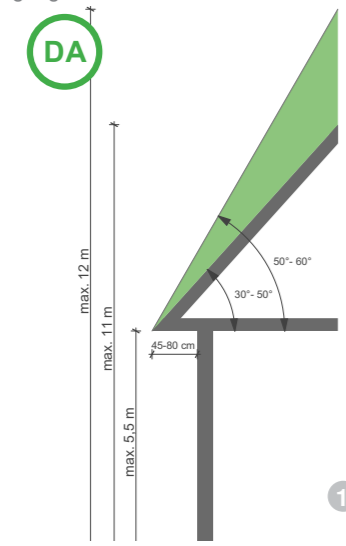
În funcție de tipul de învelitoare, panta recomandată este între 45 și 60 de grade pentru țigla ceramică și de maximum 70 de grade pentru învelitorile lemnoase (cu șită sau șindrila), din paie sau stuf, ținând cont de specificul local. Se pot realiza balcoane sau terase, cu condiția ca acestea să nu fie vizibile din stradă sau dintr-un punct important de perspectivă. Acestea trebuie să se integreze peisagistic și volumetric în ansamblul gospodăriei.

Se va păstra și prelua raportul volumetric al clădirilor de pe lot.

Se recomandă ca înălțimea clădirii principale, de la stradă, să nu fie depășită de cea a clădirilor anexe, excepție putând face doar șurile, care, în mod tradițional, erau adesea mai mari și mai înalte decât casa propriuzisă. Clădirile nou construite nu vor depăși, ca înălțime la coamă, clădirile principale de pe parcelă.

Acoperișul lucarnelor va ocupa maximum 25 % din suprafața pantei respective și acestea vor fi dimensionate și poziționate astfel încât să creeze o imagine coerentă cu specificul locului și să nu constituie un element discrepant, vizibil din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local. În general, se propune amenajarea lucarnelor spre curte.

Decorațiile, dacă este cazul, se vor prelua nealterate, dar într-o formă simplificată, păstrând specificul local. Nu se vor folosi forme și detalii provenite din alte zone etnografice, geografice sau climatice.

Panta acoperișului construcțiilor are, în general, între 30° și 60°. Înclinația acoperișului este unul dintre elementele definitorii pentru specificul local.

AȘA DA: Construcție cu acoperiș-grădină, situată în afara vetrei satului. Aceasta este o bună soluție de integrare a casei în peisaj. Poate fi vorba de o casă de vacanță/weekend, depindește etc.

AȘA DA: Compoziție plină de rafinament artistic: forma acoperișului respectă specificul local (imagine din satul Vlaha).

AȘA DA: Decorațiile se vor prelua nealterate, dar într-o formă simplificată, păstrând specificul local (imagine din satul Stana).

AȘA NU: Nu se recomandă realizarea unor balcoane spre stradă de acest tip (imagine din satul Mera).

AȘA DA: Amplasarea panourilor generatoare de energie nu va depăși 15 % din suprafața învelitorii.

AȘA NU: Nu se recomandă complicarea soluției de acoperire.

Șarpanta

Șarpanta se va realiza din lemn, folosind tehnici și îmbinări tradiționale locale, dar și contemporane (lemn lamelar, stratificat sau încleiat), pe cât posibil, prin implicarea meșterilor tâmplari și dulgheri din zonă. Nu se recomandă utilizarea materialelor organice rezultate în urma polimerizării (cele denumite, în mod generic, „plasticuri”), întrucât își schimbă calitățile (portanță, torsiune, curgere) în timp, din cauza condițiilor de mediu (proces repetat de îngheț/dezgheț, radiații ultraviolete, variații de temperatură vară/iarnă).

Pentru toate elementele din lemn, se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale care nu afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceruri, uleiuri și soluții naturale.

Există posibilitatea realizării unor șarpante din alte materiale, precum metalul în asociere cu lemnul, atunci când activitatea desfășurată o impune.

Există posibilitatea folosirii și a altor materiale obținute din lemn, prin mijloace tehnologice: CLT, lemn lamelar, lemn stratificat. De reținut că folosirea lemnului lamelar, stratificat sau încleiat permite realizarea unor piese de lemn de mari dimensiuni și geometrii diverse, cu performanțe deosebite, fără a fi necesară tăierea unor arbori seculari pentru aceasta.

AȘA DA: Șarpantă realizată cu „scaun” specific construcțiilor cu deschidere mare (imagine din satul Roșia Montană)

AȘA DA: Șarpanta unei șure. (sat Băgara)

AȘA DA: Pentru construcții cu funcțiuni industriale cu deschideri mari, se pot folosi sisteme structurale combinate, atât metal, cât și lemn, pentru a permite utilizarea unor materiale locale pentru finisaje și învelitori, precum țigla și lambriul.

AȘA DA: Interiorul unui pod: structura spectaculoasă a șarpantei poate face parte din compoziția arhitecturală a amenajării spațiului.

AȘA DA: Amenajarea spațiului interior; mansardare

AȘA DA: Exemplul unei șarpante simple, un sistem care se folosește regulat în centrul Transilvaniei (imagine din satul Roșia Montană).

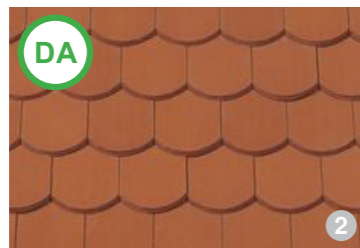
Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)

Învelitoarea se va realiza din materiale naturale regenerabile, cu păstrarea imaginii locale nealterate. În funcție de specificul zonei și de panta aleasă, învelitoarea va fi din țiglă ceramică, șindrilă sau paie, cu păstrarea streșinilor. Se vor folosi materiale și tehnologii locale sau care derivă din tehnologii locale, fără a avea efecte negative asupra destinației construcției. Se vor păstra sistemul de lătuire și dispunerea specific locală a pieselor de învelitoare, inclusiv forma și dimensiunea acestora.

Materialele de termoizolare/hidroizolare pentru învelitoare vor fi compatibile cu cele din care este realizată aceasta. Se vor folosi, pe cât posibil, materiale naturale și soluții de alcătuire care să permită schimbul de vapori dintre interior și exterior, prin aceasta asigurându-se realizarea unui climat interior optim utilizării/locuirii (se va avea o grijă sporită la detaliile constructive din jurul coșurilor de fum, al lucarnelor, de la intersecția cu foșoarele etc.). Nu este recomandată combinarea la același acoperiș a mai multe tipuri, culori, materiale sau forme de învelitori, cu excepția acoperișului acoperit cu vegetație. În cazul intervenției pe o clădire existentă, se va înlocui obligatoriu învelitoarea din tablă, azbociment, membrană bituminoasă sau din alte materiale sintetice cu materialele acceptate.

ASA DA: Țigla nouă produsă manual în tehnica tradițională poate fi folosită la construcții noi.

ASA DA: Țigla manuală tradițională folosită la o construcție nouă; proiect realizat cu finanțare europeană

ASA DA: Lucarnele pot fi folosite ca elemente de ritmare a învelitorii și ca sursă de identitate vizuală. (Vlaha)

ASA NU: Folosirea țiglelor solzi „false” are un efect contrastant cu învelitoarea istorică din imagine.

Culorile vor fi cele naturale (atât cele pentru materialele de învelitoare, cât și cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice): nu se vor folosi culori stridente. Acoperirea lucarnelor, umbrirea ferestrelor în planul acoperișului se vor face din materiale care nu contravin specificului local și imaginii de ansamblu a construcției. Elementele de umbrire/control solar pot servi și ca elemente de camuflare ale acestora în volumul și forma învelitorii.

Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile

Elementele de iluminare (luminatoare, ferestre în planul acoperișului), instalațiile (panouri solare, panouri fotovoltaice, coșuri de fum) sunt permise doar dacă sunt justificate funcțional și vor ocupa maximum 25 % din suprafața unei fețe a acoperișului. Pe cât posibil, se vor orienta spre interiorul lotului, astfel încât să se păstreze o imagine coerentă și acestea să nu constituie un element discrepant, vizibil din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local.

Se încurajează utilizarea panourilor de captare a energiei solare pe partea sudică și în planul acoperișului (panouri fotovoltaice, panouri solare etc.).

ASA DA: Pentru construcții noi, se pot folosi țigle industriale care respectă forma și dispunerea tradițională.

ASA NU: Folosirea țiglelor „mari” din beton vopsit este total neadecvată. Sunt multe situații în care acestea s-au decolorat, nemaîntinând cont de aspectul nepotrivit al formei importate.

ASA NU: Folosirea tablei ridică o gamă largă de întrebări, plecând de la problema reciclării ei până la probleme de onestitate: imitarea prin culoare și formă a țiglelor ceramice. Cele mai mari probleme rămân însă cele legate de aspect, de încălzire excesivă, care poate crea un disconfort vara într-o mansardă locuită, și de zgomot pe timp de ploaie sau grindină. În cele din urmă, tabla este un material ieftin, importat din zona construcțiilor industriale, unde până de curând nu a contat aspectul finisajului.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

Construcțiile de mari dimensiuni se vor amplasa în afara vetrei satului. Doar în cazuri excepționale și riguros justificate se vor amplasa în vatra satului, situație în care se va păstra specificul local prin preluarea formei și a volumetriei existente în zonă, păstrându-se imaginea locală nealterată.

În cazul amplasării construcției în zone special destinate (prin PUG) pentru producție, servicii, sănătate, educație, se permite și folosirea altor tipuri de materiale și tehnologii (metal, beton etc.), acolo unde este necesar și unde folosirea materialelor locale nu poate asigura cerințele de siguranță, stabilitate și de rezistență la foc.

Forma și volumetria

Noua construcție se va integra în specificul local prin preluarea formei și a volumetriei specifice zonei, chiar dacă scara obiectului va fi mai mare. Acoperișul va fi cât mai simplu, în cele mai multe cazuri, cu două ape, cu pante egale, cu streșinile și coamele orizontale. Nu se admit forme și pante provenite din alte zone climatice sau geografice, teșiri nejustificate ale pantelor. Streșinile vor fi de 45 – 60 cm, iar la intersecția cu frontonul vor avea între 0 și 45 cm, în funcție de materialul din care este alcătuit frontonul și de soluția tehnică adoptată.

Se acceptă și acoperiri cu pantă mică, de maximum 2 – 5 %, doar pentru acoperișurile verzi, al căror strat vegetal este alcătuit din plante locale, și doar acolo unde relieful permite și sunt necesare soluții speciale de integrare în peisaj: în cazul volumelor mari, îngropate sau semiîngropate, garaje sau

spații tehnice parțial sau total îngropate, care pentru integrare în peisaj se acoperă cu strat vegetal. Sunt interzise acoperișurile de tip terasă, care ocupă mai mult de 60 % din suprafața totală a acoperișului, și dispuse spre stradă. Panta acoperișului va fi de minim 30°. Nu se recomandă învelitorile realizate din tablă sau beton, din cauza lipsei de durabilitate a acestora și a costurilor mari de mediu pe care le implică.

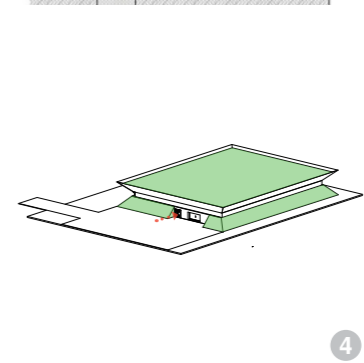
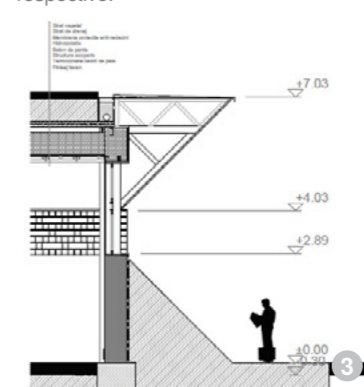
Se recomandă învelitorile cu captatoare solare (panouri fotovoltaice, solare sau alte sisteme care folosesc energia solară, acoperișurile verzi, acoperite cu vegetație, sau combinații între cele enumerate mai sus). La construcțiile noi cu gabarit mare, se recomandă realizarea unor porticuri pe fața cea mai folosită a clădirii (cea cu accesuri), pentru protejarea activității în aer liber și a depozitărilor temporare. Ele vor proteja pereții și deschiderile clădirii de intemperii și vor da un plus de identitate și de funcționalitate clădirilor respective.

ASA DA: Construcție agricolă care respectă cele mai importante reguli de încadrare în specificul local, inclusiv forma acoperișului (imagine din satul Bicălatu).

ASA DA: Exemplul unei volumetrii simple, în care panta acoperișului se apropie de valoarea celei adecvate (imagine din satul Macău).

ASA DA: Pentru camuflarea gabaritelor, sunt permise acoperișurile verzi sau învelitorile cu captatoare solare. În imagine, se observă intenția de încadrare în peisaj prin folosirea unui acoperiș verde și mascarea înălțimii construcției printr-un taluz înierbat. Aceste procedee se pretează la clădiri de dimensiuni foarte mari, precum săli de sport, hale de producție, spații de depozitare a cerealelor etc. (fig. 3, 4, 7)

ASA DA: Pentru animarea volumului, se pot utiliza procedee arhitecturale care să nu iasă din scara obiectului.

ASA NU: Folosirea acoperirii generale de tip terasă este interzisă în satele tradiționale, motivul fiind neîncadrarea în specificul local, atât prin formă, cât și prin aspectul învelitorii pe care o presupune utilizarea acestui tip de acoperire. Suplimentar, soluția de terasă poate aduce cu sine probleme de infiltrație a apei dacă nu este pusă în operă foarte bine, evenimentele multiple de acest gen confirmând afirmația noastră (imagine din satul Mera).

ASA NU: Forma acoperișului din imagine intră în totală contradicție cu noțiunea de încadrare în specific local și atrage după sine alte probleme, precum utilizarea contextuală a finisajelor. (sat Aghireșu)

Șarpanta

În cazul amplasării construcției în vatra satului, structura șarpantei va fi, recomandabil, de lemn, folosind, oriunde e posibil (nealterând procesul tehnologic), materiale naturale regenerabile sau tehnologii contemporane de industrializare a lemnului (lemn lamelar, panouri multistrat, lemn stratificat). Se pot folosi rigidizări suplimentare din alte materiale structurale pentru prinderi/legături, fără ca acestea să fie prezente ca pondere importantă în ansamblu. Nu este recomandată utilizarea materialelor organice rezultate în

urma polimerizării (cele denumite, în mod generic, „plasticuri”), întrucât își schimbă calitățile (portanță, torsiune, curgere) în timp, din cauza condițiilor de mediu (proces repetat de îngheț/dezghet, ultraviolete, variații de temperatură vară/iarnă).

În cazul amplasării construcției în zone special destinate (prin PUG) pentru producție, servicii, sănătate, educație, se permite și folosirea altor tipuri de materiale și tehnologii (metal, beton etc.), acolo unde este necesar și unde folosirea materialelor locale nu poate asigura, prin folosire singulară, cerințele de siguranță, stabilitate și de rezistență la foc.

ASA DA: Utilizarea unei soluții locale de realizare a șarpantei. Astfel, se susține economia locală, prin utilizarea forței de muncă și a materialelor din zonă (imagine din satul Roșia Montană).

ASA DA: Utilizarea unei structuri din lemn lamelar sau a unei zăbrele poate fi o soluție practică pentru realizarea clădirilor cu deschideri mari.

ASA DA: Țigla industrială trasă, cu formă și dispunere specific locale, poate constitui o variantă pentru acoperirea construcțiilor noi de gabarit mare.

Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)

Învelitoarea se va realiza din materiale naturale regenerabile, cu păstrarea imaginii locale nealterate. Învelitoarea va fi din țiglă ceramică de tip solzi sau trasă, cu păstrarea streșinilor (specifică materialelor). Se vor folosi materiale și tehnologii locale sau care derivă din tehnologii locale, fără a avea efecte negative asupra destinației construcției.

Materialele de termoizolare/hidroizolare pentru învelitoare vor fi compatibile cu cele din care aceasta este realizată. Se vor folosi, pe cât posibil, materiale naturale, precum țigla ceramică, și soluții de alcătuire care să permită schimbul de vaporii dintre interior și exterior, prin aceasta asigurându-se realizarea unui climat interior optim utilizării (se va avea o grijă sporită la detaliile constructive din jurul coșurilor de fum, al lucarnelor etc.). Nu este recomandată combinarea la același acoperiș a mai multe tipuri de învelitori, cu excepția acoperișului vegetal.

Culorile vor fi naturale (atât cele pentru materialele de învelitoare, cât și cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice): nu se vor folosi culori stridente sau saturate.

Elementele de iluminare și ventilare, instalațiile

Elementele de iluminare (luminatoare, ferestre în planul acoperișului), instalațiile (panouri solare, panouri fotovoltaice, coșuri de fum) sunt permise doar dacă sunt justificate funcțional.

Se acceptă și se recomandă utilizarea panourilor de captare a energiei solare în planul acoperișului (vezi capitolul 7. Performanța energetică).

Acoperirea lucarnelor, umbrirea ferestrelor în planul acoperișului se vor face din materiale care nu contravin specificului local și imaginii de ansamblu a construcției. Elementele de umbră/control solar pot servi și ca elemente de camuflare a acestora în volumul și forma învelitorii. Culorile vor fi naturale (atât cele pentru materialele de acoperire, cât și cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice), similare cu cele ale învelitorii: nu se vor folosi culori stridente.

C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Forma și volumetria

Se vor realiza, în prealabil, fotografiile ale clădirii existente care vor cuprinde și vecinătățile, pentru a înțelege modul în care trebuie realizată intervenția, ținând seama de context și de impactul pe care-l va avea.

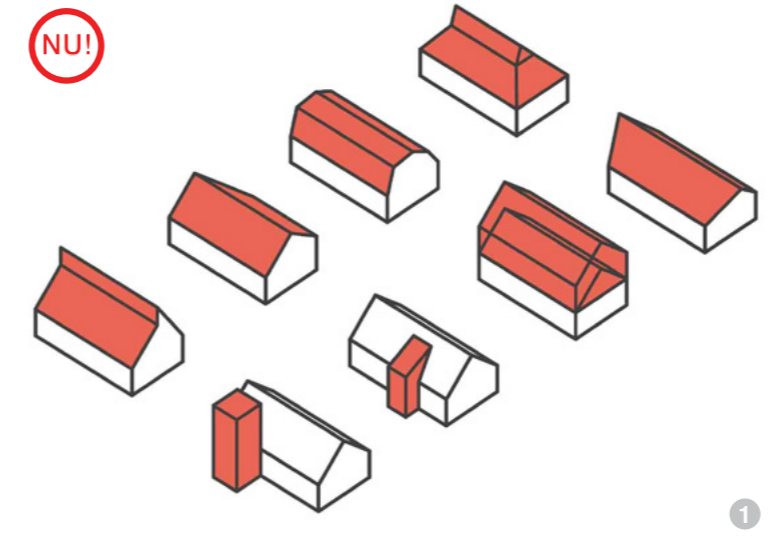
Dacă nu se încadrează în specificul local și este lipsit de valori constructive și memoriale certe, acoperișul se va reconforma, pentru a răspunde nevoilor de încadrare în specificul local (recomandări similare cu cele pentru construcțiile noi: vezi recomandări la capitole în funcție de volumul construcției). Extinderile și/sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare, în funcție de volumul rezultat al construcției.

Dacă se încadrează în specificul local, intervențiile vor respecta scara și conformația acoperișului existent.

În cazul înlocuirii totale a structurii, se va efectua, în prealabil, relevul acoperișului existent și nu se va modifica lățimea și cota streșinii, aceasta putând fi ridicată până la maxim 5,5 metri față de cota terenului natural, măsurată în punctul cel mai înalt, dar fără ca aceasta să depășească 3 metri față de cota parterului.

Decorațiile se vor prelua nealterate (dacă este cazul). Nu se vor folosi forme și detalii provenite din alte zone etnografice, geografice sau climatice.

Se va păstra ierarhia volumetrică a clădirilor de pe lot. Se recomandă ca înălțimea clădirii principale, de la stradă, să nu fie depășită de cea a clădirilor anexe, excepție putând face doar șurile, care, în mod tradițional, erau adesea mai mari și mai înalte decât casa propriu-zisă. Nu se admite sub nicio formă ca anexele din continuarea clădirii principale să fie extinse peste nivelul coamei acesteia din urmă. Se admite extinderea unei construcții/anexe cu regim de înălțime parter, cu un corp având acoperiș verde, în situația în care extinderea nu se face spre stradă și gabaritul ei nu concurează cu cel al construcției inițiale.

ASA NU: Intervenții greșite care apar în mod frecvent la clădirile tradiționale.

Șarpanta

În cazul intervențiilor asupra construcțiilor existente, acolo unde acestea nu se încadrează în specificul local și sunt lipsite de valori constructive și memoriale certe, se va reconforma șarpanta, pentru a răspunde nevoilor de încadrare în specificul local (recomandări similare cu cele pentru construcțiile noi). Extinderile și/sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare, în funcție de volumul rezultat al construcției.

În cazul intervențiilor asupra construcțiilor existente, acolo unde șarpanta (prin materiale și conformare) se încadrează în specificul local, se recomandă păstrarea elementelor constructive valoroase și, pe cât posibil, repararea și conservarea la nivel cât mai extins, prin folosirea tehnologiilor tradiționale locale. Elementele deteriorate se pot înlocui cu elemente similare din lemn de aceeași esență, pentru a nu interveni și a dezechilibra capacitatea portantă de ansamblu a structurii. Se pot folosi rigidizări suplimentare din lemn și/sau metal pentru prinderi/legături, fără ca acestea să fie prezente ca pondere importantă în ansamblu. Intervențiile realizate trebuie să poată fi reversibile, pentru a nu împiedica șansa unei intervenții viitoare, cu materiale și tehnologii noi, ce se pot dovedi benefice în privința calității de ansamblu a obiectului și a utilizării optime a acestuia. Intervențiile vor respecta scara și conformația acoperișului.

Pentru toate elementele din lemn, se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale care nu afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceruri, uleiuri și soluții naturale.

ASA NU: Exemplu contraindicat de intervenție (imagine din satul Tetișu)

ASA DA: Structura acoperișurilor reprezintă un element important pentru evidența istorică și dau un farmec aparte spațiilor mansardate atunci când rămân aparente; de aceea, nu se recomandă schimbarea lor integrală, ci înlocuirea pieselor degradate.

ASA DA: Intervenția păstrează dimensiunile și înclinația originală a acoperișului. Se recomandă totuși păstrarea unei perechi de căpriori-martori din structura originală.

ASA DA: Dublarea căpriorilor este uneori necesară, dar nu obligatorie, atunci când este necesară termoizolarea spațiilor.

Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)

În cazul intervențiilor asupra construcțiilor existente, acolo unde acestea nu se încadrează în specificul local și sunt lipsite de valori constructive și memoriale certe, se va interveni asupra învelitorii, pentru a răspunde nevoilor de încadrare în specificul local (recomandări similare cu cele pentru construcțiile noi). Extinderile și/sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare, în funcție de volumul rezultat al construcției.

Acolo unde învelitoarea (prin materiale și conformare) se încadrează în specificul local, se recomandă păstrarea elementelor valoroase, în special a țiglei vechi, și, pe cât posibil, repararea și conservarea la un nivel cât mai extins, prin folosirea tehnologiilor tradiționale locale. Țigla ceramică tradițională și-a dovedit durabilitatea de peste 100 de ani, iar o parte dintre piese sunt inscripționate și au forme unice. Dacă învelitoarea

este realizată din tablă, azbociment, diverse membrane bituminoase sau alte materiale nespecifice zonei, acestea se vor înlocui cu cele care se încadrează în specificul local.

Materialele de termoizolare/hidroizolare pentru învelitoare vor fi compatibile cu cele din care aceasta este realizată. Se vor folosi, pe cât posibil, materiale naturale, precum țigla produsă manual, și soluții de alcătuire care să permită schimbul de vapori interior/exterior, prin aceasta asigurându-se realizarea unui climat interior optim utilizării/locuirii (se va avea o grijă sporită la detaliile constructive din jurul coșurilor de fum, al lucarnelor, de la intersecția cu foșoarele etc.). Nu este recomandată combinarea la același acoperiș a mai multe tipuri, culori sau forme de învelitori, cu excepția acoperișului vegetal. Culoarele vor fi cele naturale (atât cele pentru materialele de învelitoare, cât și cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice); nu se vor folosi culori stridente sau saturate și se va evita folosirea țiglei industriale în a cărei compoziție s-a introdus colorant.

AȘA DA: Țigla nouă produsă manual după rețete tradiționale este soluția recomandată atunci când vorbim despre înlocuirea învelitorilor istorice degradate. Țigla manuală se situează la un nivel de cost sensibil egal cu cel al țiglei industriale.

AȘA DA: Țiglă manuală nouă, utilizată la o pensiune turistică; proiect realizat cu finanțare europeană

AȘA DA: Exemplu de compatibilitate, obținut prin alăturarea acoperișului vegetal/verde cu cel de stuf/paie

AȘA DA: Țiglă trasă, folosită pentru acoperirea unor case

AȘA DA: Refolosirea țiglei vechi este o soluție foarte bună pentru intervenția pe clădiri tradiționale, în contextul în care majoritatea pieselor au rezistat sute de ani. Aceasta trebuie însă foarte bine selectată pentru acoperirea acoperișurilor în care se amenajează o mansardă (imagine din satul Mera).

AȘA DA: Țigla veche recondiționată prin îndepărtarea lichenilor. Poate constitui o modalitate de intervenție, dar nu este recomandată în toate intervențiile, din cauza timpului consistent necesar curățării ei.

AȘA NU: Se va evita utilizarea plăcilor de policarbonat sau a altor materiale de tip plastic. Acestea au o durată de viață scurtă, sunt inestetice, iar când se încălzesc de la soare emană un miros neplăcut.

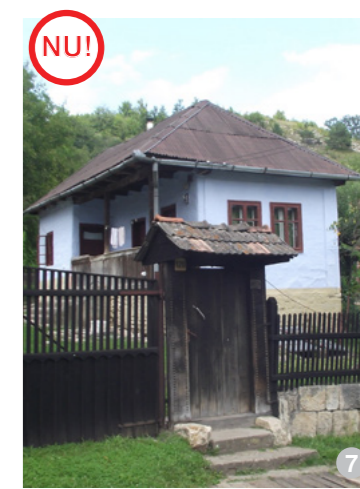

AȘA NU: Aspectul izbitor al învelitorilor industriale intră în disonanță cu coloritul pământiu, natural, al învelitorilor tradiționale, care se integrează și se contopesc înesizabil în coloritul peisajului agrar înconjurător, o caracteristică aparte și poate cea mai importantă a satului sud-transilvănean (imagine din satul Nădășel).

AȘA NU: Sunt suficiente motive de a evita amplasarea tablei pe acoperiș (vezi la capitolul despre învelitorile pentru clădirile noi).

AȘA DA: O tehnologie actuală, care e în curs de răspândire în zonele rurale, sunt țiglele solare. Acestea pot fi un bun înlocuitor al acoperișurilor clasice, pentru că vor avea, pe lângă calitatea pe care orice acoperiș trebuie să o aibă, și pe cea de a produce energie. Pe de altă parte, nu fac notă discordantă în ce privește culoarea cu vecinătățile, prin stratul suport, care este de culoarea țiglei naturale, și prin textura mată obligatorie.

AȘA NU: Folosirea țigelor/a învelitorilor de alt format decât cel tradițional nu are ce căuta într-o intervenție asupra clădirii tradiționale. (imagine din satul Jebucu).

AȘA NU: Țigla de tip solzi dublă este contraindicată pentru reabilitarea construcțiilor tradiționale, pentru că nu respectă forma și dispunerea tradițională.

Elementele de iluminare și ventilare, instalațiile

Elementele de iluminare (luminatoare, ferestre în planul acoperișului), instalațiile (panouri solare, panouri fotovoltaice, lucarne, coșuri de fum) sunt permise doar dacă sunt justificate funcțional și vor ocupa maximum 25 % din suprafața pantei respective. Pe cât posibil, se vor orienta spre interiorul lotului, astfel încât să se păstreze o imagine coerentă și acestea să nu constituie un element discrepant, vizibil din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local.

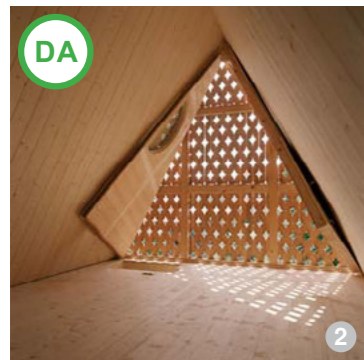
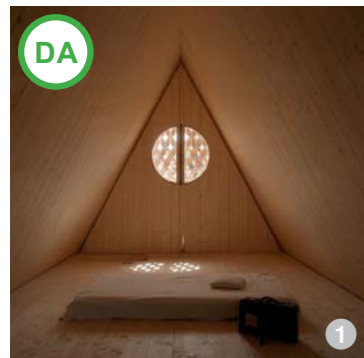
Se recomandă utilizarea unor tipuri de lucarne care se bazează pe tehnica locală, generând o dezvoltare a meșteșugurilor în defavoarea produselor industriale.

Lucarnele vor ocupa maximum 25 % din suprafața unei fețe a acoperișului și vor fi dimensionate și poziționate astfel încât să se păstreze o imagine coerentă cu imaginea specifică locului și acestea să nu constituie un element discrepant, vizibil din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local. Se recomandă ca lucarnele noi să fie poziționate spre curte. În general, se recomandă utilizarea unor lucarne într-o singură apă sau în formă de „ochi de pisică” (acolo unde este nevoie de ventilare și mai puțin de lumină naturală). Se recomandă realizarea unor lucarne lungi, cu înălțimea de maximum 0,8 m, în locul mai multor lucarne mici, deoarece aportul de

lumină în interiorul mansardei este mai mare, se reduce numărul de puncte nevralgice prin care apa s-ar putea infiltra, iar costul manoperei și al materialelor este mai mic. Acolo unde se poate dovedi existența unor alte forme tradiționale de lucarne, se vor prelua exemplele respective. Acoperirea lucarnelor, umbrirea ferestrelor în planul acoperișului se vor face din materiale care nu contravin specificului local și imaginii de ansamblu a construcției.

Existența nenumăratelor ruine, în general, clădiri al căror acoperiș s-a prăbușit, a făcut ca unii arhitecți să acorde o importanță sporită conceptului de intervenție pe restaurare (imagine din satul Gârbău).

AȘA DA: Intervenție de reconstruire a unui acoperiș și de înălțare a construcției. Intervenția contemporană este vizibilă prin folosirea unui model de traforaj aparte, iar forma tradițională a acoperișului este respectată.

AȘA DA: Construirea unui acoperiș nou peste o clădire aflată în ruină propune un concept interesant privind intervenția contemporană vizibilă asupra unei clădiri tradiționale. În mod normal, modificarea unui acoperiș existent în acest fel ar fi contraindicată pentru clădirile tradiționale (imagine din satul Mănăstireni).

AȘA DA: Amenajarea unor goluri în planul acoperișului aduce cele mai puține modificări volumetricii acestuia, dar sunt de preferat intervențiile în care construirea de ferestre și lucarne se bazează pe susținerea economiei locale; or, ferestrele de tip Velux nu angrenează într-o formă consistentă meșteșugul local tradițional.

AȘA DA: Lucarnele de tip ochi de pisică sunt cele mai folosite pentru a ilumina un pod mansardat. Acestea modifică nesubstanțial volumul acoperișului (imagine din satul Văleni).

AȘA DA: Micile lucarne într-o singură pantă, amenajate în mansarda unei clădiri secundare, pot aduce suficientă lumină pentru spații precum dormitoare, băi etc. Tipul de lucarnă cu o singură pantă aduce aminte de golurile de intrare în pod și pot avea dimensiuni consistente. Acest tip de lucarnă poate fi folosit și la casa principală, cu condiția ca dimensiunea lor să rămână între niște valori decente, mai mici decât la cele de la anexa, în funcție de gabaritul clădirii. În general, se recomandă ca acestea să se încadreze într-un dreptunghi de 60 x 80 cm pentru casele tradiționale.

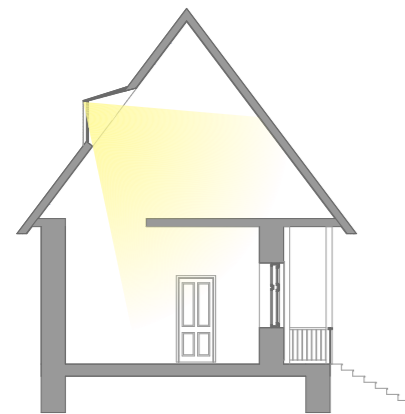
AȘA DA: Lucarna prelungită într-o singură apă precum cea din imagine e o soluție viabilă de iluminare a mansardei.

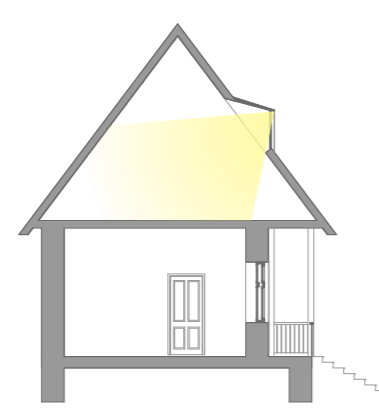
AȘA DA: Pentru construcțiile anexe în care se amenajează spații de locuit mansardate, se pot utiliza procedee precum cel din imagine, privind vitrarea întregului fronton, mai ales dacă acesta a fost inițial din lemn.

AȘA DA: Lucarna prelungită într-o singură apă precum cea din imagine e o soluție viabilă de iluminare a mansardei.

AȘA DA: Introducerea luminii printr-o lucarnă poate fi o soluție de iluminat eficientă pentru spațiile destul de întunecate de la parter, ale cărui ferestre nu se recomandă a fi modificate.

AȘA DA: Introducerea luminii printr-o lucarnă poate fi o soluție de iluminat eficientă pentru spațiile de la mansardă.

AȘA DA: Soluția de lucarnă realizată foarte estetic și discret, asigură necesarul de lumină și ventilare a spațiului mansardei.

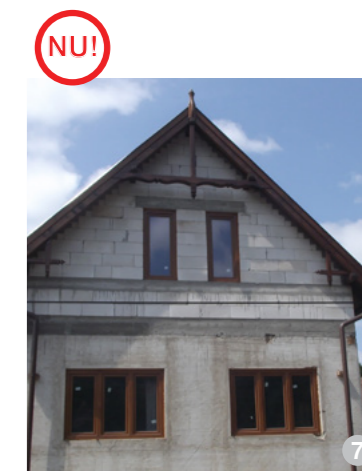
AȘA DA: Amplasarea ferestrelor în găurile de aerisire a podului nu modifică cu nimic aspectul general al locuinței. (imagine din satul Tetișu)

AȘA DA: Atunci când nu se distruge vreo evidență istorică, se pot amplasa goluri în elementele geometrice ale fațadelor, întărindu-le efectul (imagine din satul Inucu).

AȘA NU: Nu se acceptă amplasarea unor goluri nespecifice ca formă, precum cele din imagine (imagine din satul Tetișu).

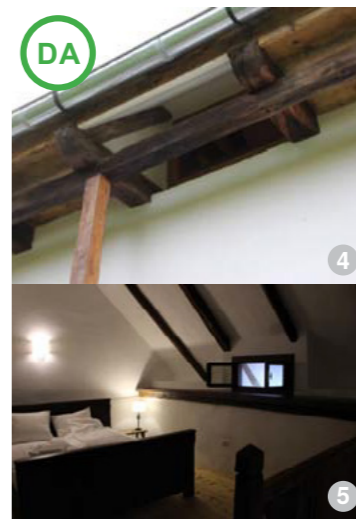
AȘA NU: Modificarea gurilor de aerisire nu este permisă în vederea amplasării unor ferestre. Aceasta aduce grave modificări aspectului general al fațadei.

Balcoanele/logiile de la etajul/mansarda caselor sunt elemente care apar frecvent în urma importului din mediul urban (român și străin) care s-a făcut din anii 1990 și până acum. Aceste elemente sunt insuficient înțelese, inutile și cu efect negativ asupra construcției, deoarece:

- produc scurgeri de căldură la nivelul plăcii dintre parter și etaj (punte termică), precum și pierderi de căldură la nivelul ușilor și al ferestrelor suplimentare (cost suplimentar);
- sunt greu de întreținut ca hidroizolație și igienă;
- e un plus de investiție la construire;
- deși se fac pentru a evita dificultățile de execuție și costurile lucarnelor sau ale luminatoarelor, prețul lor, în timp, îl depășește pe al acestora;
- nu se folosesc în mod curent, fiind doar elemente de mândrie sau de prestigiu prost înțeles (fiind la stradă, sunt mereu pline de praf, deci nu se pot scoate la aerisit nici măcar așternuturile).

AȘA DA: Amplasarea găurilor de aerisire a podului nu modifică cu nimic aspectul general (imagine din satul Văleni).

AȘA DA: Amenajarea ingenioasă a unei ferestre în zona de streșină.

AȘA NU: Nu se acceptă amplasarea logiei și a balconului către stradă și cu atât mai puțin distrugerea frontonului și a decorațiilor pentru realizarea intervenției.

5.2. PEREȚII

Analiza și recomandările privitoare la pereți se referă la tipurile de pereți (portanți sau de compartimentare), la materialele folosite în alcătuirea acestora și la marcarea posibilelor probleme ce pot apărea în comportamentul în timp.

Recomandările se grupează în trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

C. Intervenții pe construcțiile existente (gabazit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Toate materialele de alcătuire pentru pereți au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție pot asigura o durată mai mare de viață a acestora, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor. Materialele recomandabile, în funcție de zona în care urmează să se realizeze

investiția, sunt, după caz: piatră, lemn, cărămidă, lut, având ca liant var-nisip sau lut.

Aspectele principale care trebuie avute în vedere fac referire la: siguranță și stabilitate, protecție la foc, compatibilitatea materialelor de alcătuire, compatibilitatea materialelor de acoperire, termoizolații și ruperi de capilaritate.

5.2.1. Specificul local

Zidării de piatră

În Țara Călatei, clădiri cu zidărie din piatră se găsesc în zonele cu cariere de piatră (Ținutul de Jos și zona Nadășului: Văleni, Dumbrava, Stana, Mera, Viștea, Suceagu) și, în general, sunt construcții mai noi din secolul al XX-lea. Piatra se folosește fie la fundații, fie la fundații și întreaga zidărie, fie la împrejmuiri. În majoritatea cazurilor, zidăria este tencuită, rar este lăsată aparentă (de exemplu, la șuri). Materialul este folosit în formă de piatră brută sau fasonată. Lespezi de piatră pot fi folosite pe post de paviment.

Pereții din grinzi

Fiind o zonă bogată în păduri, casele cu două sau trei încăperi erau construite din lemn. Pereții cu cadre de lemn și împletituri se găseau mai ales în Ținutul de Jos și în Valea Nadășului, la gospodăriile mai sărace.

Printre cele mai vechi tipuri de case cu structură de lemn erau cele cu grinzi chertate din lemn rotund. Grinzile se întrepătrund și sunt lăstate cu capetele libere. Cele mai vechi case de acest tip datează din mijlocul sau de la sfârșitul secolului al XIX-lea și se găsesc cu precădere în Ținutul de Sus și Valea Căpușului, dar se întâlnesc și în Ținutul de Jos și pe Valea Nadășului.

Pereții din blănuri așezate pe cant și glisate de-a lungul unui stâlp

Casele cu astfel de pereți erau cele mai răspândite în Țara Călatei. Structura casei este formată dintr-un schelet de lemn, cu grinzi la talpă, în care sunt așezați stâlpii fâlțuiți, în care se glisează blănurile, apoi cadrul este închis cu o grindă de centură. Grinzile pot avea secțiune rotundă, pot fi bușteni decojiți sau chertați sau elemente prelucrate cu fierăstrăul.

La anexe, blănurile se înlocuiau cu dulapi. Pentru rigidizarea cadrelor, între grinzile orizontale și stâlpi, la colțuri, se introduceau contrafișe.

Este o tipologie de tranziție de la structurile pe grinzi la cele cu cadre de lemn și umplutură, unde rolul portant este preluat atât de elementele cadrului, cât și de blănurile sau dulapii orizontali.

Avantajele acestei structuri constau în folosirea cherestelei de lungimi mai reduse, respectiv, într-o dezamblare și o transportare

mai lesne. Adesea, aceste structuri erau dimensionate și asamblate „la comandă” în satele românești din munți, apoi dezasamblate și transportate în satele maghiare.

Pereții din împletitură

Găsim astfel de structuri în număr mai redus, cu precădere în zonele sărace în păduri (pe Valea Nadășului: Macău, Petrinzel, Inucu și Băgara). Între stâlpii chenarelor de lemn se introduceau baghete de lemn orizontale, în jurul cărora se împleteau pe verticală nuielele. Structura se lăsa cu noroi sau lut și pleavă pe ambele fețe.

Pereții din cărămidă

Pereții din cărămidă sunt rari în arhitectura tradițională din Călatea;

aceștia apar în secolul al XX-lea la extinderile caselor vechi sau ca material de bază pentru construcțiile mai noi, voluminoase. Structurile de cărămidă s-au extins în satele apropiate de calea ferată (mai ales pe Valea Nadășului), unde transportul acestui material nou se făcea mai ușor.

Pereții caselor, în general, erau lipiți cu lut, apoi văruiți. La început, lipirea se făcea pe cepuri din lemn de esență tare. După apariția gaterelor, se lăsa pe scânduri prinse în cuie de grinzi sau nuiele de alun crăpate. Tencuielile pe bază de var au apărut la sfârșitul secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, la construcțiile cu tentă urbană. Din anii 1960, s-au răspândit tencuielile pe bază de ciment, improprie pentru structurile de zidărie tradiționale, deoarece împiedică circulația liberă a vaporilor, ceea ce duce la menținerea unei umidități ridicate în casă.

Fundație de piatră și pereți din lemn

5.2.2. Recomandări

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)

Pereții portanți sunt esențiali prin contribuția la durabilitatea construcțiilor. Aceștia se vor construi din materiale regenerabile și se vor utiliza cu preponderență materialele de construcție considerate tradiționale

la nivel local (lemn, cărămidă, piatră). La construcțiile pentru care studiile geotehnice dovedesc că orice soluție tradițională este imposibil de aplicat în exploatare (ținând cont de zona seismică în care se încadrează construcția și de caracteristicile terenului), se vor utiliza alte materiale de construcție (preferabil naturale), nespecifice local. Zidăria portantă din piatră sau cărămidă va fi lăsată aparentă sau va fi tencuită cu mortar pe bază de var, pentru a permite absorbția, circulația și evaporarea apei într-un ritm normal. Liantul folosit pentru zidire va fi tot pe bază de var,

în măsura în care o permit calculele structurii de rezistență. Se vor realiza alcătuirii constructive care să diminueze/ împiedice capilaritatea, în condițiile în care realizarea unei impermeabilizări pe toată suprafața fundației nu este recomandabilă.

În mod tradițional, fațada de la stradă este cea mai decorată, cea dinspre curte este tratată mai auster, dar este totuși zugrăvită, cea dinspre vecin este, în general, tencuită, dar nezugrăvită, iar fațada din spate apare de multe ori netencuită, cu parament aparent de piatră sau cărămidă.

Pentru construcțiile noi, se recomandă tratarea unitară a fațadelor, prin care să se asigure, pe lângă eficiența energetică conformă cerințelor secolului XXI, și o întreținere mai ușoară.

Tradițional, au fost utilizate ca masă termică:

- pământul, argila sau piatra, soluții utilizate tradițional și la care se revine azi pentru construcții moderne, eficiente din punct de vedere energetic;

- lemnul, care, deși nu a fost și nu este utilizat în principal pentru această calitate, rămâne materialul ideal pentru construcții ecodurabile. Calitatea extraordinară a lemnului este aceea că, datorită capacității calorice ridicate (a doua ca valoare după apă), posedă practic aceeași „masă termică ca a pietrei sau a argilei”, dar este de cel puțin șapte ori mai bun izolator termic decât acestea din urmă și decât materialele de zidărie curent utilizate (cărămidă, blocuri din beton ușor, BCA etc.). (Masa

termică este capacitatea elementelor de construcție de a înmagazina căldura și de a o elibera în timp, prelungind efectul sursei de căldură – solară sau pe combustibil – prin așa-numita caracteristică de volan termic)¹.

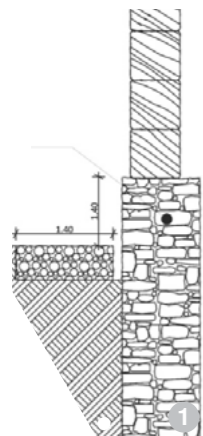
Pereții de compartimentare se vor construi din materiale regenerabile și se vor utiliza cu preponderență materialele de construcție considerate tradiționale la nivel local (lemn, cărămidă, piatră) sau materiale ecologice sau ecodurabile de secol XXI (lemn, cărămidă, argilă/ lut, cânepă, lână, paie, rumeguș sau conglomerate cu lianți naturali), pentru funcțiuni care permit această compoziție. Nu se exclude utilizarea cărămizii industriale cu goluri, a elementelor structurale din beton, a structurilor mixte sau de lemn placate cu plăci antifoc și izolație la interior, atunci când destinația clădirilor și normativele în vigoare o impun. Nu este recomandată folosirea unor materiale ca azbestul, bolțarii de beton sau zgură și PVC-ul (plastic).

AȘA DA: Construcție nouă cu pereți și stâlpi din cărămidă și beton: cărămida tradițională, prin dimensiunile ei mici, se adaptează ușor la orice configurație planimetrică, chiar și în detaliu.

AȘA DA: Materialele de construcție tradiționale, precum lemnul și piatra, pot fi puse în operă într-o modalitate contemporană, corespunzând standardului de confort actual.

Detaliu de fundație din piatră cu pereți de lemn

Casă cu pereți din blănuri așezați pe un demisol construit din piatră (imagine din satul Leghia).

Casă cu pereți din blănuri, stâlpi din lemn, peste care s-au așezat scânduri, pentru o priză mai bună a tencuiei (imagine din satul Leghia).

Fundație de piatră și pereți din lemn

AȘA DA: Zid mixt din piatră de gresie, cărămidă și elemente din beton, care combină tehnica tradițională cu cea contemporană, pentru a corespunde cerințelor de stabilitate etc. – proiect realizat cu finanțare europeană.

AȘA DA: Clădirea nouă, realizată din cărămidă cu goluri mari și beton, arată că anumite materiale noi pot fi puse în operă, în logica lor, într-un mod care să țină cont de volumetria specific locală.

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum

Pereții portanți sunt esențiali, prin contribuția la durabilitatea construcțiilor. Aceștia se vor construi din materiale regenerabile și se vor utiliza cu preponderență materialele de construcție considerate tradiționale

la nivel local (lemn, cărămidă, piatră). La construcțiile pentru care studiile geotehnice dovedesc că orice soluție tradițională este imposibil de aplicat în exploatare (ținând cont de zona seismică în care se încadrează construcția și de caracteristicile terenului), se vor utiliza alte materiale de construcție (preferabil naturale), nespecifice local (de exemplu, betonul sau metalul). Zidăria portantă din piatră sau cărămidă va fi lăsată aparentă sau va fi tencuită cu mortar pe bază de var, pentru a permite

absorbția, circulația și evaporarea apei într-un ritm normal. Liantul folosit pentru zidire va fi tot pe bază de var, cu aditivi pentru rezistența la intemperii în caz de nevoie, pe cât permit calculele structurii de rezistență. Se vor realiza alcătuirii constructive care să diminueze/impiedice capilaritatea, în condițiile în care realizarea unei impermeabilizări pe toată suprafața fundației nu este recomandabilă.

Pereții de compartimentare se vor construi din materiale regenerabile și se vor utiliza cu preponderență materialele de construcție considerate tradiționale la nivel local (lemn, cărămidă, piatră) sau materiale ecologice sau ecodurabile de secol XXI (lemn, cărămidă, argilă/ lut, cânepă, lână, rumeguș sau conglomerate cu lianți naturali). Nu este recomandată folosirea unor materiale cum sunt BCA-ul, cărămidă de sticlă etc.

Nu se exclude utilizarea cărămizii industriale cu goluri, a elementelor structurale din beton sau de lemn placate cu plăci antifoc, atunci când normativele o cer.

C. Intervenții pe construcțiile existente (găbarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Se vor păstra și se vor restaura toate detaliile istorice de parament, inclusiv cornișele, bosajele etc.

Pentru construcțiile existente, cel mai mare pericol îl reprezintă modalitatea de armonizare cu standardele și normativele în vigoare privitoare la cerințele de rezistență, stabilitate, protecție la foc (în special pentru clădirile cu funcțiuni publice), hidroizolare și izolare termică, igiena și sănătatea oamenilor. Ca principiu general, trebuie încercată găsirea unor soluții compatibile cu materialele existente, care să nu influențeze negativ structura și comportamentul acestora în exploatare (ținând cont de zona seismică în care se încadrează construcția), concomitent cu păstrarea a cât mai mult din fondul construit valoros.

Nu se vor realiza suprafețe mari de pereți la care, prin alcătuirea constructivă, transferul vaporilor este împiedicat, acest fenomen având ca

efecte directe apariția igrasiei și a mucegaiurilor și diminuarea calității exploatarei în timp a construcției. Se pot realiza bariere de rupere de capilaritate prin injectarea cu mortare speciale de asanare.

La intervenția pe construcții existente, dacă expertiza tehnică relevă necesitatea consolidării, arhitectul va propune soluții care să implice folosirea de materiale și tehnici tradiționale (reparații locale la zidărie, inserarea unor elemente structurale noi din lemn sau piatră, îngroșări de pereți etc.) sau tehnici de secol XXI care folosesc materiale regenerabile (lemn lamelar, lemn stratificat, plăci lemnoase multistrat etc.).

Pentru reparațiile/restaurarea pereților de piatră, se recomandă folosirea pietrei, obținută din carierele locale agrementate sau din surse preexistente (reciclarea materialelor rezultate din demolări) și folosirea mortarului pe bază de var stins (hidraulic). În cazul lemnului, se recomandă refolosirea lemnului vechi nedeteriorat, recuperat din desfacerea unor anexe gospodărești, sau a lemnului certificat ecologic, care provine din păduri gestionate durabil, pe criterii economice și ecologice.

Se vor alege soluții care să implice folosirea de tehnici și materiale tradiționale (reparații locale, inserarea unor elemente structurale noi, preferabil din lemn sau piatră,

îngroșări de pereți etc). În condiții speciale, consolidările se pot realiza și din alte tipuri de materiale nespecifice (beton, lemn lamelar, lemn stratificat etc.), cu asigurarea realizării unor alcătuirii de pereți compatibile cu structura existentă.

Atât pentru finisajele exterioare, cât și pentru finisajele interioare, se vor folosi vopsele care nu împiedică transferul de vaporii.

Pentru obținerea unei construcții ecodurabile, se recomandă ca finisajele finale ale pereților și tavanelor să se facă exclusiv cu var natural stins sub formă de pastă, hidratată timp îndelungat pentru creșterea calităților de liant, precedate fiind de un strat din așa-numita tencuială din nisip cu var, cu granulație mai mare.

Se recomandă, de asemenea, folosirea vopselurilor pe bază de var, silicați etc. Pentru finisajele exterioare, se vor folosi culori specifice zonei în care se realizează construcția; nu se vor folosi culori stridente și saturate.

Extinderile și/sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare, în funcție de volumul rezultat al construcției.

AȘA DA: Casă de locuit tradițională după restaurare

C.1. Pereții din lemn

Se vor înlocui piesele deteriorate cu piese identice, realizate din lemn de aceeași esență (masiv sau lamelar), pentru a nu interveni și a nu dezechilibra capacitatea portantă de ansamblu a structurii și comportamentul higrotermic al acesteia. Se pot folosi rigidizări din lemn (sau metal) pentru îmbinări/legături, fără ca acestea să fie prezente ca pondere importantă în ansamblu. Se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale transparente, care nu afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceruri, uleiuri și soluții naturale.

AȘA DA: Cadre tradiționale din lemn în timpul restaurării: un element afectat de degradare nu trebuie înlocuit cu totul (imagine din satul Roșia Montană).

AȘA DA: Intervenție de reabilitare a unui perete din lemn în care s-au păstrat majoritatea elementelor originare.

C.2. Pereții din piatră

Materialele se vor alege compatibile cu tipul de piatră folosită, fiind dependente de gradul de porozitate a acesteia. Rostuirea pietrei, în cazul în care aceasta se lasă aparentă, se recomandă a se face cu un mortar pe bază de var stins pastă, amestecat cu praf din piatră respectivă și nisip. Piatra nu se va acoperi cu lacuri și vopseli care influențază porozitatea și permeabilitatea la vapori a acesteia. Rostuirea nu se face la fața pietrei, ci la o retragere de cel puțin un centimetru de la fața acesteia. Nu se acceptă vopsirea rosturilor în negru, cărămiziu sau alte culori, deoarece acest lucru atrage după sine distrugerea eleganței imaginii specifice a zidăriei de piatră și a pietrei din zidărie, datorită compuşilor chimici

AȘA DA: Zidurile din piatră tencuite cu mortare pe bază de var reprezintă două tipuri de materiale compatibile.

conținuți în vopselele respective. Intervențiile pe mortare se vor realiza cu materiale compatibile, elastice, care să favorizeze transferul vaporilor: mortare și tencuiele var-nisip, lut. Nu se vor folosi tencuiele acoperitoare din ciment, care nu sunt permeabile la vapori.

Folosirea pietrei pentru zidurile și fundațiile construcțiilor noi este optimă în zonele cu umiditate mare.

C.3. Pereții din cărămidă

Porțiunile deteriorate realizate din cărămidă vor fi asigurate, desfăcute și rezidite cu același material (nou sau provenit din demolări), avându-se grijă la înțreșeserea porțiunilor de zidărie.

Dacă expertiza tehnică stabilește ca fiind necesare consolidări structurale ale pereților din cărămidă, se vor evita soluțiile de cămășuire pe toată suprafața peretelui; când acest lucru nu este posibil, se pot folosi aditivi care să crească permeabilitatea la vapori a acestuia, cu scopul prevenirii efectului „de pungă”, care va diminua confortul utilizării în timp a construcției. Se vor realiza intervenții cu materiale compatibile, elastice, care să favorizeze transferul vaporilor: mortare și tencuieli var-nisip, lut. Nu se vor folosi tencuieli acoperitoare din ciment, care nu sunt permeabile la vapori.

AȘA NU: Clădire tradițională după intervenție: s-au îndepărtat elementele caracteristice ale fațadei, precum sunt decorațiile, tâmplăriile, țiglele, în locul cărora s-a montat o tâmplărie din PVC, material necaracteristic zonei, s-au distrus decorațiile istorice, montându-se probabil în schimb o termoizolație din polistiren, s-a folosit o țiglă total inadecvată pentru o clădire tradițională.

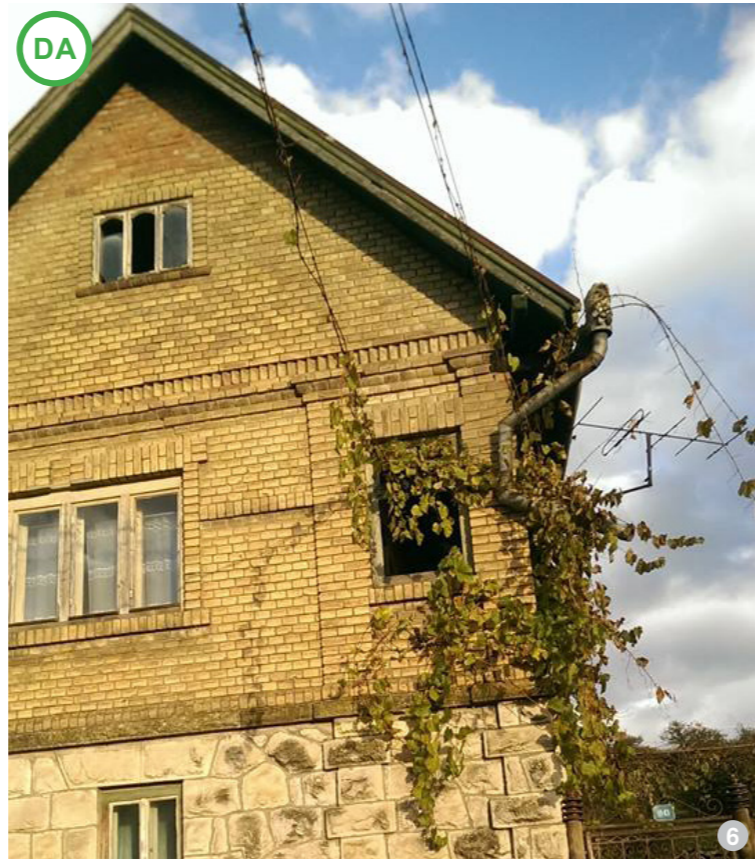
Clădiri tradiționale înainte de intervenție: se evidențiază elementele decorative deosebit de valoroase.

AȘA DA: Restaurarea elementelor decorative este deosebit de importantă pentru imaginea de ansamblu, pitorească, a clădirii.

AȘA DA: Cărămida tradițională se pretează foarte bine la realizarea pereților din partea superioară, ferii de umiditate, în special a frontonului

AȘA NU: Se interzice importul de detalii decorative sau constructive străine.

5.3. FUNDAȚIILE

Prin fundații se înțeleg, în funcție de tipul construcției și de zona în care se realizează investiția: fundațiile-soclu, pivnițele, subsolurile și demisolurile.

Recomandările se grupează în trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

C. Intervenții pe construcțiile existente (gabazit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Toate materialele de alcătuire pentru fundații au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau în mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție de pot asigura o durată mai mare de viață, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor. Materialele recomandate, în funcție de zona în care urmează să se realizeze investiția, sunt, după caz: piatra, cărămida, betonul armat.

Aspectele principale care trebuie avute în vedere fac referire la: siguranță și stabilitate, compatibilitatea materialelor de alcătuire, compatibilitatea materialelor de acoperire, termoizolațiile și hidroizolațiile, realizarea straturilor de drenaj pentru îndepărtarea apelor de la nivelul fundației, materialele și modalitățile de realizare a trotuarului de gardă, îmbinarea soclu/material de tencuire/placare soclu cu trotuarul de gardă.

5.3.1. Specificul local

Casele tradiționale din Călatea sunt construite pe același principiu cu cele din restul Transilvaniei; astfel, fundația este una continuă pe sub zidurile portante, realizată din piatră. Datele din secolul al XVIII-lea dovedesc existența unor case construite pe piloni, care la începutul secolului al XIX-lea, au fost înlocuite de case cu structură pe grinzile de talpă, unde, sub grinzile de bază, la o anumită distanță, se așezau pietre de mari dimensiuni. Începând cu sfârșitul

secolului al XIX-lea, sub grinda de talpă se așază o bază continuă de piatră, pentru a prelua denivelarea terenului. Astfel, apar casele cu demisol. În cazul caselor etajate sau cu subsol (pivniță), peretele înalt din subsol era realizat tot din piatră.

Piatra de fundare este piatră de carieră din zonă: calcar dur sau rocă metamorfică. Piatra proaspătă de carieră este un material ușor de lucrat și de tăiat; având în compoziție diverși lianți, oferă o imagine tipică pentru arhitectura din zonă.

În satele din apropierea carierelor (Vișta, satele din Valea Nadășului, Stana, Petrinzel, Jebucu sau zona Căpușu Mare), sunt folosite pietre de carieră mari, fasonate sau cioplite. Piatra se zidește prin metodă uscată sau este lipită cu lut sau noroi. Lutul a fost înlocuit cu mortarul pe bază de var. Astăzi, aceste structuri par a fi realizate prin metodă uscată, deoarece din cauza mișcărilor de teren (tasări, umflări), mortarul s-a spart, s-a fărâmițat și a căzut dintre pietre. Odată cu apariția cimentului, mortarele au fost înlocuite cu acest material nou, care însă nu este indicat pe post de liant, deoarece este un material mai dur decât piatră de zidărie. În urma ciclurilor de îngheț-dezghet, a infiltrării apei și a frecării acestor materiale, mortarul mult mai dur tinde să distrugă straturile de suprafață ale elementelor de piatră. Soclul și zidăria subsolului erau tencuite și vopsite, dar în cazul caselor familiilor mai sărace sau al anexelor, acestea rămăneau netencuite.

5.3.2. Recomandări

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar și

B. Construcții noi cu

gabazit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

Fundațiile contribuie esențial la durabilitatea clădirilor. Acolo unde este posibil din punct de vedere structural (dar și tehnologic și economic), în funcție de zona seismică în care se încadrează construcția, se vor folosi tehnici tradiționale.

Se vor folosi sisteme tradiționale (fundații continue pe sub ziduri portante sau fundații izolate) și se va evita „sigilarea” terenurilor cu radier sau șape realizate din ciment, mai puțin în situația în care cerințele structurale o impun. Este de preferat adoptarea unor soluții ecodurabile; unde sunt necesare, se vor face sisteme subterane de drenare. Materialele recomandate, în funcție de zona în care urmează să se realizeze investiția și de tipul acesteia, sunt, după caz: piatră, beton ciclopian, cărămidă, beton (cu condiția să se realizeze fundații sub zidurile portante; nu se recomandă soluțiile cu radier general, care impermeabilizează o suprafață mare de teren). Nu se vor folosi pereți masivi din beton, care împiedică transferul de vapori, rețin umezeala și nu favorizează existența unui climat sănătos pentru utilizatori. Pivnițele și bolțile se vor realiza cu preponderență din cărămidă și/sau piatră, legate cu mortar pe bază de var. Pivnițele vor avea goluri de ventilație în soclu, la nivel de siguranță împotriva inundațiilor, care vor fi deschise vara, pentru uscarea pereților.

Pentru realizarea soclurilor din piatră, se vor folosi materiale locale, cu tehnologii și mână de lucru locală, prin activarea meșterilor din zonă. Nu se va folosi în exces cimentul (cu precădere cimentul Portland, mai ales fără rosturi de dilatare constructive prevăzute în proiect) ca material de lucru sau ca material de bază pentru liant. În cazul în care este necesară realizarea unor fundații/socluri din beton armat, se recomandă tencuirea cu mortare cu textură lisă, pe bază de var, în alcătuirii constructive compatibile. Nu se va realiza placarea simplă cu piatră de râu sau piatră spartă de gresie a soclului, care să aducă un aspect „rustic”, de cele mai multe ori impropriu și incompatibil cu arhitectura locală.

Se va construi un trotuar de gardă perimetral, cu pantă suficientă, care să îndepărteze apele pluviale de

fundația construcției. Acesta va fi realizat din materiale naturale (piatră, piatră și va avea rosturi de dilatație, iar în punctele de scurgere a apelor pluviale se vor realiza detalii care să favorizeze expulzarea acestora și îndepărtarea lor de construcție (direcționare preponderentă către suprafețele verzi amenajate).

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabazit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Fundațiile contribuie esențial la durabilitatea clădirilor. Pentru construcțiile existente, probleme multiple se întâlnesc mai ales la imobilele de mică anvergură din mediul rural, unde de obicei nu a fost acordată o importanță deosebită fundațiilor, acestea fiind mici, prost conformate și prost rezolvate din punct de vedere constructiv, ceea ce a dus la degradări și prăbușiri ale diverselor elemente constructive (mai ales în cazul construcțiilor din lemn, paianță și al construcțiilor anexe).

Dacă sunt necesare consolidări ale fundației (în funcție de zona seismică în care se încadrează), cât este posibil, se vor propune soluții (subzidiri, reparații, îngroșări, țeseri de ziduri, tencuieli cu diverse mortare cu componente naturale armate cu fibre), care să folosească materiale de construcție naturale (piatră). Soluțiile de hidroizolare și de termoizolare, prin alcătuirile constructive propuse, nu vor îmbrăca toată infrastructura: se pot realiza bariere de capilaritate prin injecții cu mortare speciale, tencuieli cu mortare de asanare speciale, se pot realiza straturi de drenaj care să faciliteze îndepărtarea apelor de la fundație și să prevină infiltrațiile și degradările la nivelul acesteia (vezi și recomandările generale). Nu se vor „sigila” terenurile cu șape realizate din ciment, pivnițele vor păstra sau vor „primi” goluri de ventilație în soclu, la nivel de siguranță împotriva inundațiilor, în vederea uscării pereților. Se va folosi cu precădere mortar de pământ sau de var, care permite evaporarea apei infiltrate.

Se va repara/construi (dacă este cazul) trotuar de gardă perimetral, cu pantă suficientă, care să îndepărteze

apele pluviale de fundația construcției fără a intra în contact direct sau a sigila pereții sau fundația clădirii alăturată lui. Trotuarul se va realiza din materiale naturale, va avea rosturi de dilatație, iar în punctele de scurgere a apelor pluviale se vor realiza detalii care să favorizeze expulzarea acestora și îndepărtarea lor de construcție (direcționare preponderentă către suprafețele verzi amenajate).

Imagine din satul Căpușu Mare

5.4. TÂMLĂRIA ȘI GOLURILE

Prevederile referitoare la uși și ferestre se referă la materialele de construcție, la conformația acestora, la soluțiile de umbrire și la culori.

Acolo unde este posibil, se recomandă să se apeleze la tehnici tradiționale și la meșteri locali pentru realizarea tâmplăriei interioare și exterioare, ca și pentru realizarea feronierilor și/sau a diverselor elemente decorative de mascare, care pot fi bătute sau turnate.

Recomandările se grupează în trei categorii:

A. Construcții cu gabarit mic (<120 mp), construcții cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

B. Construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Toate elementele de tâmplărie au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau în mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție le pot asigura o durată mai mare de viață, împreună

cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

5.4.1. Specificul local

Golurile casei tradiționale au fost dimensionate la minimum, fiind proporționate conform secțiunii de aur (circa 2/3) și așezate cu axa lungă pe verticală. Fațadele dispuneau de un ritm caracteristic, dat de alternarea golurilor mici cu porțiunile de plin (zidite).

Cele mai vechi case dispuneau de o singură foaie de ușă și un singur rând de vitraj. Foile acestor ferestre erau, de obicei, împărțite în trei și cu deschidere către exterior.

La începutul secolului al XX-lea, ferestrele au fost dublate cu foi ce se deschideau către interior. Un tip mai recent de ferestre este cel care dispune de un montanț orizontal la treimea superioară, care divide astfel fereastra în două foi mai mari la partea inferioară și două ochiuri mici la partea superioară (așa-numitele supraluminatoare sau oberlihturi).

Supraluminatoarele permitteau aerisirea permanentă a încăperilor fără a permite intrarea frauduloasă în interior. Ușile, la rândul lor, au fost dublate, pentru o termoizolare mai eficientă. De obicei, foile de exterior sunt pline (realizate din scânduri

montate prin sistem lambă și uluc sau chenare de foioase cu tăblii de scândură sau placaj). Tâmplăriile se montau în goluri de zidărie, cu buiandrug din lemn de esență tare la partea superioară, sau – în cazul pereților de grinzi de lemn – între doi stâlpi de lemn, cu grindă de perete pe post de buiandrug. Tocurile (ascunse sau la vedere) erau realizate din

lemn de esență tare și, începând din secolul al XX-lea, căptușite cu scândură sau tăblii. Cercevelele, blănurile, placajele, montanții, șipcile și pervazurile se realizau din lemn de brad. Ferestrele vechi dispuneau de foi de sticlă subțiri (2,5 mm), presată. Foile nu se montau prin chituire, ci se fixau cu baghete de lemn teșite. Tâmplăriile se băiiuiau sau se

foloseau vopsele pe bază de ulei.

Odată cu dorința de urbanizare, apar și decorațiile, în primul rând pe montanțul orizontal (profiluri cu o baghetă decorativă) și pe montanții verticali, prin profilare și adăugarea unor capete de diamant sau capiteluri. Feroneria (colțarii, balamalele, clanțele, butoanele) erau realizate din fier forjat.

Fereastră în două straturi de geam

Fereastră istorică într-o singură foaie de geam (imagine din satul Jebucu)

Fereastră istorică într-o singură foaie de geam (imagine din satul Văleni)

Fereastră în două straturi de geam (imagine din satul Văleni)

Fereastră în două straturi de geam

5.4.2. Recomandări

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

Materialele

Ferestrele și ușile vor fi realizate din lemn (masiv sau stratificat) tratat cu ulei, ceruit sau vopsit cu soluții naturale, cu feronerie metalică. Pentru tâmplăria exterioară, se va folosi lemn de esență tare. În realizarea acestora, se vor respecta tehnicile tradiționale și se vor activa, pe cât posibil, meșterii din zonă. Tâmplăria poate fi simplă sau dublă, în funcție de necesarul de izolare termică corelat cu climatul și factorii de mediu din zona în care se inserează construcția. Elementele componente ale tâmplăriei: rame, cercevele, șprosurii, traverse etc. se vor realiza din lemn. În mod excepțional, pentru conformarea la reglementările privind rezistența la foc, care nu poate fi obținută cu lemn, sau rezistența la deteriorările cauzate de animale, se poate folosi tâmplărie metalică, strict în

ASA DA: Dimensiunea golurilor și a ferestrelor respectă întocmai specificul local (imagine din satul Săvădisla).

ASA DA: Forma și dimensiunile ferestrelor tradiționale, precum și ritmul lor, sunt elemente definitorii ale specificului local și vor fi preluate și în cazul noilor construcții (imagine din satul Viștea).

ASA DA: Proporția și ritmul golurilor construcției noi respectă specificul local – proiect realizat cu finanțare europeană (imagine din satul Văleni).

ASA NU: Proporția ferestrelor este nehotărâtă și nu respectă specificul local; împărțirea canaturilor este impersonală, iar ritmul golurilor nu are nicio legătură cu specificul local.

ASA DA: Fereastră nouă din lemn, inspirată din specificul local și care este prevăzută cu accesorii de impermeabilizare și înlăturare a apei. Confectionarea acestor ferestre se poate face într-un atelier local, sprijinind astfel economia locală.

Conformația ferestrelor

Ferestrele vor respecta proporțiile tradiționale între lungime și lățime în special la fațada principală, pentru a da o unitate stilistică desfășurării stradale. Se recomandă alternarea unor goluri mici, specifice arhitecturii vernaculare, cu vitraje mari, de dimensiunea unui perete, pentru funcțiuni principale care necesită un iluminat corespunzător. Se admit, ca accente compoziționale bine justificate (deschidere către peisaj, folosire pasivă a energiei solare), altele decât verandele, panourile vitrate de dimensiuni mai mari, dar nu pe mai mult de 30 % din suprafața fațadei, dispuse cu preponderență spre interiorul lotului.

Nu se vor realiza goluri atipice: cerc, triunghi, romb, hexagon etc. (care în exploatare pot dovedi diverse vicii/inconveniente: neetanșeizare corectă datorată forme atipice, soluții de umbrire atipice, costisitoare și uneori inefficiente și inestetice etc.).

Soluțiile de umbrire

Pentru umbrirea suprafețelor vitrate, se vor folosi obloanele din lemn, streșinile sau vegetația. În cazuri justificate formal sau funcțional, se pot prevedea obloane sau măști din lemn, după forma și aspectul ușilor și închiderilor de la anexele gospodărești specific locale.

Soluțiile de umbrire alese trebuie să respecte soluțiile tradiționale existente în zonă. Acestea vor fi realizate din lemn, se vor monta cu preponderență la exterior (pentru a asigura un control climatic și o protecție suplimentară a ferestrelor împotriva intemperiilor) și pot avea lamelele reglabile, care să permită un grad de umbrire optim, ajustabil, pe toată perioada zilei și în funcție de fiecare anotimp, dar să nu împiedice, în același timp, pătrunderea luminii din exterior. Nu se vor folosi rulouri exterioare, montate aparent, fără reglaje, care iau din lumina geamului.

Pentru vitrajele cu suprafețe mari, acolo unde sunt necesare și justificate, se pot instala soluții de umbrire din lemn, fixe sau cu lamele cu unghi reglabil, care să camufleze elementele discrepante în ansamblul volumetric. Se interzice ca aceste conformații să se realizeze pe fațadele dinspre stradă. Elementele de lemn se vor proteja cu uleiuri, ceruri sau alte soluții naturale.

Culorile

Tâmplăria exterioară și elementele de umbrire sau alte elemente decorative se pot vopsi în diferite nuanțe opace, nesaturate, cu pigmenți naturali, care

nu modifică aspectul lemnului și nu dau senzația de ud sau lucios. Pentru colorare, se vor folosi cu precădere pigmenții naturali.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

Materialele

Ferestrele și ușile vor fi realizate din lemn (masiv sau stratificat) tratat cu ulei, ceruit sau vopsit cu soluții naturale, cu feronerie metalică. Pentru tâmplăria exterioară, se va folosi lemn de esență tare. Se vor respecta tehnicile tradiționale și se vor angrena, pe cât posibil, meșterii din zonă. Tâmplăria poate fi simplă sau dublă, în funcție de necesarul de izolare termică corelat cu climatul și factorii de mediu din zona în care se inserează construcția. Elementele componente ale tâmplăriei: rame, cercevele, șprosuri, traverse etc., se vor realiza din lemn.

În mod excepțional, pentru conformarea la reglementările privind rezistența la foc, care nu poate fi obținută cu lemn, se poate folosi tâmplărie metalică, strict în amplasamentele impuse de lege. La funcțiunile cu flux de circulație mai mare interior/exterior, se pot folosi uși batante, glisante etc., panouri de sticlă mobile sau goluri cu dimensiuni agabaritice față de specificul zonei.

Pentru îndeplinirea cerințelor actuale privitoare la eficiența energetică, se poate folosi vitrajul termoizolant (cu două sau trei foi). Pentru a asigura un grad sporit de izolare fonică (pentru construcțiile situate pe marginea drumurilor cu circulație intensă sau dacă funcția o impune), atât pentru vitrajul termoizolant, cât și pentru vitrajul simplu de la geamurile duble se pot folosi foi de sticlă de grosimi diferite, care „rup” vibrația sunetului. Geamul folosit va fi cu preponderență transparent, poate fi acoperit cu diverse folii care să realizeze controlul solar, fără a modifica culoarea și textura acestuia. Nu se vor folosi: geam bombat, geam reflectorizant, geam oglindă. În mod excepțional și justificat, atunci când contextul și funcția o impun, se pot folosi și alte tipuri de prelucrări/acoperiri ale sticlei (de exemplu: folii speciale necesare măsurilor antifracție sau antivandalism).

Pentru asigurarea cerințelor privitoare la igienă și sănătate, se vor folosi aerisitoare cu acționare

automată (incluse în tocul geamului) sau manuală, pentru a asigura o ventilație naturală a spațiilor interioare, atunci când alcătuirea ferestrelor duce la etanșeizare, care nu permite împropătarea aerului (altfel, fiind necesare sisteme suplimentare de ventilație mecanică sau naturală).

Conformația ferestrelor

Dimensiunile golurilor vor respecta logica procesului tehnologic pentru interior.

Ferestrele vor avea, în general, o geometrie simplă și neornamentată. Nu se vor realiza goluri atipice: cerc, triunghi, romb, hexagon etc. (care în exploatare pot dovedi diverse vicii/inconveniente: neetanșeizare corectă datorată forme atipice, soluții de umbrire atipice, costisitoare și uneori inefficiente și inestetice etc.).

ASA DA: Necesitatea de lumină poate constitui un factor decisiv în arhitectura fațadei. Pereții vitrați pot fi dublați de un element de umbrire din lemn, care trimite la detaliile de închidere a construcțiilor tradiționale.

ASA DA: Golurile și ușile corespund necesităților de utilizare, iar alternarea ferestrelor mici cu ușile mari de acces, care preiau liniile de compoziție a ferestrelor, intră într-o alcătuire echilibrată.

ASA DA: Ușă nouă, confecționată după modelul original

Soluțiile de umbrire

Pentru umbrirea suprafețelor vitrate, se vor folosi obloanele din lemn, streșinile sau vegetația. În cazuri justificate formal sau funcțional, se pot prevedea obloane sau măști din lemn, după forma și aspectul ușilor și închiderilor de la anexele gospodărești specific locale.

Soluțiile de umbrire alese trebuie să respecte soluțiile tradiționale existente în zonă. Acestea vor fi realizate din lemn, se vor monta cu preponderență la exterior (pentru a asigura un control climatic și o protecție suplimentară ferestrelor împotriva intemperiilor) și pot avea lamelele reglabile, care să permită un grad de umbrire optim, ajustabil, pe toată perioada zilei și în funcție de fiecare anotimp, dar să nu împiedice, în același timp, pătrunderea luminii din exterior. Nu se vor folosi rulouri exterioare, montate aparent, fără reglaje, care iau din lumina geamului.

Pentru vitrajele cu suprafețe mari, acolo unde sunt necesare și justificate, se pot instala soluții de umbrire din lemn, fixe sau cu lamele cu unghi reglabil, care să camufleze elementele discrepante în ansamblul volumetric. Se recomandă ca acestea să nu se realizeze pe fațadele dinspre stradă. Elementele de lemn se vor proteja cu uleiuri, ceruri sau alte soluții naturale.

Culorile

Tâmplăria exterioară și elementele de umbrire sau alte elemente decorative se pot vopsi în diferite nuanțe opace, nesaturate sau cu pigmenți naturali, care nu modifică aspectul lemnului și nu dau senzația de ud sau lucios. Pentru colorare, se vor folosi cu precădere pigmenții naturali.

C. Intervenții pe construcții existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Materialele

Ferestrele și ușile vor fi realizate din lemn (masiv sau stratificat) tratat cu ulei de in, vopsit sau ceruit cu soluții naturale, cu feronerie metalică. Pentru tâmplăria exterioară, se va folosi lemn de esență tare. Se vor respecta tehnicile tradiționale și se vor angrena, pe cât posibil, meșterii din zonă. Elementele valoroase se vor conserva și se vor recondiționa folosindu-se aceleași materiale și tehnici constructive (atât elementele cu forme tipice, cât și cele cu forme atipice) sau se vor înlocui, fără modificarea împărțirii specifice sau a detaliilor. Tâmplăria din PVC sau cea

metalică se va înlocui cu tâmplărie din lemn masiv sau stratificat. Pentru sporirea confortului de izolare termică, se permite, acolo unde fereastra este într-o singură foaie, să se dubleze în spatele ei cu o fereastră cu vitraj termoizolant în două sau trei foi într-un singur canat, astfel încât intervenția să nu se observe din exterior. Se va avea grijă ca fereastra tradițională să se poată deschide înspre interior.

Tâmplăria poate fi simplă sau dublă, în funcție de necesarul de izolare termică corelat cu climatul și cu factorii de mediu din zona în care se inserează construcția. Elementele componente ale tâmplăriei: rame, cercevele, șprosuri, traverse etc. se vor realiza din lemn. În mod excepțional, pentru conformarea la reglementările privind rezistența la foc, care nu poate fi obținută cu lemn, se poate folosi tâmplărie metalică, strict în amplasamentele impuse de lege. La funcțiunile cu flux de circulație mai mare interior/exterior se pot folosi panouri de sticlă mobile sau goluri cu dimensiuni agabaritice față de specificul zonei.

Pentru îndeplinirea cerințelor actuale privitoare la eficiența energetică, se poate folosi vitrajul termoizolant (cu două sau trei foi). Pentru a asigura un grad sporit de izolare fonică (pentru construcțiile situate pe marginea drumurilor cu circulație intensă sau dacă funcția o impune), atât pentru vitrajul termoizolant, cât și pentru vitrajul simplu de la geamurile duble, se pot folosi foi de sticlă de grosimi diferite, care „rup” vibrația sunetului. Geamul folosit va fi cu preponderență transparent, poate fi acoperit cu diverse folii care să realizeze controlul solar, fără a modifica culoarea și textura acestuia. Nu se vor folosi: geam bombat, geam reflectorizant, geam oglindă. În mod excepțional și justificat, atunci când contextul și funcția o impun, se pot folosi și alte tipuri de prelucrări/acoperiri ale sticlei (de exemplu: folii speciale necesare măsurilor antifracție sau antivandalism).

Pentru asigurarea cerințelor privitoare la igienă și sănătate, se vor folosi aerisitoare cu acționare automată (incluse în tocul geamului) sau manuală, pentru a asigura o ventilație naturală a spațiilor interioare, atunci când alcătuirea ferestrelor generează o închidere etanșă, care nu permite împropătarea aerului (altfel, fiind necesare sisteme suplimentare de ventilație mecanică sau naturală).

ASA DA: Pentru clădiri vechi fără valoare istorică mare, se poate recurge la soluția unei ferestre din lemn cu croi tradițional, cu un singur rând de geamuri multistrat: cunoscutele ferestre de tip termopan.

ASA DA: Fereastră nouă cu două rânduri de geamuri, primul fiind multistrat

ASA DA: Ferestrele tradiționale merită restaurate atunci când se prezintă în condiții acceptabile. Elementele degradate din lemn trebuie înlocuite, feroneria făcută să funcționeze din nou, iar întreg ansamblul trebuie protejat de o peliculă de vopsea.

ASA DA: Atunci când fereastra nu mai poate fi salvată, se poate recurge la serviciile unui atelier local de tâmplărie, pentru a reproduce fereastra după croiul original.

AȘA DA: Inexistența în trecut a unor ferestre pentru funcțiuni precum baie, mansardă, restaurant etc. poate lăsa loc liber unei abordări creative în acest domeniu – imaginea este dintr-un proiect realizat cu finanțare europeană.

Conformația ferestrelor

Elementele valoroase se vor conserva și se vor recondiționa, folosindu-se aceleași materiale și tehnici constructive (atât elementele cu forme tipice, cât și cele cu forme atipice), sau se vor înlocui, fără modificarea împărțirii specifice. Tâmplăria din PVC sau cea metalică se va înlocui cu tâmplăria din lemn masiv sau stratificat.

Soluțiile de umbrire

Elementele valoroase se vor conserva și se vor recondiționa, folosindu-se aceleași materiale și tehnici constructive (atât elementele cu forme tipice, cât și cele cu forme atipice), sau se vor înlocui, fără modificarea împărțirii specifice. Elementele metalice sau din PVC se vor înlocui cu lemn.

AȘA DA: În lipsa existenței unui model original, se poate recurge la o soluție modernă.

Culorile

Tâmplăria exterioară și elementele de umbrire sau alte elemente decorative se pot vopsi în diferite nuanțe opace, nesaturate, de preferabil menținând culoarea originală, sau cu pigmenți naturali care nu modifică aspectul lemnului și nu dau senzația de ud sau lucios. Pentru colorare, se vor folosi cu precădere pigmenți naturali.

AȘA NU: Folosirea materialelor din PVC și împărțirea prin baghete false este interzisă (imagine din satul Macau).

AȘA NU: Imagine din satul Savadisa

5.5. ELEMENTELE DE FAȚADĂ

5.5.1. Specificul local: registre horizontale (coamă, cornișă, brâu, soclu) și verticale (târnaș, foișor, decorații de fațadă etc.)

În Țara Călatei, decorațiile de fațadă apar ca o influență urbană, cu precădere la clădirile familiilor înstărite. Tencuirea pereților exteriori apare din trei motive: pentru protejarea zidăriei, termoizolarea casei și crearea unui fond pentru decorațiile de scândură, mortar sau ipsos. Decorațiile vechi ale elementelor de lemn se obțineau prin cioplire; strunjirea scândurii sau traforajul apar mai târziu.

Prin apariția scândurii, decorarea lemnului devine mai ușoară și realizabilă prin utilaje mecanice. Odată cu secolul al XX-lea, frontoanele de scândură și parapetele târnașului cunosc o varietate mare de motive. Această tehnică de decorare permite inscripționarea în timpane a unor simboluri religioase, a inițialelor beneficiarului sau a anului în care s-a realizat construcția.

Pe lângă parapetul târnașului, decorațiile se găsesc la porțile târnașului, în zona de contravântuire a stâlpilor târnașului, la șorțuri, sub streșină, la scândura de țigla și în colțurile triunghiului formate de cele două ape ale acoperișului la fațada principală sau la foișor. Decorațiile parapetului imită formele elementelor istorice de balustradă realizate din piatră.

În zona Călatei a avut un mare impact o alternativă a stilului eclectic, modelul vilei de tip elvețian. Detaliile decorative nu sugerează nimic legat de etnie, crucea fiind singurul detaliu care indică clar apartenența religioasă (ortodoxă, catolică sau greco-catolică). La protestanți, crucea este înlocuită cu simbolul pocalului, al stelei sau al buzduganului.

La nivelul ferestrelor, ornamentele sunt mai rare. Ușa, fiind un element de accent, primește mai multă atenție din punct de vedere estetic. La casele mai înstărite, se urmărește o arhitectură eclectică.

Fațadele tencuite s-au răspândit de la începutul secolului al XX-lea, oferind suportul pentru decorații realizate din mortar și ipsos prin intermediul unor

șabloane sau prin aplicarea unor basoreliefuli turnate.

Lipitura aplicată direct pe grinzi sau pe zidurile de chirpici nu putea susține decorațiile și de aceea treptat a fost înlocuită cu aplicarea mortarului de var în mai multe straturi, pe un suport de lațuri sau plasă. Decorațiile din mortar sau ipsos pot fi foarte simple (de tip chenare, brăie fără profiluri, pilaștri) sau mai elaborate (de la denticule până la basoreliefuli florale sau antropomorfe).

5.5.2. Recomandări

Recomandările se grupează în trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

B. Construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Toate materialele și alcătuirile constructive au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau în mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție le pot asigura o durată mai mare de viață, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

A.1. Marcarea registrelor orizontale

Soclu: va fi marcat vizual prin finisaje, materiale și printr-o decalare față de planul peretelui. Cromatica va respecta specificul așezării. Detalierea alcătuirilor și a principiilor constructive s-a realizat în capitolul 5.3. Fundațiile.

În cazul unei interpretări contemporane, soclul poate fi mascat de un taluz din pamânt acoperit cu vegetație.

Târnașul: marchează una dintre principalele linii orizontale ale fațadei, având un rol estetic și funcțional (protecție împotriva precipitațiilor și asigurarea umbririi pe timp de vară). Se va realiza cu preponderență din lemn și va respecta prin proporții, formă și volumetrie specificul local.

A.2. Marcarea registrelor verticale
Coșul de fum: transformat, conform necesităților actuale, în coș pentru instalația de încălzire, trebuie realizat din materiale solide, care să corespundă atât principiilor de rezistență și stabilitate (în raport cu vânturile, factorii de mediu, încadrarea seismică), cât și protecției la foc (există un mare risc de incendiu, în special în zonele de traversare a șarpantei și, eventual, a altor elemente constructive din lemn). Hornurile vor fi zidite la exterior din cărămidă sau piatră sau vor fi realizate din elemente ceramice

AȘA DA: Realizarea unei prispe la o clădire nouă s-a făcut fără preluarea ornamentației locale.

AȘA DA: Finisajul cu lambriu de lemn după dimensiunile locale este varianta optimă pentru clădirile de orice dimensiune (imagine din satul Stana).

prefabricate tencuite. Pe cât posibil, vor respecta forma și materialele de finisaj locale: în general, mortare de var nezugrăvite. Nu se recomandă lăsarea aparentă a coșurilor de fum metalice.

A.3. Timpanele și decorațiile de fațadă

Se recomandă o abordare rezervată în ce privește preluarea elementelor decorative din arhitectura tradițională, cu excepția aceluia a căror simbolistică s-a păstrat și care sunt susținute încă de meșteșugurile locale prin continuitate. Pot fi preluate și reinterpretate detaliile care marchează registrele clădirii: profilul de streșină, profilul de cornișă, profilul de brâu etc.

A.4. Streșinile și burlanele

Streășina, element cu rol de protecție, se va realiza conform specificului local (ca formă și elemente de decorație). Jgheburile și burlanele nu vor fi strălucitoare sau realizate din materiale inadecvate din punctul de vedere al specificului local și al sustenabilității, nu se vor evidenția coloristic la nivelul construcției și vor fi realizate din materiale durabile. Nu se vor folosi elemente din PVC sau polietilenă. Se pot folosi, acolo unde este cazul, lanțuri care să direcționeze scurgerea apelor pluviale.

A.5. Materialele pentru finisaje

Folosirea materialelor naturale locale, cum sunt piatra, lemnul, varul, pigmenții naturali pentru var, este esențială pentru păstrarea specificului peisajelor rurale.

Nu se vor folosi, ca finisaje exterioare: placările ceramice pentru pereți și soclu (de multe ori, soluțiile alese sunt inadecvate folosirii la exterior: atât acestea, cât și materialele de punere în operă nu rezistă la cicluri repetate de îngheț/dezghet, deteriorându-se în timp foarte scurt și de multe ori chiar favorizând apariția infiltrațiilor) sau tabla (tablă simplă, tablă cutată etc.), materialele care conțin azbest, materialele plastice sau PVC-ul, simlipiatra etc.

Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „specific local rural”.

Se pot folosi sisteme prefabricate de pereți sau realizate *in situ* cu finisaj de lemn spre exterior, ca de exemplu: fațade ventilate cu placaj de lemn aparent sau de șindrilă, sistem caplama etc. Se pot folosi soluții și alcătuirii

decorative naturale pentru pereți prin dublarea cu suporturi pentru vegetație: plante cățărătoare permanente sau sezoniere.

A.6. Culoarele

Nu se vor folosi culori tari, contrastante. Se va opta pentru nuanțele naturale ale materialelor folosite sau pentru culori și nuanțe nesaturate apropiate de cele naturale. Albul poate fi folosit pretutindeni pentru clădiri cu gabarit mic. Pigmenții utilizați în vopseluri, uleiuri sau ceruri vor fi naturali. Pentru construcțiile noi, zidăria poate fi lăsată aparentă sau tencuită și zugrăvită. Se pot adăuga aditivi care să crească durabilitatea tencuiei la acțiunea factorilor climatici.

AȘA DA: Ritmul golurilor construcției noi respectă ritmul impus de clădirile vecine.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

B.1. Marcarea registrelor orizontale și verticale

Soclu: va fi marcat vizual prin finisaje, materiale și printr-o decalare față de planul peretelui. Cromatica va respecta specificul așezării. Detalierea alcătuirilor și a principiilor constructive s-a realizat în capitolul 5.3. *Fundațiile.*

În funcție de soluția și de gabaritul construcției, se pot marca registrele orizontale și verticale care se încadrează în specificul local, fără a se crea construcții inadecvate din punct de vedere volumetric doar pentru a respecta cerințele de încadrare în specific. Volumetria se va raporta la construcțiile învecinate și, pe plan estetic, nu va constitui un element discrepant în ansamblul așezării. Marcarea registrelor orizontale reprezintă un deziderat, însă nu este obligatorie la acest tip de clădiri.

B.2. Timpanele și decorațiile de fațadă

Se recomandă o abordare rezervată în ce privește preluarea elementelor decorative din arhitectura tradițională, cu excepția acelor a căror simbolică s-a păstrat și care sunt continuate încă prin meșteșugurile locale.

B.3. Streșinile și burlanele

Streășina, element cu rol de umbră, se va realiza conform specificului local (ca formă și elemente de decorație). Existența streșinilor reprezintă un deziderat, nu este obligatorie la acest tip de clădiri. Jgheburile și burlanele nu vor fi strălucitoare sau

realizate din materiale inadecvate, nu se vor evidenția coloristic la nivelul construcției și vor fi realizate din materiale durabile, adecvate specificului local. Nu se vor folosi elemente din PVC sau polietilenă. Se pot folosi, acolo unde este cazul, lanțuri care să direcționeze scurgerea apelor pluviale. Sistemele de protecție împotriva intemperțiilor vor fi doar la intrarea în clădire.

B.4. Materialele pentru finisaje

Folosirea de materiale naturale locale, cum sunt piatra, lemnul, varul, pigmenții naturali pentru var, este esențială pentru conservarea frumuseții peisajelor rurale.

Nu se vor folosi, ca finisaje exterioare: placările ceramice pentru pereți și soclu (de multe ori, soluțiile alese sunt inadecvate folosirii la exterior: atât acestea, cât și materialele de punere în operă nu rezistă la cicluri repetate de îngheț/dezghet, deteriorându-se în timp foarte scurt și de multe ori chiar favorizând apariția infiltrațiilor), placările cu tablă (tablă simplă, tablă cutată etc.), materialele care conțin azbest, materialele plastice sau PVC-ul.

Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional” (și de cel de „specific rural local”).

Se pot folosi soluții și alcătuirii constructive naturale pentru pereți vegetali și acoperișuri verzi (cu pantă redusă sau accentuată).

B.5. Culoarele

Nu se vor folosi culori tari, contrastante. Se va opta pentru folosirea nuanțelor naturale ale materialelor folosite sau a unor culori și nuanțe nesaturate, apropiate de cele naturale. Pigmenții utilizați în vopseluri, uleiuri sau ceruri vor fi naturali.

B.6. Tehnologiile

Se vor folosi tehnologiile locale (care sunt cunoscute și accesibile celor care execută, întrețin și utilizează lucrarea) sau ecodurabile, de secol XXI. Pentru oricare dintre variantele pentru care se optează, se va avea în vedere realizarea unor alcătuirii din materiale de construcție compatibile și respectarea principiilor de asigurare a izolării termice, a hidroizolării, de igienă și sănătate, de siguranță și stabilitate, de rezistență la foc. Se pot folosi tehnologii alternative de asigurare a alimentării cu energie electrică sau termică, în condițiile și cu recomandările prezentate în capitolele anterioare: panouri solare, panouri fotovoltaice, turbine eoliene la scară redusă, pompe de căldură etc.

asigurare a alimentării cu energie electrică sau termică, în condițiile și cu recomandările prezentate în capitolele anterioare: panouri solare, panouri fotovoltaice, turbine eoliene la scară redusă, pompe de căldură etc.

B.7. Instalațiile și instalațiile tehnologice

Acestea nu se vor poziționa înspre stradă. Elementele aparente pentru instalații și instalațiile tehnologice vor fi realizate din materiale durabile (se exclud PVC-ul și polietilena). Acestea nu vor constitui elemente dominante privind din punctele de perspectivă sau de belvedere ale zonei, iar funcționarea lor nu va avea un impact negativ asupra mediului și a sănătății populației locale.

AȘA DA: Esențializarea unor forme ale arhitecturii vernaculare precum ornamentul din lemn din imagine poate fi de bun augur pentru tendința de încadrare în specificul local.

AȘA NU: Se interzice fixarea instalațiilor pe fațade sau învelitoare, deoarece acestea provoacă atât daune, cât și afectarea imaginii casei. (Aghireșu)

AȘA NU: Se interzice placarea cu piatră și cu materiale ceramice a soclului și a pereților. Aceste materiale trebuie puse în operă în logica lor constructivă (imagine din satul Inucu).

AȘA DA: Se recomandă folosirea unor culori neutre, precum cele din imagine, pentru a marca existența unei clădiri noi.

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

C.1. Marcarea registrelor orizontale

Soclu: va fi marcat vizual prin finisaje, materiale și printr-o decalare față de planul peretelui. Se va păstra aspectul tradițional al soclurilor construcțiilor existente, iar în cazul în care au fost alterate prin intervenții neadecvate, se vor repara/reface, respectând materialele și tehnicile constructive specifice locului. Cromatica va respecta specificul așezării. Detalierea alcătuirilor și a principiilor constructive s-a realizat în capitolul 5.3. *Fundațiile.*

În funcție de soluția și de gabaritul construcției, se vor păstra și se vor marca și alte registre orizontale (streășina, târnațul etc.), care se încadrează în specificul și scara locală, fără a se crea construcții inadecvate din punct de vedere volumetric, neadaptate cliimei (greu de întreținut) și păguboase din punctul de vedere al eficienței energetice a clădirii.

C.2. Marcarea registrelor verticale

În funcție de soluția și de gabaritul construcției, se vor păstra și/sau marca registrele verticale care se încadrează în specificul și scara locală.

C.3. Timpanele și decorațiile de fațadă

Se vor păstra și se vor valorifica decorațiile tradiționale ale târnațului, ale obloanelor, ale stâlpilor, ale streșinii, ale paziei și ale capetelor de grinzi, dacă acestea sunt specifice peisajului cultural local.

C.4. Streșinile și burlanele

Streășina, element cu rol de umbră, dar și de protecție a zidurilor de intemperii, se va păstra conform specificului local (ca formă și elemente de decorație) sau se va reconfirma pentru a-l respecta. Jgheburile și burlanele nu vor fi strălucitoare sau realizate din materiale inadecvate, nu se vor evidenția coloristic la nivelul construcției și vor fi realizate din materiale durabile, adecvate specificului local. Nu se vor folosi elemente din PVC sau polietilenă. Se pot folosi, acolo unde este cazul, lanțuri care să direcționeze scurgerea apelor pluviale. Se vor păstra acele elemente caracteristice și valoroase din punctul de vedere al specificului local.

Apa pluvială nu se va scurge direct în șanțul exterior gospodăriei (adiacent drumului/străzii), prin jgheab și burlan.

C.5. Materialele pentru finisaje

Folosirea materialelor naturale locale, cum sunt piatra, lemnul, varul, pigmenții naturali pentru var, este esențială pentru conservarea frumuseții peisajelor rurale.

Nu se vor folosi, ca finisaje exterioare: placările ceramice pentru

pereți și soclu (de multe ori, soluțiile alese sunt inadecvate folosirii la exterior: atât acestea, cât și materialele de punere în operă nu rezistă la cicluri repetate de îngheț/dezghet, deteriorându-se în timp foarte scurt și de multe ori chiar favorizând apariția infiltrațiilor), placările cu tablă (tablă simplă, tablă cutată etc.), materialele care conțin azbest, materialele plastice sau PVC-ul.

Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional” (și de cel de „specific local rural”) și nu e în direcția sprijinită de acest ghid.

C.6. Culoarele

Nu se vor folosi culori tari, contrastante. Se va opta pentru folosirea nuanțelor naturale ale materialelor folosite sau a unor culori și nuanțe nesaturate, apropiate de cele naturale. Pigmenții utilizați în vopseluri, uleiuri sau ceruri vor fi naturali.

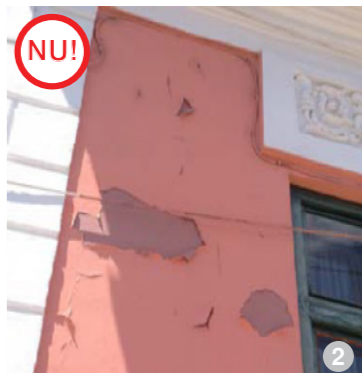
C.7. Tehnologiile

Se vor folosi tehnologiile locale (care sunt cunoscute și accesibile celor care execută, întrețin și utilizează lucrarea) sau ecodurabile, de secol XXI. Pentru oricare dintre variantele pentru care se optează, se va avea în vedere realizarea unor alcătuirii din materiale de construcție compatibile și respectarea principiilor de asigurare a izolării termice, a hidroizolării, a igienei și a sănătății, a siguranței și a stabilității, a rezistenței la foc. Se pot folosi tehnologii alternative de asigurare a alimentării cu energie electrică sau termică, în condițiile și cu recomandările prezentate în capitolele anterioare: panouri solare, panouri fotovoltaice, turbine eoliene la scară redusă, pompe de căldură etc.

C.8. Instalațiile și instalațiile tehnologice (după caz)

Acestea nu se vor poziționa înspre stradă. Elementele aparente pentru instalații și instalații tehnologice vor fi realizate din materiale durabile (se exclud PVC-ul și polietilena).

Acestea nu vor constitui elemente dominante privind din diversele puncte de perspectivă sau de belvedere ale zonei, iar funcționarea lor nu va avea un impact negativ asupra mediului și a sănătății populației locale.

AȘA NU: Este contraindicată folosirea unor zugrăveli acrilice pe clădirile tradiționale. Acestea nu aderă la zugrăveala pe bază de var originală și nu lasă pereții să respire. Decaparea lor în caz de degradare este dificilă.

AȘA NU: Zugrăvirea pereților unei construcții noi în culori pastelate, nespacifico, este strict nerecomandată (imagine din satul Jebucu).

AȘA NU: Zugrăvelile moderne sunt incompatibile cu materialele de construcție tradiționale (lemn, piatră, cărămidă), deoarece împiedică transferul de vapori de apă dinspre interior spre exterior. Acest lucru va duce, în timp, la deteriorarea peretelui și a finisajului exterior (imagine din satul Bicălatu).

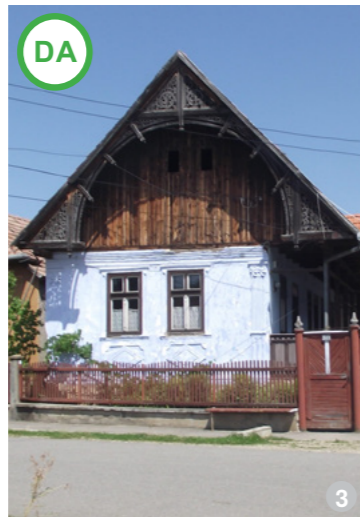
AȘA DA: Restaurarea elementelor decorative este deosebit de importantă pentru imaginea de ansamblu, pitorească, a clădirii tradiționale.

AȘA NU: Se interzice pentru orice tip de construcție folosirea unor finisaje metalice exterioare pe suprafețe mari, precum tabla industrială. Se acceptă finisarea metalică pe suprafețe foarte mici, atunci când fluxul tehnologic sau condițiile obiective de altă natură o impun.

AȘA DA: Timpan realizat din lemn, cu decoruri tradiționale și specifice zonei. Pe latura cu târnațul, învelitoarea este prelungită pentru a oferi protecție zonei de acces.

AȘA DA: Decorarea fațadei s-a realizat prin elemente decorative la nivelul ferestrelor și a ancadramentelor, la nivelul timpanului avem elemente decorative realizate prin traforaj.

AȘA DA: Se recomandă punerea în valoare a culorilor naturale ale materialelor, atât pentru construcțiile noi, cât și pentru reabilitarea celor existente.

AȘA NU: Se interzice folosirea culorilor stridente pentru zugrăvirea fațadei. Aceasta distonează profund cu caracterul natural al plasticii fațadei. Culoarele uzuale care fac obiectul acestei greșeli sunt: roșu, roz, violet, portocaliu, verde aprins, galben-citron, dar și altele.

AȘA NU: Culori stridente, nespecifice locului (imagine din satul Leghia).

AȘA DA: Culoarele uzuale folosite în trecut erau: ocrul, albastrul și verdele (imagine din satul Inucu).

5.6. CONSTRUCȚIILE ANEXE

5.6.1. Specificul local

Caracterul mixt al ocupațiilor a influențat în mod direct structura și funcționalitatea gospodăriei, care la rândul său reflectă natura îndeletnicirilor și complexitatea acestora. Construcțiile anexe sunt determinate de ocupația de bază a familiei și sunt proporționale cu statutul social al proprietarului. Astfel, se disting:

- Construcții ce aparțin casei: bucătărie de vară, șopru.
- Adăposturi pentru păstrarea cerealelor și a fânului: șuri înalte și lungi închise cu scândură (în multe cazuri, combinate cu grajduri), fânare, hambare pentru porumb (coșere).
- Adăposturi pentru animale: grajduri (lemn și, ulterior, piatră, cărămidă de chirpici, cărămidă), șoproane, cotețe etc. (denumiri și forme diferite, în funcție de animalele pe care le adăpostesc).
- Adăposturi pentru utilaje și unelte: șoproane și șuri.
- Adăposturi în afara satului: târle, staul și ceairuri.

În Țara Călatei, întâlnim tipologia gospodăriilor cu o singură curte.

În cazul parcelelor dreptunghiulare (uneori amplasate cu latura lungă spre stradă), casa se află pe o parte, anexele mai mici pe partea cealaltă, iar șura – între cele două, în partea din spate a parcelei, paralelă cu strada.

În unele cazuri, amplasarea construcțiilor pe parcelă pare aleatorie, dar din punct de vedere funcțional, nicidecum nu este așa!

Forma mai răspândită este cea lungă și îngustă, pe care construcțiile majore sunt dispuse în șir, pe o singură latură, pe latura opusă poziționându-se doar anexe minore (găbănaș, șopron, coteț).

În cazul parcelelor mai late, construcțiile majore sunt dispuse pe două rânduri, de o parte și de alta a curții. Tipul de lot cu șura dispusă perpendicular pe axa lungă a lotului, delimitând curtea de grădină, este relativ rară.

Șura

Cea mai importantă construcție din gospodărie, atât ca dimensiuni, cât

și ca funcțiuni, este șura. Șurile, mai ales cele de piatră, care ajung până la 16 m lungime și 6 m înălțime, întrec, prin dimensiunile lor, casele și au servit atât ca loc pentru adăpostirea cerealelor, cât și ca loc de desfășurare a unor munci agricole. Modul de amplasare pe parcelă și față de casă a șurilor determină diferitele tipologii descrise la capitolul 2.3.

Deși în trecut șura era separată de grajd, restrângerea suprafeței gospodăriei a dus la alipirea șurii de grajd, devenind un singur volum. Poata (sau grajdul) este destinată adăpostirii vitelor, iar șura propriu-zisă, mai mare decât prima, adăpostirii carului și a uneltelor gospodărești. Podul poieții este folosit la depozitarea nutrețului pentru vite și a cerealelor. Ocazional, șura mai poate îngloba găbănașul și bucătăria de vară.

În zona Țara Călatei, șurile erau construite din piatră, cărămidă, lemn sau pământ, pe fundații de piatră. Cele construite din piatră sau cărămidă puteau fi tencuite sau materialul de construcție putea fi lăsat aparent.

Acoperișul este, de regulă, simplu, în două ape, cu fronton triunghiular, decorat cu motive geometrice simple: romburi, elemente în „V”, arce (de cărămidă) etc.

Ușile de lemn ale șurilor au dimensiuni mari, pentru a permite

accesul carului încărcat în interior, și adesea sunt atent decorate.

Bucătăria de vară

Bucătăria de vară sau „cohea” este o construcție anexă cu utilitate sezonieră, începând din primăvară până toamna, iar în timpul iernii fiind utilizată doar pentru activități care ar presupune un deranj prea mare în casă.

Bucătăria de vară este amplasată în apropierea casei, în continuarea acesteia sau vizavi. Este formată dintr-o singură încăpere, cu un târnaț la intrare. Cuptorul de pâine este lipit de ea sau în imediata sa apropiere.

De obicei, bucătăria de vară este construită din materiale cu o durată de viață mai scurtă și este înălțată pe un postament de piatră.

Acoperișul este simplu, în două sau patru ape, cu învelitoare din țiglă astăzi, iar în trecut, din paie sau trestie.

În ultimele decenii, bucătăriile de vară, care erau construite în general din lemn sau pământ, au fost reconstruite din cărămidă și îmbunătățite din punct de vedere termic, devenind un spațiu locuibil pe tot parcursul anului.

AȘA DA: Bucătărie de vară (imagine din satul Leghia).

AȘA DA: Amenajarea unei curți gospodărești: șura este paralelă cu casa, șura având dimensiuni mai ample (imagine din satul Inucu).

AȘA DA: Anexe gospodărești. (imagine din satul Suceagu).

AȘA DA: Anexe gospodărești cu orientare diferită (imagine din satul Turea).

5.6.2. Recomandări

Prevederile se referă la materialele de construcție, la conformația acestora, la soluțiile tehnice și la compatibilitatea materialelor de alcătuire.

Acolo unde este posibil, se recomandă să se apeleze la tehnici tradiționale și meșteri populari.

Recomandările se grupează în trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

B. Construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Toate materialele și alcătuirile constructive au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau în mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție pot asigura o durată mai mare de viață a acestora, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

Construcțiile anexe se pot reutiliza pentru a adăposti noi funcțiuni, cu păstrarea/integrarea în specificul local și păstrarea raportului dintre volumetria acestora și alte volumetrii dominante: acestea nu vor domina prin volumul și plastica fațadelor corpul principal existent sau elementul principal al ansamblului în care urmează să se insereze.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

Construcțiile anexe noi nu vor domina prin volum și plastică ansamblul în care se integrează. Se

vor utiliza, pe cât posibil, materiale naturale, lăsate aparente sau zugrăvite în culori tradiționale: alb, albastru, ocru etc.

C. Intervenții pe construcțiile existente

Intervențiile pe construcțiile existente urmează să conserve cât mai mult din fondul specific existent. Orice extindere a acestora, în funcție de gabarit, va urmări recomandările pentru grupa de construcții noi în care se încadrează.

În rândul clădirilor anexe, există numeroase construcții valoroase care păstrează mult mai multe elemente tradiționale decât locuințele. Prin intervențiile asupra clădirilor existente, se va urmări păstrarea și punerea în valoare a elementelor de

identitate locală. Șurile sau alte clădiri realizate din piatră vor fi păstrate fără a li se modifica semnificativ forma și volumetria, iar intervențiile vor viza, în principal, spațiile interioare, care vor fi adaptate pentru a putea adăposti noi funcțiuni: locuire, ateliere etc.

Se va urmări păstrarea formei și a dimensiunilor golurilor, precum și a tâmplăriei de lemn. Culoarele utilizate pentru finisarea fațadelor vor fi neutre, specifice locului: alb, albastru, ocru etc. Se va evita colorarea fațadelor în culori stridente: roz, roșu, verde etc.

AȘA NU: Se va evita schimbarea culorilor originare a clădirilor anexe și înlocuirea acestora cu zugrăveli acrilice impermeabile, adesea în culori stridente, care se vor decolora neuniform, invelșitori de culori și materiale nespecifice.

AȘA DA: Anexe gospodărești grupate adecvat (imagine din satul Leghia).

AȘA DA: Șură realizată din diferite materiale care reflectă tradiția locului, cu aruncător de apă pe fațada dinspre stradă, element specific locului. (Turea)

AȘA DA: Șură de dimensiuni mari, care poate fi transformată într-o casă modernă, foarte încăpătoare (imagine din satul Dorolțu).

AȘA DA: Șură reparată corect și refuncționalizată: zidăria a fost reparată, acoperișul a fost refăcut cu țigile originare și șarpanta a fost consolidată cu elemente noi: ea se încadrează perfect în peisajul gospodăriei (imagine din satul Nădășel).

5.7. AMENAJĂRILE EXTERIOARE

5.7.1. Specificul local

Toate amenajările exterioare din cadrul unei așezări rurale respectă și se subordonează caracterului local. Materialele sunt exclusiv locale, tehnicile de punere în operă sunt tradiționale. Amenajările exterioare cuprind spațiile de legătură dintre clădiri și spațiile exterioare, scările exterioare, pavimentele, gardurile, elementele de mobilier rural.

Spațiile de trecere/spațiile exterioare

Înainte de apariția târnațului, spațiul de trecere dintre casa de locuit și curte era o simplă platformă de piatră și pământ, fără stâlpi (numită *podmol*), care înconjuira casa, iar mai târziu a primit stâlpi ornamentați și balustradă. Târnațul (veranda, foisorul) este prezent la aproape toate casele, fiind, de obicei, plasat pe latura dinspre curte. Mai rar, se regăsește pe două sau trei laturi. În unele zone, târnațul este evazat, la mijlocul ei formându-se un foisor de acces.

Cel mai des întâlnit este târnațul simplu, cu stâlpi și grinzi de lemn slab decorate, de regulă, cu decoruri geometrice, particulare. În multe zone, târnațul și foisorul sunt închise cu ochiuri de ferestre. În situații nefericite, ele sunt zidite. Balustrada este realizată din bărne de lemn orizontale, parapetul – din scânduri de lemn dăltuite sau, mai nou, traforate.

Este un element ce se poate valorifica contemporan și care sporește suprafața utilă de locuire.

Scările exterioare

Scările exterioare sunt prezente în directă legătură cu intrarea în casă, fiind realizate din piatră sau lemn. Parapetul este, în general, din zidărie, dar sunt situații în care este de lemn. În unele zone, scara este prevăzută cu porțiță. Scările pot fi libere sau acoperite sau, ulterior, incluse în spațiul interior al casei sau al târnațului.

Pavimente și amenajări exterioare
Amenajarea exterioară a terenului este realizată din materiale locale și depinde de necesitățile gospodăriei:

piatră de râu pusă în dungă, lespezi de piatră așezări plat, pământ bătut, calupuri și grinzi de lemn, pietriș, eventual alei înierbate. Oamenii au acordat o atenție deosebită realizării șanțurilor de îndepărtare a apelor de lângă casă și de lângă căile de acces interioare, realizării pantelor necesare scurgerii apei și direcționării acesteia către spațiile verzi.

În cadrul gospodăriilor, sunt foarte importante pavarea și amenajarea căilor de evacuare a gunoaielor animaliere.

Vegetația

Vegetația exterioară deține un rol important în amenajarea curții, pe de-o parte având funcție utilitară (pomi și arbuști fructiferi, plantații de protecție, umbrire), cât și decorativă (flori, arbuști). Nucul se regăsește aproape în fiecare gospodărie, fiind foarte util în reglarea nivelului pânzei de apă din sol. Vița-de-vie adesea umbrește curțile din zonă.

În mediul rural nu-și au locul arbuștii și vegetația decorativă, plantarea lor fiind o modă orășenească.

Împrejmirile (gardurile)

Împrejmirile gospodăriei și delimitarea spațiilor funcționale interioare s-au realizat, de-a lungul timpului, din mai multe considerente:

- necesitatea separării spațiului privat de spațiul public, dar și „apărarea” gospodăriei – care se reflectă în garduri, cărora li se acordă o importanță sporită atât constructiv, cât și decorativ, având un grad de opacizare crescut.

Împrejmirile tradiționale din Țara Călatei erau din lemn și piatră. Împrejmirile din piatră erau de mică înălțime; tradițional, erau acoperite cu un capac de piatră (mai nou, de beton), peste care se puneau pământ și plante. Împrejmirile din grădini sunt realizate din garduri de lemn opace sau semiopace. Gardurile opace sunt realizate din stâlpi din lemn de salcâm, cu închideri orizontale din scânduri de brad sau de stejar. Gardurile semitransparente sunt realizate din închideri cu laturi.

Gardurile și porțile din fier forjat, beton, tablă, policarbonat sunt de factură nouă, preluate din moda orășenească. Ele nu își au locul

în mediul rural. Singura excepție este plasa de sârmă (culoare naturală sau verde) care poate fi folosită la delimitarea grădinilor pe porțiunile mai puțin vizibile din stradă.

AȘA DA: Fântână tradițională (imagine din satul Aghireșu)

5.7.2. Recomandări

Prevederile se referă la materialele de construcție, la conformația acestora, la soluțiile tehnice și la compatibilitatea dintre materialele de alcătuire.

Acolo unde este posibil, se recomandă să se apeleze la tehnici tradiționale și meșteri populari.

Recomandările se grupează în categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

C. Intervenții pe construcțiile existente: urmează să conserve cât mai mult din fondul specific existent, elementele discrepante vor fi convertite în elemente care respectă specificul local. Orice extindere a

acestora, în funcție de gabarit, va urmări recomandările pentru grupa de construcții noi în care se încadrează.

Toate materialele și alcătuirile constructive au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau în mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii

constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție le pot asigura o durată mai mare de viață, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

AȘA DA: Amenajarea lateralei casei cu materiale tradiționale (imagine din satul Roșia Montana)

AȘA DA: Fântâna din spațiul public este un element specific satelor. (Vlaha)

AȘA DA: Anexă gospodărească realizată sub teren. Aceasta dă un aspect plăcut, nefiind o intervenție agresivă, și este executată din materiale naturale (imagine din satul Leghia).

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar și

C. Intervenții pe construcțiile existente

Spațiile de trecere/spațiile exterioare

Intrucât acestea reprezintă un aspect dominant al specificului zonei, se recomandă folosirea târnațului ca spațiu funcțional și estetic. Integrarea va ține cont de specificul local: proporții tradiționale și materiale de alcătuire: piatră, cărămidă, lemn etc. Elementele pot primi, de asemenea, profiluri minime la brăie și cornișe, pentru evidențierea registrelor, ele având rolul de a sublinia și de a potența frumusețea și valoarea construcției. Nu se vor folosi materiale, precum: inox, plastic, sticlă colorată (texturi și culori nespecifice).

Scările exterioare

Ac acestea vor marca, de regulă, accesul principal și vor avea rolul de a prelua eventualele diferențe de nivel existente pe teren. Nu se vor realiza scări și accese care nu se încadrează în specificul local: scări monumentale, realizate din materiale nespecifice, placate cu plăci ceramice sau cu aspect rustic. Treptele sau rampele vor fi alcătuite din materiale naturale: lemn, piatră, cărămidă, și nu vor fi marcate prin elemente decorative excesive.

Pavimentele exterioare

Se vor realiza din materiale locale și naturale: piatră, lemn, cărămidă; după caz, acestea pot fi înierbate. Nu se acceptă fixarea elementelor de pavaj în beton. Se va asigura panta pentru scurgerea apelor pluviale și îndepărtarea acestora de construcții concomitent cu dirijarea către spațiile verzi.

Nu se recomandă folosirea dalelor de ciment și a aleilor turnate. Cimentul este un material care absoarbe și radiază căldura, accentuează disconfortul termic mai ales în sezoanele călduroase. Se va evita orice compus ce conține ciment Portland și asfalt sau rășini sintetice. Se vor folosi cu precădere sisteme permeabile la apă. Nu se vor impermeabiliza suprafețe prin platforme și alei turnate din beton. Se

va realiza o zonă de pietriș (de drenaj) de minim 60 cm în jurul clădirilor, pentru a proteja pereții de umezeală. Se vor crea jgheaburi/rigole la sol, sub streșini, pentru îndepărtarea apelor pluviale. Platformele pentru autovehicule și aleile carosabile vor fi pietruite și/sau înierbate. În mod excepțional, dacă există pericolul scurgerii de hidrocarburi, se va permite construirea unei platforme de dimensiuni minime, cu alcătuirea și dotările conforme normativelor. Pe cât posibil, aceasta se va amplasa pe teren astfel încât să nu fie vizibilă din spațiul public.

Platformele și traseele de circulație vor urmări suprafața terenului natural. Accesurile și amenajările din incintă vor ține cont de necesitățile mașinilor de intervenție: pompieri, Salvare.

Culorile folosite vor fi cele ale materialelor naturale, nu se vor utiliza pigmenti tari și nespecfici. Toate materialele folosite se vor trata în consecință și se va urmări îngrijirea lor periodică.

Vegetația

Se va conserva biodiversitatea (se va încerca, inclusiv, păstrarea lângă construcții a speciilor de păsări și animale care asigură echilibrul ecosistemului: rândunele, cucuvele, lilieci, vrăbii etc.), prin folosirea plantelor autohtone specifice zonei și a practicilor agricole tradiționale.

În cadrul amenajării, se va păstra ierarhizarea parcelei în mod similar gospodăriei tipice: spațiile de grădină decorativă, livadă, fâneată (după caz). Suprafața spațiilor verzi va predomina în cadrul gospodăriei (minimum 60 % din suprafața terenului în cazul loturilor răsirate/risipite și minimum 50 % în cazul loturilor adunate/înșiruite). Spațiile libere vizibile din drumurile publice vor fi transformate în grădini decorative, cuprinzând specii locale de plante. Nu se vor planta specii exotice sau specii cu rezistență ridicată, care pot tinde să ia locul celor autohtone (de exemplu, cenușer, *Paulownia*, oțetar-fals: *Ailanthus altissima*).

Vegetația se poate utiliza ca element arhitectural sau de mascare a construcțiilor cu gabarite care depășesc scara locului (vegetație care trebuie să fie prezentă și pe timpul iernii). Nu este recomandabilă fasonarea decorativă a arbuștilor.

Împrejmuirile

Pentru tipurile de împrejmuiți folosite, se va ține cont de următoarele principii:

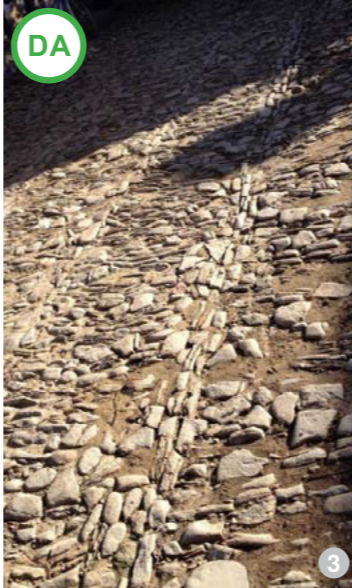
- împrejmuirea înspre spațiul public

AȘA DA: Gardul de piatră sau din lemn este un tip de împrejmuire folosit adesea în satele din sudul Transilvaniei, mai ales în satele românești (imagine din satul Turea).

AȘA DA: Se acceptă împrejmuirea din lemn, care, atât ca și formă, cât și prin coloristică, se integrează în peisajul rural; mai mult, având băncuța alături, reflectă tradiția (imagine din satul Macău).

AȘA DA: În zonele cu acces facil la cărierile de piatră de pe marginea râurilor mari, s-a folosit preponderent piatra de râu.

AȘA DA: Împrejmuirea din piatră s-a folosit adesea pentru a delimita gospodăria. (Roșia Montană)

AȘA DA: Materialele naturale dau un aspect plăcut întregului ansamblu, dar acestea trebuie întreținute.

AȘA DA: Împrejmuire adecvată zonei: poarta mare – pentru accesul căruței/ autoturismului, poarta mică – pentru acces pietonal, zona pentru băncuță – pentru a încuraja relațiile care leagă comunitatea (imagine din satul Tețiuș).

va fi opacă în cazul clădirilor construite în vatra satului și semitransparentă în cazul clădirilor construite în afara vetrei satului;

- împrejmuirea față de vecinătăți va fi cu precădere semitransparentă; poate fi opacă, pentru păstrarea intimității; se recomandă ca această opacizare să fie dublată sau să se realizeze cu garduri înierbate/arbuști fructiferi;
- împrejmuirile din cadrul parcelei vor fi transparente.

Împrejmuirile și porțile de intrare se vor realiza din materiale locale, naturale (piatră, lemn, nuiele, pământ), păstrându-se specificul local și raportându-se la gabaritul împrejmuirilor adiacente și al celor existente în zonă. Se va păstra aspectul natural al materialelor utilizate sau se vor folosi tratamente tradiționale (de exemplu, tencuiele și vâruiele ale soclurilor de piatră).

Înălțimea împrejmuirilor la stradă nu va depăși 2,00 m. Nu se vor realiza garduri din elemente prefabricate metalice, tablă simplă și tablă cutată, elemente din beton, policarbonat, materiale plastice. Nu se vor realiza garduri care să rețină și să radieze căldura, având consecințe directe și imediate asupra confortului resimțit în zona adiacentă și distrugând (părjolind) vegetația aflată în vecinătate. În alcătuirii constructive compatibile, se pot folosi și materiale nespecifice locului, care s-au dovedit necesare și care prin culoare și textură nu constituie o prezență supărătoare. Nu se vor folosi culori stridente, materiale lucioase și sidefate. Nu se va folosi sârma ghimpată.

Elementele de mobilier exterior/ alte construcții: bancă, fântână, cruce, adăpătoare etc.

Mobilierul se va realiza cu preponderență din materiale naturale: lemn, piatră. În alcătuirile constructive pot fi folosite și alte materiale (de exemplu, prinderile metalice), însă acestea nu vor avea o pondere importantă și se vor încadra în specificul și în formele locale. Nu se vor folosi materiale ca betonul, metalul (de exemplu, pe băncile din beton/metal nu se poate sta vara/iarna), materiale strălucitoare (inox) sau alte materiale nespecifice (rășini, PVC, mase plastice, fibră de sticlă). Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

Echiparea edilitară

Toate construcțiile trebuie să beneficieze de utilitățile necesare pentru desfășurarea activităților cotidiene, cu respectarea normelor de sănătate și igienă, atât pentru utilizatori, cât și pentru vecinătăți. Acțiunile întreprinse în acest sens nu trebuie să deranjeze mediul și să afecteze vecinătățile prin poluare de orice fel (poluare fonică, scurgeri de canalizare și ape uzate, diverse alte infiltrații și materiale care pot afecta pânza freatică, poluare luminoasă etc.).

Toate bransamentele noi pentru electricitate, gaze, internet și telefonie vor fi realizate îngropat. Nu se vor amplasa antenele TV satelit, de internet sau de telefonie mobilă în locuri vizibile din stradă.

Se pot amenaja locuri speciale, cu respectarea normelor sanitare, pentru crearea de compost din materialele organice rezultate din activitatea gospodăriei (resturi alimentare organice, deșeuri de textile organice, crengi, frunze, resturi vegetale, resturi animale, carton etc.).

Se pot realiza soluții de captare și refolosire a apelor pluviale.

Amplasarea panourilor fotovoltaice/solare se va face astfel încât să nu afecteze imaginea de ansamblu a construcției și a peisajului înconjurător. Se recomandă o utilizare sub 25 % a suprafeței unui acoperiș pentru amplasarea panourilor.

AȘA NU: Se interzice montarea contoarelor electrice pe fațada de la stradă, acest lucru riscând să deterioreze decorațiile sau alte inscripții încă nedecapate și urâtând în același timp fațada. Se recomandă montarea lor în interiorul incintei, legislația prevăzând că acestea trebuie montate în locuri ușor accesibile și nu neapărat pe fațada de la stradă, așa cum se întâmplă adesea (imagine din satul Leghia).

AȘA NU: Nu se recomandă folosirea împrejmuirilor din PVC și fier forjat în stil „rustic”. Acesta degradează imaginea așezărilor (imagine din satul Nădășel).

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

Spațiile de trecere/spațiile exterioare

Se vor evita materialele precum: inoxul, plasticul, sticla colorată (texturi și culori nespecifice), metalul etc.

Scările exterioare

Acestea vor marca, de regulă, accesul principal și vor avea rolul de a prelua eventualele diferențe de nivel existente pe teren. Nu se vor realiza scări monumentale, din materiale nespecifice, placate cu ceramică sau cu aspect rustic. Treptele sau rampele vor fi din materiale naturale: lemn, piatră, cărămidă. Scările pot fi realizate și din alte materiale, nespecifice (metal), dacă au un aspect discret.

Pavimentele exterioare

Vor corespunde cerințelor tehnice impuse de funcțiunea lor. Acolo unde este posibil, se vor realiza din materiale locale și naturale: piatră, lemn, cărămidă; dacă nivelul de trafic corespunzător funcțiunii o permite, pot fi înierbate. Se va asigura panta pentru scurgerea apelor pluviale și îndepărtarea de construcții concomitent cu dirijarea către spațiile verzi.

Se va realiza o zonă de pietriș (de drenaj) de minim 60 cm în jurul clădirilor, pentru a proteja pereții de umezeală. Se vor crea igheaburi/rigole la sol, sub streșini, pentru îndepărtarea apelor pluviale.

Platformele pentru autovehicule și aleile carosabile vor fi pietruite și/sau înierbate. În mod excepțional, dacă există pericolul scurgerii de hidrocarburi, se va permite construirea unei platforme de dimensiuni minime, cu structura și dotările conforme normativelor. Căile de acces pentru mașinile de intervenție (Salvare, pompieri) se vor dimensiona conform normelor specifice.

Culorile folosite vor fi discrete, apropiate de cele ale materialelor naturale.

Vegetația

Suprafața spațiilor verzi va fi conformă legilor și normativelor în vigoare. Spațiile libere cuprinse între aliniament și construcție vor fi plantate cu specii locale de arbori și arbuști, într-o proporție de minim 50%. Nu se

vor planta specii exotice sau specii cu rezistență ridicată, care pot tinde să ia locul speciilor autohtone (ex: cenușer, oțetar-fals: *Ailanthus altissima*).

Vegetația se poate utiliza ca element arhitectural sau de mascare a construcțiilor existente cu gabarite care depășesc scara locului (vegetație care trebuie să fie prezentă și pe timpul iernii). Nu este recomandabilă fasonarea decorativă a arbuștilor.

Împrejmirile

Pentru tipurile de împrejmiri folosite, se va ține cont de următoarele principii:

- împrejmuirea față de spațiul public: va fi opacă sau semitransparentă, în funcție de localizarea clădirii (în vatra satului sau în afara acesteia);
- împrejmirile față de vecinătăți vor fi cu precădere semitransparente; pot fi opace, pentru diminuarea poluării vizuale, acolo unde este cazul;
- împrejmirile din cadrul parcelei vor fi transparente.

Împrejmirile și porțile de intrare se vor realiza din materiale naturale. Înălțimea gardurilor nu va depăși 2,00 m. Nu se vor realiza garduri din elemente prefabricate metalice, tablă simplă și tablă cutată, elemente din beton, policarbonat, materiale plastice. În alcătuirile constructive compatibile, se pot folosi și alte materiale, care s-au dovedit necesare și care au o prezență discretă.

Nu se vor folosi culori stridente, materiale lucioase și sidefate. Pe gardurile din plasă metalică sau pe elementele metalice ale altor tipuri de gard se vor amplasa plante cățărătoare permanente. Nu se va folosi sârma ghimpată.

Iluminarea exterioară

Corpurile de iluminat vor avea volume simple, fără ornamentări excesive. Se recomandă folosirea luminii calde, apropiate de cea naturală (3 000 K). Iluminarea nu se va realiza cu mai multe culori. Pe cât posibil, se recomandă realizarea controlului luminii cu variatoare.

Echiparea edilitară

Toate construcțiile trebuie să beneficieze de utilitățile necesare pentru desfășurarea activităților prevăzute, cu respectarea normelor de sănătate și igienă, atât pentru utilizatori, cât și pentru vecinătăți. Acțiunile întreprinse în acest sens nu trebuie să deranjeze mediul și să

afecteze vecinătățile prin poluare de orice fel (poluare fonică, scurgeri de canalizare și ape uzate, diverse alte infiltrații și materiale care pot afecta pânza freatică, poluare luminoasă etc.).

Toate bransamentele noi pentru electricitate, gaze, internet și telefonie vor fi realizate îngropat. Nu se vor amplasa antenele TV, de satelit, de internet sau de telefonie mobilă în locuri vizibile din circulațiile publice.

Se pot amenaja locuri speciale, cu respectarea normelor sanitare, pentru crearea de compost din materialele organice rezultate din activitatea desfășurată pe teren (resturi alimentare organice, deșeurile de textile organice, crengi, frunze, resturi vegetale, resturi animale, carton etc.).

Se pot realiza soluții de captare și refolosire a apelor pluviale.

Amplasarea panourilor fotovoltaice/solare se va face astfel încât să nu afecteze imaginea de ansamblu a construcției și a peisajului înconjurător. Se recomandă o utilizare sub 25% a suprafeței unui acoperiș pentru amplasarea panourilor.

AȘA DA: Mod de mascare și de protecție a unui contor electric.

AȘA DA: Pavaj din piatră de gresie de diferite dimensiuni (imagine din satul Roșia Montană)

AȘA DA: Acoperirea parțială și protejarea fațadelor de dimensiuni mari ale halelor cu taluzuri de pământ vegetat, rezultat în urma escavărilor din timpul construirii obiectivului.

5.8. PORȚILE

5.8.1. Specificul local

Porțile și împrejmirile, gardurile gospodăriilor tradiționale, joacă un rol important în conturarea peisajului cultural și a imaginii satului. Tradițional, acestea sunt realizate din lemn, cu stâlpi din lemn sau piatră. Poarta are două intrări: poarta mică și poarta mare, una pentru oameni și cealaltă pentru animale și care. În funcție de dimensiuni, se evidențiază două tipuri de porți: porți scunde și porți înalte.

- Porțile scunde au stâlpii cam de aceeași înălțime cu aripile porții mari, ce închid spațiul dintre ele și au sau nu acoperită porțița.

- Porțile înalte au stâlpii de 4 m înălțime și un acoperiș în două ape comun pentru porțița și pentru poartă, susținut de o grindă lungă. Aripile porții propriu-zise au, de obicei, aceeași înălțime cu stâlpii, fiind decorate în partea superioară prin traforaj, dar se întâlnesc și de dimensiuni mai mici, spațiul de deasupra lorrămânând liber.

În unele locuri, lângă poartă, în planul gardului sunt așezate bănci sau nișe de șezut acoperite. Aceste elemente se vor păstra obligatoriu.

Începând din anii 1950, au apărut porțile de metal și s-au extins în detrimentul celor de lemn, ele fiind procurate fie de la atelierelor din orașe, fie de la meșterii fierari specializați. O tendință nouă este poarta din fier forjat sau cu cadru metalic acoperit cu foi de policarbonat.

5.8.2. Recomandări

Porțile și împrejmirile (înălțimi, forme, materiale) se vor construi ținând cont de specificul local, cu atenție sporită la dimensiuni și la soluțiile tehnice.

Porțile de intrare în gospodărie se vor realiza din materialele naturale locale, alcătuirile și dimensiunile lor fiind similare cu cele învecinate, dacă acestea păstrează specificul local. Sunt permise decorații discrete, tipice pentru peisajul rural din zonă. Se va păstra aspectul natural al materialelor în ceea ce privește textura și culoarea.

Vor fi evitate porțile metalice lucioase (vezi inoxul) sau cele cu structură metalică, placată cu tablă lucioasă, ondulată, policarbonat sau PVC. Nu se recomandă folosirea culorilor stridente, a materialelor lucioase, sidefate, a elementelor prefabricate metalice și a materialelor plastice.

AȘA NU: Metalul este tradițional, coloristica nu este una tradițională și specifică locului. (Nădășelu)

AȘA NU: A se evita placarea stâlpilor porții cu materiale neadecvate (imagine din satul Vlaha).

AȘA DA: Reconstruirea unei porți tradiționale după un model local (imagine din satul Inucu)

AȘA DA: Realizarea porților cu meșteri locali (imagine din satul Inucu)

AȘA DA: Reconstruirea unei porți tradiționale după un model local (imagine din satul Leghia)

AȘA DA: Utilizarea materialelor locale și încadrarea în peisajul rural răspund și cerințelor omului modern (imagine din satul Viștea).

6. SPAȚIUL PUBLIC

6.1. Specificul local

Specificul spațiului public rural – „la țară” – este fluiditatea și polyvalența spațiilor. Terenul de întâlnire este și loc de adunare (nunți, pomeni etc.), și teren de fotbal. Iarba întâlnește pietrișul într-un mod delicat, natural, apa se scurge prin mici șanțuri înierbate, uneori pavate. Spațiul public rural nu se ascunde sub o vegetație bogată, ci caută un loc bine asorțit. Se poate observa câte un brad sau un molid cu valoare simbolică lângă o biserică sau un grup de pomi fructiferi. Nu există nimic gratuit, fără scop. Fântâna, troița, banca, copacul au toate valoarea funcțională. Materialele folosite sunt cele locale: lemn, piatră, pietriș, iarbă. Nu se folosește metalul, nu se pun flori decorative de plastic. Astăzi, în majoritatea satelor traversate de un drum județean sau național, strada principală a devenit șosea și a rămas puțin spațiu alocat oamenilor. Un fenomen recent apărut este apariția spațiului public amenajat în acest scop și dotat cu mobilier corepunător.

6.2. Recomandări

Spațiul public rural trebuie să-și păstreze autenticitatea, să conserve austeritatea, simplitatea și fluiditatea. Acest specific nu trebuie distorsionat prin diverse amenajări urbane (ca în orașe: pavele de beton, trotuare cu borduri etc.). Pentru a-l conserva intact, se recomandă evitarea amenajării cu decorații de tipul căruțelor cu flori, al fântânilor arteziane sau al plantațiilor horticole cu flori și soiuri de arbuști de import.

Materialele folosite trebuie să fie exclusiv cele locale, iar elementele de mobilier (bânci etc.) trebuie confecționate cu meșteri locali. Mobilierul urban, cofretele publice și posturile de transformare și reglare vor fi astfel proiectate, încât să se integreze în peisaj și în arhitectura locală. Nu se acceptă proiecte tipizate, ci doar soluții adaptate locului. Investițiile și evenimentele publice: clădirile publice (școală, primărie, biserică etc.), piețele pentru produsele locale, târgurile sezoniere, festivalurile și sărbătorile, trebuie să fie exemple de bune practici pentru

toată comunitatea atât ca arhitectură, cât și ca amenajare și integrare în peisaj.

Drumurile și alte căi de acces public

Majoritatea drumurilor publice sunt neasfaltate, pietruite și întreținute necorespunzător. De aceea, pe timp uscat, circulația auto ridică praful, pe timp ploios se face mult noroi, iar circulația pe timp de iarnă este extrem de dificilă. În ultimii ani, drumurile principale sunt modernizate exclusiv pentru circulația auto, la această tendință adăugându-se amenajările de tip urban (trotuare înguste, cu pavele de beton) în interiorul localităților.

În mod tradițional, drumurile sătești sunt delimitate de zone înierbate, taluzuri sau șanțuri deschise. Ele sunt utilizate simultan de către oameni, bicicliști, animale, căruțe, sănii și autovehicule. Tendința actuală – prin amenajări și asfaltare – este de a crește și a favoriza tranzitul auto, în detrimentul celorlalți participanți la trafic. Acest lucru dăunează siguranței, confortului de locuire și comunității. La nivelul spațiului public, se vor reface aliniamentele existente la nivelul străzii (pomi fructiferi sau alte aliniamente specifice fiecărei localități/zone din interiorul localității). Se va conserva biodiversitatea (inclusiv, se va încerca păstrarea lângă construcții a speciilor de păsări și animale care asigură echilibrul ecosistemului: rândunele, cucuvele, lilieci, vrăbii etc.), prin folosirea plantelor autohtone specifice zonei și a practicilor agricole tradiționale.

În spiritul principiilor de conservare a specificului local, se recomandă păstrarea polyvalenței drumurilor și limitarea vitezei auto, păstrarea rețelei stradale existente și a profilurilor transversale ale drumurilor. Nu se permite lărgirea drumurilor și crearea de trotuare supraînălțate de tip urban, cu rigole îngropate. Suprafețele de circulație (drumuri și alei publice sau private) trebuie să fie cât mai permeabile, cu pavaj din piatră sau pietriș de calcar, evitându-se folosirea betonului, a asfaltului și a pavelelor din beton.

Asfaltarea drumurilor trebuie să se limiteze la drumurile principale și să includă o atență rezolvare a pantelor

drumului, a scurgerii apelor pluviale, a terasamentelor. Ignorarea acestor detalii sau rezolvarea lor superficială conduce la deteriorarea rapidă a asfaltului sau a stratului de uzură (în special în zonele umbrite, unde apa și gheața stagnează) și face extrem de dificilă folosirea drumului.

Drenajul căilor de circulație trebuie realizat cu șanțuri deschise, cu vegetație, care prezintă următoarele avantaje: încetinesc scurgerea apei, reduc riscul de inundații (reducerea vitezei apei înseamnă debite mai mici în aval) și participă la preepurarea apelor recuperate de pe drumuri (fenomenul de fitodepurare). Se recomandă rezolvarea corectă a colectării și a scurgerilor de ape pluviale, a taluzurilor, a podețelor, a sprijinirilor de pe marginile drumului, a parapetelor și a infrastructurii drumului, înaintea lucrărilor de finisare rutieră. În cazul drumurilor secundare, pavarea cu piatră spartă împănată, pe pat de geotextil, este mai rezistentă în timp și mai eficientă. Elementele de siguranță a drumului (podețe, ziduri de sprijin, balustrade etc.) vor fi realizate din materiale locale: zidărie din piatră naturală, construcții din lemn sau plantații cu scop de stabilizare a terenului.

Indiferent de modul de realizare a drumurilor, acestea se întrețin periodic (se completează pietrișul, se repară asfaltul, se curăță șanțurile etc.). Fără o întreținere corespunzătoare, orice drum se deteriorează și face dificilă deplasarea. Întreținerea drumurilor asfaltate e mai costisitoare, iar pe timp de iarnă, aderența lor e mai mică decât a celor pietruite.

Aleile pietonale se vor pava cu materiale naturale: piatră cioplită de râu sau de calcar.

Tradițional, pentru suprafețele drumului sunt folosite pietre de râu de diferite culori sau cărămidă, în forme geometrice simple. Ulițele și potecile nu vor fi asfaltate sau pavate, se recomandă pietruirea sau înierbarea lor.

Pentru plantațiile menite să stabilizeze drumurile se recomandă specii locale.

Zonele de parcare vor fi realizate din pietriș compactat (criblură spartă), din materiale locale (refuz de ciur). Sunt interzise pavelele de beton și zonele asfaltate. Parcărele

vor fi integrate în vegetație și nu vor fi marcate cu vopsele, ca în mediul urban.¹ Pistele pentru biciclete între sate sunt necesare și obligatoriu de făcut de către autorități, pentru ușurarea transportului de scurt parcurs apertu localnici, cât și pentru turiști.

¹ R. Munteanu, Ghid de construire în zona de dezvoltare durabilă a Parcului Național „Piatra Craiului”, Editura Arhiterra, București, 2013.

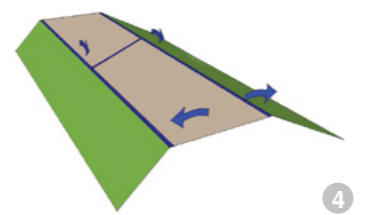

ASA DA: Amenajarea cu piatră a rigolei de scurgere a apelor pluviale (imagine din satul Roșia Montană)

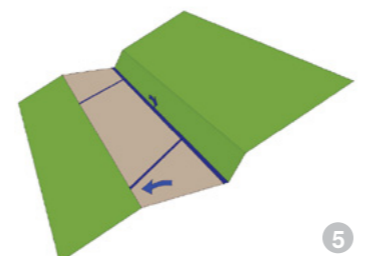

ASA DA: Malul râului a fost păstrat natural, amenajat cu pietriș și iarbă (exemplu din satul Vale, comuna Aluniș).

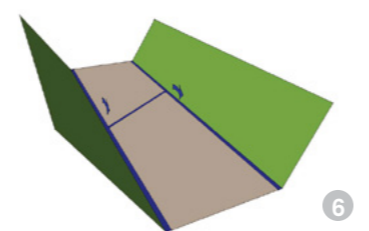
SCHEMĂ EXPLICATIVĂ: AȘEZAREA DRUMULUI ȘI MODUL DE SCURGERE A APEI DE PLOAIE

ASA DA: DRUM PE COAMĂ
- rigolele transversale leagă scurgerile laterale, pentru a preveni erodarea drumului și bălțirea în caz de ploii abundente;
- apele pluviale se colectează în rigole înierbate pe ambele părți ale drumului.

ASA DA: DRUM PE CURBE DE NIVEL
- marginea drumului expusă erodării trebuie înverzită (nu se recomandă zidurile de sprijin, betonarea taluzului);
- apele pluviale se scurg în lungul drumului prin rigole înierbate;
- local, sunt necesare rigole transversale, care previn erodarea drumului prin spălarea în caz de ploii abundente.

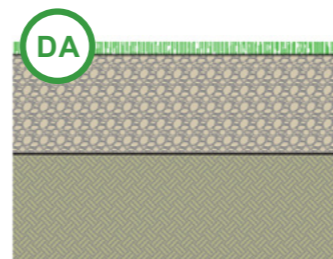

ASA DA: DRUM TIP DEFILEU
- rigolele transversale leagă scurgerile laterale, pentru a preveni erodarea drumului și bălțirea în caz de ploii abundente;
- apele pluviale se colectează în rigole înierbate pe ambele părți ale drumului.

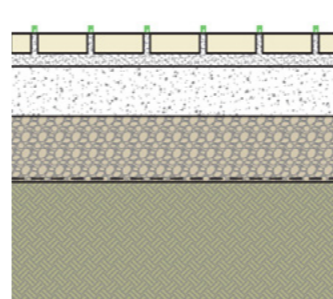

ASA DA: Se recomandă amenajarea de piste pentru biciclete între localități; există o vădită necesitate (în imagine este un exemplu din Germania).

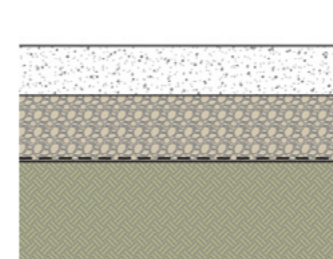
DETALII SCHEMATICE PENTRU SISTEMELE RUTIERE RECOMANDATE

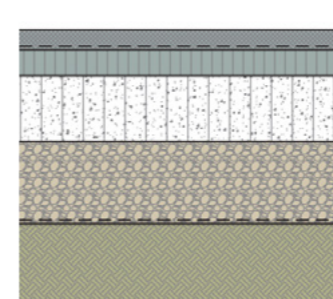
Alei, poteci și ulițe utilizate de pietoni, animale, biciclete, ocazional de căruțe

Alei și drumuri private utilizate de pietoni, animale, biciclete, căruțe, mașini < 1,5 t (trafic redus)

Ulițe și drumuri utilizate de pietoni, animale, biciclete, căruțe, mașini < 1,5 t (trafic redus)

Drumuri principale utilizate de pietoni, animale, biciclete, căruțe, mașini (trafic normal)

ASA NU: Exemplu din localitatea Bicâlatu: betonarea nu este permisă.

ASA DA: Exemplu de podeț nou de lemn

ASA NU: Se vor evita amenajările de spații verzi împrejmuite cu garduri din fier, cu alei pavate cu pavele de beton sau beton turnat și mobilate neadecvat specificului tradițional (imagine din satul Aghireșu).

ASA DA: Amenajare nouă a unui parapet lângă râu

ASA NU: Se va evita amenajarea taluzurilor și a malurilor pâraielor cu pavele de beton sau cu beton turnat.

Elementele de mobilier rural exterior: bancă, fântână, cruce, adăpătoare, stații de transport public, vegetație, locuri de joacă pentru copii etc.

Se întâlnesc, în funcție de specificul și destinația așezării, o serie de elemente caracteristice realizate cu preponderență din lemn, nuiele/lețuri și zidărie din cărămidă și piatră. De aceea, se recomandă ca pentru obiectele noi de mobilier din spațiul public rural să se păstreze specificul localității în care se află.

Mobilierul se va realiza cu preponderență din materiale naturale: lemn, piatră. În alcătuirile constructive pot fi folosite și alte materiale (de ex., prinderi metalice etc.), însă acestea nu vor avea o pondere importantă, încadrându-se în specificul și formele locale. Nu se vor folosi materiale ca betonul, metalul (de ex., pe băncile din beton/metal nu se poate sta vara sau iarna), materiale strălucitoare (inox) sau alte materiale nespecifice (rășini, PVC, mase plastice, fibră de sticlă). Nu se vor realiza plăcări cu piatră spartă, plăci ceramice sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

Se va evita vopsirea mobilierului în culori stridente sau folosirea unor culori nespecifice de bați pentru mobilierul din lemn.

Iluminarea exterioară

Nu se va folosi lumina artificială în exces (ținând cont de contextul cu preponderență natural în care se încadrează, aceasta poate dăuna bioritmului animalelor și al insectelor din zonă). Corpurile de iluminat vor avea volume simple, fără ornamente excesive. Se recomandă folosirea luminii calde, apropiate de cea naturală (3 000 K). Iluminarea nu se va realiza în mai multe culori. Pe cât posibil, se recomandă realizarea controlului luminii cu variatoare, atât pentru spațiul public, cât și pentru cel privat.

Reclamele, firmele, inscripțiile, însemnele

Se vor amplasa în așa fel, încât să nu constituie elemente care obturează sau concurează cu elementele de față (profilaturi, ferestre, streșini etc.). Se va evita poluarea luminoasă. Dimensiunile panourilor vor fi specifice funcțiilor pe care le anunță și nu se vor amplasa mai sus de nivelul parterului. Se recomandă realizarea unor piese/construcții mobile pe care să fie amplasate reclamele luminoase, amplasate în așa fel, încât să nu obtureze construcțiile principale. Pe cât posibil, nu se vor amplasa pe clădiri.

Amplasarea panourilor obligatorii de edificare a investițiilor se va face astfel încât să nu obtureze imaginea de ansamblu a investiției.

NU! Nu se recomandă plantarea unor specii nespecifice de arbuști, cum ar fi tuia în exemplul din imagine.

DA! Panou de afișaj care respectă materialele locale și decorul tradițional (imagine din satul Vlaha).

DA! - Exemplu de troițe tradiționale

DA! Clopotnițele sunt elemente care marchează locul; ele pot fi simbolul unei așezări, oglindesc tradiția locală (imagine din satul Dorolțu).

DA! Loc de joacă pentru copii (imagine din satul Șaula).

NU! Exemplu negativ de stație de autobuz confecționată din materiale nespecifice unei zone rurale (imagine din satul Aghireșu)

NU! Exemplu negativ de stație de autobuz din lemn băuit cu o culoare stridentă și acoperită cu o învelitoare nespecifică zonei rurale

DA! Amenajarea stațiilor de autobuz cu materiale locale este recomandată: exemplu din comuna Zetea, județul Harghita.

7. PERFORMANȚA ENERGETICĂ

Performanța energetică a unei clădiri ne spune în ce măsură clădirea respectivă are un consum mai mic sau mai mare de energie/combustibili în raport cu folosirea ei în condiții de confort.

De asemenea, casele în care locuim și clădirile în care ne desfășurăm activitățile zilnice trebuie să ne asigure condiții optime de trai (căldură, lumină etc.), fără ca acest lucru să aducă prejudicii atât mediului, cât și celor din jur. În acest sens, e necesar ca toate clădirile să își păstreze temperatura potrivită la interior, fără a avea pierderi de căldură sau emanații cu efect poluant semnificativ în mediul înconjurător.

Astfel, și în România, legislația devine din ce în ce mai exigentă cu privire la performanța energetică a clădirilor (Legea 372/2005 privind performanța energetică a clădirilor și Legea 120/2002 privind utilizarea eficientă a energiei).

Trebuie avut în vedere că atât

eficiența termică, cât și eficiența energetică, atunci când sunt înțelese într-un sens foarte simplist, având la bază doar considerentele economice, pot duce la soluții cu consecințe negative asupra sănătății clădirii și a utilizatorilor săi. De exemplu, prin utilizarea unei termoizolații de polistiren (care nu este permeabilă la vapori) la o clădire tradițională, ale cărei zidării sunt permeabile la vapori (adică „respiră”), pot apărea numeroase consecințe negative în timp, deși clădirea devine, aparent, mai eficientă din punct de vedere termic. Una dintre aceste consecințe negative este deteriorarea zidăriei existente din cauza barierei impermeabile și a acumulării de săruri în zidărie, care, prin fenomenul de îngheț/dezgheț, dezagregă suprafața zidurilor. O altă consecință negativă este apariția condensului și a mușcăliului la interior, lucru care duce la degradarea calității aerului.

7.1. Recomandări

Recomandările se referă la materialele de construcție, la conformația acestora, la soluțiile tehnice și la compatibilitatea dintre materialele de alcătuire.

Utilizarea materialelor de construcție ecologice, din resurse naturale sau produse naturale reciclate, constituie, de fapt, un prim pas către bunăstare și un nivel superior de viață, în condițiile în care sărăcia este o caracteristică atât de prezentă astăzi în majoritatea zonelor rurale.

În mod paradoxal, deși multe dintre materialele naturale au fost tradițional utilizate în construcții durabile și sănătoase de sute de ani, acestea au fost total ignorate tehnic și legislativ-normativ, fiind considerate demodate sau „rușinos a fi utilizate” (de exemplu, chirpicul din argilă, vâlătucii, paie, lână de oaie, uneori chiar și lemnul, varul natural etc.), în comparație

Performanța energetică a clădirii	Notare energetică	82,50
Sistem de certificare: Metodologia de calcul al Performanței Energetice a Clădirilor elaborată în aplicarea Legii 372/2005 Eficiență energetică ridicată A B C D E F G Eficiență energetică scăzută	Clădirea certificată	Clădirea de referință
	A	B
	C	Clădirea izolată
	F	Clădirea neizolată

cu produsele de sinteză, poluante încă din faza de fabricare și pe toată durata de exploatare, dar care sunt considerate moderne (de exemplu, PVC, BCA, polistirenul expandat sau extrudat, produsele aglomerate cu rășini sintetice ș.a.).¹

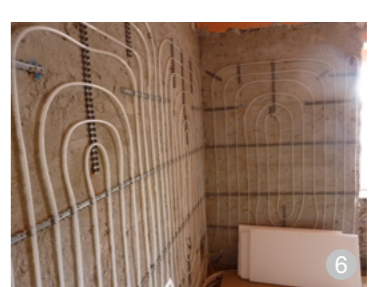
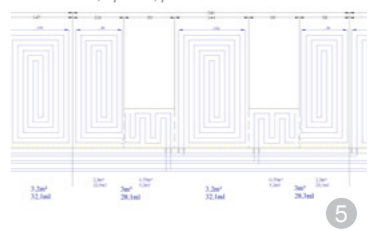
Acolo unde este posibil, se recomandă să se apeleze la materiale locale naturale, la tehnicile tradiționale și la meșterii populari.

Recomandările sunt comune tuturor categoriilor de construcții:

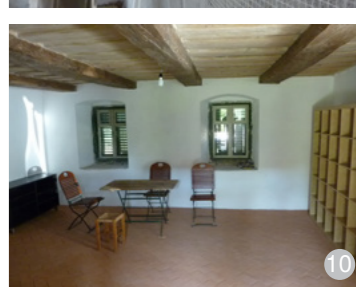
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum, atât pentru construcțiile noi/conversii/extinderi, cât și pentru construcțiile existente.

¹ C. Miron, op. cit., p.10 – 11.

DA! Folosirea unui sistem de încălzire în pereții exteriori în planul tencuielii este o metodă deosebit de eficientă și elegantă de încălzire. Încălzind zidurile groase, cu inerție termică mare, întreaga construcție se comportă ca o teracotă. Sistemul are însă și dezavantajul că nu permite lipirea mobilierului de peretele în cauză și necesită o atenție sporită atunci când se bate un cui în perete. De aceea, se recomandă montarea acestui sistem de încălzire până la o înălțime la care nu ar prezenta riscul de a fi perforat accidental cu ocazia fixării unor tablouri sau a mobilierului de perete.

7.1.1. Sistemele de încălzire (cerințele de securitate la foc)

Sistemele de încălzire folosite vor fi eficiente termic, conform standardelor de mediu și eficienței energetice a clădirilor.

Se recomandă folosirea unor sisteme de încălzire alternative folosirii gazului metan sau a combustibililor solizi (fosili). Acestea pot fi folosite acolo unde există rețele locale specifice, însă se recomandă și folosirea unor tehnologii alternative, pentru asigurarea unui grad minim de independență.

Dintre sistemele de energie alternativă, se pot folosi:

- Panourile solare și panourile fotovoltaice (se încurajează amplasarea lor pe acoperiș în măsura în care nu denaturează imaginea ansamblului și se încadrează discret în peisajul rural).

- Este acceptată folosirea pompelor de căldură acolo unde este posibil și investiția se justifică (în variantele aer-apă, sol-apă, apă-apă, în funcție de caracteristicile terenului).

Se recomandă încădrarea sistemelor de energie alternativă în specificul local prin mascarea lor adecvată cu ajutorul unor elemente provenite din forme uzuale, folosindu-se materiale locale. Amplasarea lor va respecta recomandările de la capitolul 5.7. **Amenajările exterioare**, subcapitolul **Echiparea edilitară** din **Recomandări** (pentru fiecare tip de construcție). Dimensionarea, punerea în operă și funcționarea lor trebuie să respecte normativele și prevederile tehnice în vigoare la data întocmirii proiectului/execuției.

- Cazanele cu combustibil solid regenerabil (biomasă și/ sau combustibil rezultat în urma reciclării). Materialele combustibile disponibile local se pot împărți în: materiale lemnoase (deșeurii de lemn, rumeguș, căzătură de lemn masiv în păduri, resturi de lemn) și materiale nelemnoase (cerealiere sau de origine organică). Pentru zonele în care nu sunt disponibile ca sursă de energie termică gazele naturale, este necesară utilizarea centralelor cu combustibili solizi. Exemple de materiale combustibile sustenabile:

- **Peleții din lemn** sunt deșeurii lemnoase, deshidratate și comprimate până la dublul densității energetice a lemnului verde, neuscat.

DA **AȘA DA:** Teracotele sunt elemente importante, care fac parte în continuare din amenajarea unei case tradiționale. În afară de funcția estetică de animare a interiorului pe care o au uneori, sunt și foarte practice, în condițiile în care combustibilul solid se găsește încă la un preț redus față de ceilalți combustibili.

Peleți din lemn

Brichete din resturi vegetale

DA **AȘA DA:** Șemineele sunt corpuri de încălzire care, în afară de funcția de destindere pe care o au, pot fi introduse cu succes în circuitul sistemului de încălzire al clădirii. Există șeminee din oțel cu funcționare pe peleți și ventilație forțată, termoșeminee, potrivite pentru locuințe moderne, eficiente energetic, cu sistem de recuperare. În afară de încălzirea apei, termoșemineul nu generează doar o căldură plăcută în interior, dar creează, de asemenea, o atmosferă confortabilă.

Caracteristici: putere calorică mare, densitate mare, costuri relativ reduse de transport; sunt o sursă alternativă de energie capabilă să înlocuiască combustibilii convenționali (gazul natural, GPL, petrol, cărbune, lemn, ulei, electricitate etc.); sunt neutri din punctul de vedere al emisiilor de carbon. La ardere, aceștia emit aceeași cantitate de dioxid de carbon care a fost absorbită de pădure în timpul creșterii; peleții din lemn ard aproape fără emisii de fum, în timp ce în gazele de ardere praful este alcalin; au un conținut scăzut de metal, iar sulfurile sunt aproape inexistente. Cenușa, bogată în minerale, poate fi folosită cu succes drept îngrășământ natural. Peleții costă mai puțin decât combustibilii fosili și sunt considerați înlocuitori ai gazelor naturale. Mai ieftini cu 20 – 25 % față de gazul natural, nu prezintă pericol de explozie, se utilizează cu același confort. Comparativ cu lemnul de foc, peleții sunt mai eficienți din punctul de vedere al randamentului de ardere, al puterii calorice, al confortului și al siguranței în utilizare.

- **Brichete din resturi vegetale din agricultură:** se obțin prin comprimarea mecanică sau hidrolică

a biomasei (resturi vegetale din agricultură: paie de grâu, orz, orez, rapiță, muștar, veșturi de soia, fasole, resturi vegetale de viță-de-vie, coceni de porumb, resturi forestiere), pentru reducerea dimensiunilor și obținerea unui produs compact și cu o putere calorică mare. Dintr-o tonă de paie se obține o tonă de brichete. Puterea calorică a brichetelor din resturi vegetale este mai mare decât a lemnului de fag și aduce o economie de 60 % față de încălzirea cu gaze și de 40 % față de încălzirea cu lemne.¹

¹ Ibidem, p.106 – 116.

Saltele termoizolante din lână de oaie

7.1.2. Eficiența termică (sisteme și materiale de izolare)

Termoizolațiile frecvent utilizate în prezent au la bază materiale minerale (anorganice): vata de sticlă, vata bazaltică, sau materiale organice: polistirenul și poliuretanul.

Materia primă pentru aceste materiale provine din surse neregenerabile, presupunând un consum mare de energie și emisii de CO₂ atât pentru fabricare, cât și pentru prelucrare.

În timp ce termoizolațiile minerale sunt permeabile la vapori, deci permit zidăriei să „respire”, polistirenul și poliuretanul nu permit trecerea vaporilor, astfel încât acestea din urmă nu sunt recomandate a fi utilizate în cazul construcțiilor tradiționale.

Izolația are rolul de a reduce consumul de energie pentru încălzire. Soluția care oferă beneficii atât din punctul de vedere al eficienței termice cât și al costurilor (prețul este redus atunci când sunt produse locale), având avantajul provenienței din surse regenerabile, este folosirea unei termoizolații naturale, care este la fel de performantă ca izolația din fibre sintetice.

Tipurile de izolații naturale:

- a. **Izolația naturală din fibre de lână de oaie** se utilizează ca izolator termic și fonic atât pentru construcțiile din lemn, cât și pentru casele din cărămidă sau piatră.

Calitățile izolației din fibre de lână de oaie:

- este un material termofonoizolant ecologic și sănătos, obținut din materii prime naturale, regenerabile. După terminarea ciclului de viață, izolația din lână se poate refolosi sau este biodegradabilă;
- este accesibilă local (se produce în România);

Saltele termoizolante din fibre de cânepă

- se realizează din fibre de lână naturală de oaie, spălată, tratată cu săruri de bor pentru insecte și ignifugată. Poate fi prelucrată în saltele, plăci semirigide sau puf, fără mijloace speciale de protecție;

- este rezistentă împotriva mușcăiului (conform EN ISO 846 are nota cea mai bună: 0) și nu putrezește;

- are capacitatea de a absorbi și de a elibera umiditatea din aerul înconjurător. Lână este un material higroscopic, ceea ce înseamnă că poate absorbi până la 30 % – 40 % din propria greutate în umiditate, păstrându-și proprietățile. Fibrele de lână încearcă, în mod natural, să se mențină în echilibru cu umiditatea schimbătoare a atmosferei. Când temperatura exterioară scade și umiditatea aerului crește, atunci lână preia din umiditatea suplimentară și eliberează căldură în acest proces. Într-o zi călduroasă se întâmplă procesul invers: lână eliberează umiditatea în aer și în același timp absorbe energie, astfel răcind încăperea pe care o izolează. Din acest motiv, se spune că lână „respiră” și acționează ca un condiționator natural de aer. Fibrele sintetice sau minerale nu au această proprietate și nu reacționează la schimbările rapide de temperatură sau umiditate;

- conductivitatea termică a izolației din lână este cuprinsă între 0,0356 W/mK și 0,040 W/mK;

- este un depoluant natural; locuințele moderne sunt din ce în ce mai populate cu produse care emană substanțe toxice pentru sănătatea umană. Lână absorbe în mod natural diverși poluanți ai aerului: formaldehida (un cancerigen cunoscut), dioxidul de azot și dioxidul de sulf. Formaldehida este foarte des utilizată în produsele rășinoase din lemn, cum ar fi plăcile de aglomerări de lemn (MDF), parchetul și mobilă. Formaldehida este eliberată încet din aceste produse pe măsură ce rășinile conținute hidrolizează (se dizolvă în contact cu vaporii de apă). Aceste emisii nocive cresc odată cu temperatura și umiditatea. Fibrele de lână absorb și se contopesc ireversibil cu formaldehida și alte substanțe nocive. O casă complet izolată cu lână de oaie poate absorbi aproape 100 % din formaldehida eliberată în aerul interior. Dioxidul de sulf și dioxidul de azot sunt deșeurii gazoase produse prin arderea combustibililor fosili sau a cărbunelui. Sunt cel mai

des întâlnite în încălzitoarele cu gaz, în focurile deschise sau în fumul de eșapament (care pătrunde în casă din cauza proximității șoselelor circulare). Izolația din lână de oaie absoarbe definitiv aceste gaze nocive, așa cum absoarbe formaldehida, realizând astfel o filtrare a aerului din interior. Lână de oaie este singurul tip de izolație care are calitatea de filtrare a aerului din interior, contribuind astfel nu doar la un confort termic sporit, dar și la menținerea pe termen lung a unui mediu sănătos.¹

- b. **Izolația din fibre de cânepă** este un material natural care nu conține substanțe de adaos dăunătoare sănătății. Procesul de producere presupune un consum redus de energie, iar rezultatul este un material cu calități tehnice excepționale. Se livrează sub formă de saltele sau role, fiind un produs recomandat pentru izolarea acoperișurilor, a pereților și a pardosellor. Se realizează din fibre la care se adaugă 10 – 12 % fibre Biko (fibre sintetice), pentru o stabilitate dimensională optimă. În ultima perioadă, a apărut izolația din cânepă 100 % naturală. În acest caz, fibrele Biko sunt înlocuite cu fibre naturale din porumb.

Calitățile izolației din fibre de cânepă:

- este un depoluant natural; locuințele moderne sunt din ce în ce mai populate cu produse care emană substanțe toxice pentru sănătatea umană. Lână absorbe în mod natural diverși poluanți ai aerului: formaldehida (un cancerigen cunoscut), dioxidul de azot și dioxidul de sulf. Formaldehida este foarte des utilizată în produsele rășinoase din lemn, cum ar fi plăcile de aglomerări de lemn (MDF), parchetul și mobilă. Formaldehida este eliberată încet din aceste produse pe măsură ce rășinile conținute hidrolizează (se dizolvă în contact cu vaporii de apă). Aceste emisii nocive cresc odată cu temperatura și umiditatea. Fibrele de lână absorb și se contopesc ireversibil cu formaldehida și alte substanțe nocive. O casă complet izolată cu lână de oaie poate absorbi aproape 100 % din formaldehida eliberată în aerul interior. Dioxidul de sulf și dioxidul de azot sunt deșeurii gazoase produse prin arderea combustibililor fosili sau a cărbunelui. Sunt cel mai

- montare rapidă și simplă, fără zgărieturi și iritații ale pielii;
- poate absorbi umiditate până la 20 % din greutatea sa fără nicio deteriorare a performanței termice, spre deosebire de izolațiile din fibre sintetice;
- are capacitatea de a regla umiditatea din încăpere. Pentru a nu influența negativ această trăsătură, trebuie folosite folii și bariere de vaporii care permit transferul umidității;
- are o conductivitate termică scăzută, cu o valoare de 0,040 W/mK;
- datorită faptului că fibrele de cânepă nu conțin alumină, nu este nevoie de un tratament împotriva moliiilor și a gândacilor.

- c. **Pereții termofonoizolanți neporanți de tip Hempcrete realizați din cânepă marunțită (puzderie) și un liant pe bază de var calcic hidratat.**

Procedeu de realizare a pereților neporanți de tip Hempcrete constă în execuția pereților prin turnarea în cofraje pierdute a unui amestec realizat din cantități controlate de puzderie de cânepă, un liant pe bază de var calcic hidratat, un liant pe bază de var hidrolic și apă. Procedeu constă în amestecarea produselor componente cu apă și realizarea unui amestec omogen care se toarnă în cofraje pierdute.

Prin acest procedeu se obține un material neporant, sustenabil, permeabil la vaporii, care se poate folosi la realizarea pereților și a planșelor, a pardosellor sau la izolarea acoperișului, realizându-se astfel îmbunătățirea comportării la transfer termic a elementelor de construcție.

Procedeu de realizare a pereților neporanți de tip Hempcrete contribuie la economia de energie în construcții.

Durabilitatea pereților neporanți din amestec de cânepă cu var, respectiv, a izolațiilor termice realizate cu acest procedeu este asigurată prin satisfacerea cerințelor de calitate impuse produselor predozate. În condițiile unei puneri în operă corespușătoare, durata de viață a produselor finite este de minimum 70 de ani.

Tencuielile și zugrăvelile recomandate pentru pereții și tavanele de tip Hempcrete sunt cele permeabile la vaporii de apă, precum cele tradiționale pe bază de var stins pastă. Aplicarea unor produse de tencuire și/ sau vopsire cu permeabilitate redusă, de exemplu, cu vopsele alchidice, lacuri sau pe bază de polimeri, nu este recomandată, deoarece vor compromite permeabilitatea peretelui și durabilitatea acestuia.²

² Agrementul Tehnic 001SC-02/612-2016 pentru realizarea pereților neporanți de tip Hempcrete și a termoizolațiilor din puzderie de cânepă cu liant pe bază de var hidrolic și apă.

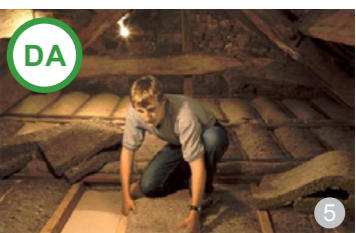
DA **AȘA DA:** Termoizolația din cânepă: montare rapidă și simplă. Nu este necesar un costum de protecție, deoarece produsul nu irită pielea și nu conține substanțe periculoase pentru mediu sau sănătate.

DA **AȘA DA:** Termoizolația din lână este deosebit de recomandată. Folosirea unei izolații din lână sprijină o industrie a prelucrării produselor locale: în mod frecvent, lână se aruncă, în loc să fie utilizată. Această măsură este încă la început în țara noastră, dar se folosește cu succes și pe scară largă în majoritatea țărilor europene.

DA **AȘA DA:** Pereți termoizolanți din Hempcrete

ASA DA: Exemple de pereți plăcați cu panouri termoizolante de stuf

d. Izolația din fibre de lemn

se prezintă sub formă de vrac, plăci flexibile sau plăci rigide termofonoizolante. Aceste produse reprezintă o soluție modernă, eficientă și ecologică și sunt utilizate în special la casele pe structură de lemn, la casele eficiente energetic, dar și la casele tradiționale, construite din cărămidă.

Calitățile izolației din fibre de lemn:

- fiind un produs natural care nu influențează biologia construcțiilor, se recomandă folosirea lui la reabilitarea termică a construcțiilor existente, atât pentru cele cu pereți din cărămidă, cât și pentru cele cu structura din lemn sau cu pereți din lemn masiv;

- pentru fabricarea panourilor izolatoare din fibre de lemn se utilizează, ca materie primă, deșeurile de aşchii lemnoase provenite din fabrici de cherestea sau de la alți producători de produse din lemn sau din lemnul nevalorificat silvic;
- este rezistentă la șocuri mecanice, absoarbe zgomotele și izolează excelent atât pe timp de iarnă, cât și vara;

- este ușor de montat, disponibilă și cu profiluri de nut și feder pentru o montare mai sigură și pentru eliminarea punților termice. Se livrează în diverse grosimi.

- plăcile fibrolemnoase sunt deschise la difuzia vaporilor de apă și regularizează umiditatea, oferind un climat de locuit sănătos;

- corespund tuturor normelor referitoare la rezistența la foc și chiar

dacă ard, plăcile nu emit vapori toxici.

- izolațiile din fibre de lemn sunt materiale de construcții din surse naturale, regenerabile și care nu au un impact negativ asupra mediului înconjurător.

e. Izolația din vată bazaltică

este un material ecologic care se comercializează sub formă de plăci rigide sau saltele.

Calitățile plăcilor termoizolatoare din vată bazaltică:

- nu ard, nu emană gaze toxice și împiedică răspândirea focului;
- sunt permeabile la vapori și permit trecerea vaporilor de apă din interior spre exterior, prevenind astfel condensul. Pereții vor fi uscați, locuința aerisită, eliminând riscul de apariție a mușcăiului și a igrasiei.

f. Balotii de paie:

Paiele sunt folosite sub forma unor baloți compactați, care sunt inserați în perete prin presare ușoară. Un balot de paie are la bază același material ca și lemnul: celuloza. Pentru că paiele sunt goale în interior, gradul de termoizolare este mai bun decât în cazul lemnului. În plus, comprimarea balotului îl face rezistent la compresie, ceea ce înseamnă că este potrivit pentru construcția unor ziduri solide. Tencuiala din pământ și var permite pereților să „respire”, reglează umiditatea și conferă un mediu de viață plăcut și sănătos.

Construcțiile din baloți de paie sunt foarte eficiente energetic datorită calităților termoizolante ale acestora:

un perete din baloți de paie tencuit cu argilă și var, cu o grosime totală de 50 cm, asigură aceeași termoizolare ca un perete din 20 cm de BCA cu 20 cm de polistiren. Producerea unor materiale ca BCA-ul, polistirenul, tencuiala pe bază de ipsos și vopseaua pentru finisaje necesită însă un consum de energie mult mai ridicat decât paiele, lemnul, pământul și varul, generând, în același timp, și un nivel ridicat de emisii CO₂. De asemenea, costul pentru 1 mp de perete din baloți de paie tencuit cu argilă și var este de trei ori mai mic decât cel pentru 1 mp de perete din BCA, polistiren și tencuială din comerț. În plus, aceste case sunt sigure, rezistente la foc și cutremur, se realizează rapid și oferă un mediu de viață plăcut și sănătos.¹

g. Plăcile de stuf termoizolante sunt obținute prin asamblarea tulpinilor de stuf uscat. Asamblarea se realizează prin legarea strânsă a pachetului de stuf cu legături de sârmă din oțel zincat (dispuse la o distanță de cca 20 cm) și agrafe (dispuse la o distanță de aproximativ 60 mm), fixate de legăturile din sârmă. Avantaje:

- eliminarea punților termice;
- reglarea umidității; deci, o casă fără mușcăi;
- eliminarea apariției fisurilor, care constituie cauza majoră de degradare a fațadelor;
- sunt ușor de montat;
- tencuielele și zugrăvelile recomandate sunt cele permeabile la vaporii de apă, realizate din materiale naturale.²

h. Tencuielele termoizolante tradiționale pe bază de argilă amestecată cu paie sau pleavă

O bună variantă pentru Transilvania este folosirea tencuielei termoizolante realizată din argila amestecată cu paie. Argila protejează materialul organic, paiele, iar acestea au rol de izolator termic. Amestecurile de argilă cu paie sau pleavă folosite la izolarea termică a tavanelor, a podurilor și a pardoselilor au calitatea de a genera condiții de viață sănătoase prin masa termică, capacitatea de regulator de umiditate și lipsa oricărei emisii poluante, chiar dacă din punct de vedere termic nu sunt foarte eficiente. Tradițional, argila ușoară se folosea în amestec cu paie la construcțiile din lemn pentru realizarea închiderilor

¹ www.earthsafedesign.com.

² www.natural-home4u.com.

elastice, pe un suport din împletitură de nuiel. Densitatea brută a amestecului de argilă ușoară cu paie este mai mică de 1 200 kg/mc. Paiele folosite pot fi de secară, grâu sau ovăz. Pentru tencuiele din argilă sunt preferate paiele de orz, pentru că sunt mai moi. Mai important decât tipul de paie este structura tulpinii. Un câștig pentru creșterea capacității termoizolante este folosirea paielor subțiri cu tulpini rezistente, care nu se strivesc.

Concluzie/recomandări: se vor folosi materiale naturale regenerabile, în alcătuirii constructive care să respecte normativele și prevederile în vigoare referitoare la izolarea termică, la protecția la foc etc. Pentru termoizolare, se vor folosi sisteme de termoizolare ecologice, pe cât posibil cu materiale provenite din mediul local (lână, cânepă, paie, rumeguș). Există pe piață deja suficienți producători de tencuiele termoizolante și materiale naturale termoizolante aglomerate tehnic (începând cu 2015, s-au aglomerat tehnic de către INCD URBAN INCERC Cluj-Napoca izolații din lână și cânepă), care îndeplinesc toate cerințele impuse de actele normative în vigoare.³ Nu se va folosi termoizolarea cu polistiren (vezi capitolul 5.2. *Pereții*).

Prin programele „Casa Verde” și „Casa Verde Plus”, lansate de Ministerul Mediului, se încurajează folosirea sistemelor de încălzire din surse alternative și materiale regenerabile, acordându-se finanțări caselor sau altor obiective care folosesc panouri solare sau pompe de căldură, sisteme de acoperișuri verzi, sisteme de iluminat ecologice sau aleg să își izoleze termic pereții cu materiale ecologice precum lâna, cânepa sau celuloza.

În cazul intervențiilor pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum), se recomandă următoarele:

Pereții: își vor menține stratificația

³ De exemplu, *Agrementul Tehnic 001SC-02/612-2016 pentru realizarea pereților neporanți tip HEMPCRETE și a termoizolațiilor din puzderie de cânepă cu liant pe bază de var hidrolic și apă; Agrementul Tehnic 001SC-03/319-2015 pentru panouri termoizolante din lână de oaie; Agrementul Tehnic 001SC-03/314-2014 pentru saltele termoizolante din lână de oaie; Agrementul Tehnic 001SC-03/320-2015 pentru termoizolație din lână de oaie.*

specifică, fie că e vorba de pereți din piatră (tencuiți sau nu), din cărămizi de pământ nearse (văioage), chirpici, pământ compactat (obligatoriu tencuiți) sau baloți de paie. Se dorește totuși păstrarea apareiajului sau a stereotomiei, astfel încât fața exterioară a peretelui brut să rămână neschimbată în cazul reabilitării termice. Dacă se termoizolează pe interior, detaliul constructiv va fi de asemenea natură, încât să nu rețină apa rezultată din procesul de condensare în interiorul pereților.

Membrana trebuie să fie permeabilă, iar materialele indicate pentru termoizolație, la fel, permeabile și biodegradabile, cum ar fi cânepa sau lâna de oaie.

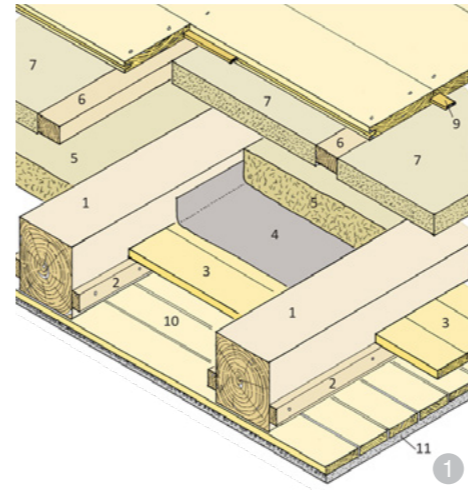
Planșee: Alcătuirea planșeelor va urma aceeași linie ca a pereților, păstrându-se materiale pe cât posibil naturale, biodegradabile.

ASA DA: Termoizolație fibrolemnoasă. Produs fabricat din materii prime naturale, utilizând tehnologii moderne și prietenoase cu mediul. Fiind permeabilă la vaporii de apă, păstrează structura casei în stare uscată în mod permanent. Poate fi utilizată pentru fațadă, pardoseli și mansarde.

ASA DA: Plăci izolatoare din plută expandată

Alcătuirea pardoselii din pod

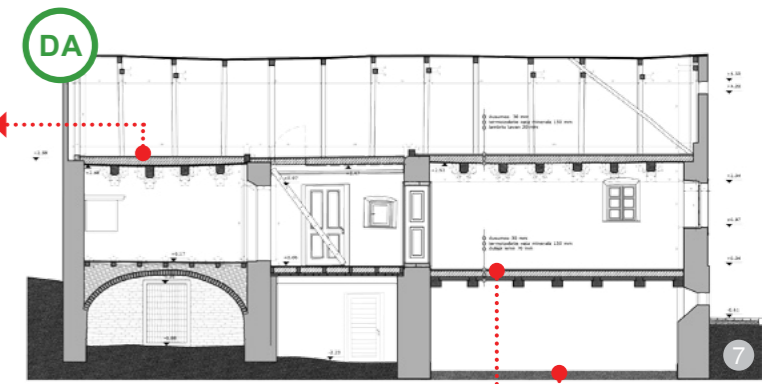
1. Grinda de planșeu
2. Scândurile de planșeu
3. Elemente de egalizare a reazemului
4. Strat protector contra prafului, deschis spre difuzie
5. Umplutură din argilă și paie, compactată sau necompactată
6. Acoperire cu cărămidă (rar)

Tavan cu grinzi de lemn. Construcție cu pardoseală flotantă:

1. grinzi de tavan
2. lați de susținere pentru pardoseala oarbă, de 30 x 50 mm
3. pardoseală oarbă: 25 mm
4. geotextil, permeabil la difuzia vaporilor
5. umplutură din lut cu paie: 80 - 100 mm
6. rigle pentru pardoseală: 35 x 60 mm
7. izolație rigidă sau granulatată: 40 mm
8. dușumea de 25 - 30 mm, rostulită și nutulită: 6 x 12 mm
9. pene: 6 x 20 mm
10. suport din scânduri 18 mm
11. tencuială de tavan aplicată pe un strat de armătură

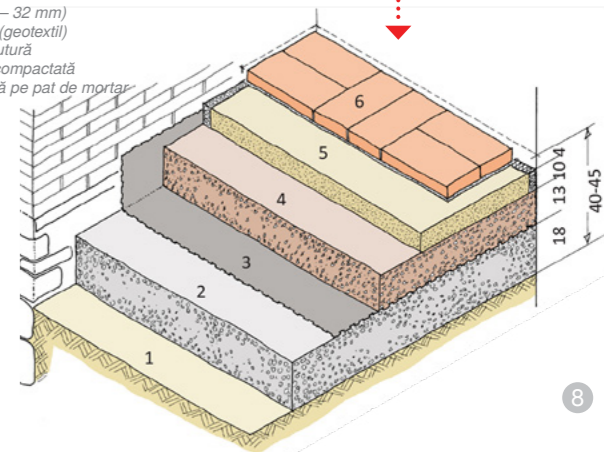

ASA DA: Izolarea podurilor și a pardoselilor cu materiale ecologice este recomandată. În imagine, detalii de compunere.

Modul de construire a pardoselilor din cărămizi peste pământul natural al încăperilor fără pivniță

1. pământ natural
2. pietriș grosier (8 - 32 mm)
3. folie protectoare (geotextil)
4. izolație din umplutură
5. placă din argilă compactată
6. plăci de cărămidă pe pat de mortar

ASA NU: Reabilitarea unui cămin cultural prin izolarea cu polistiren. Folosirea polistirenului atrage după sine probleme legate de condens, igrasie, apariția mușcăiului și este un material ușor de vandalizat de către copii, animale, persoane agresive etc.

ANEXA 1

Studiu de amplasare și încadrare în imaginea așezării (imagine generală din punct de belvedere, silueta așezării, desfășurate stradale)

În vederea obținerii avizului Comisiei pe „încadrarea în specificul local”, solicitanții vor depune online, la adresa

_____sau la secretariatul Filialei OAR _____, adresa: _____, un dosar privind evaluarea impactului pe care l-ar avea gabaritul investițiilor cu construcții de tip hală (aici ar trebui detaliate tipurile) în silueta și imaginea generală a zonei rurale. Dosarul va conține planșe la o scară adecvată prezentării și următoarele documente:

- Documentație fotografică generală privind zona în care se va desfășura investiția, în care să apară, din puncte de belvedere cunoscute la nivel local, modul de așezare în relief a localității, principalele repere și limitele localității (în cazul localităților neîncadrate sau fără repere înalte, folosiți vederi panoramice din afara localității). Identificați locul investiției pe aceste documente.

- Documentație fotografică generală privind zona în care se va desfășura investiția, în care să apară, din puncte de belvedere cunoscute la nivel local, modul de așezare în relief a localității, principalele repere și limitele localității (în cazul localităților neîncadrate sau fără repere înalte, folosiți vederi panoramice din afara localității). Identificați locul investiției pe aceste documente.
- Două siluete caracteristice ale localității, prezentate la o scară adecvată prezentării. Identificați locul investiției pe aceste siluete.
- Ortofotoplan sau vedere de sus a localității de tip *Google Earth*, cu marcarea punctelor de unde s-a făcut documentarea fotografică și siluetele descrise mai sus. Identificați locul investiției pe această planșă.

- Documentație fotografică la nivelul ochiului sau din repere în imediata vecinătate a investiției. Identificați locul investiției pe aceste documente.
- O desfășurată stradală, în care să apară de o parte și de alta a parcelei investiției frontul la stradă a cel puțin trei parcele. Identificați limitele parcelei investiției, cu fațada detaliată spre stradă a investiției, cotați amplasarea construcției față de limitele laterale și construcțiile învecinate.

Un profil stradal transversal, în care să apară construcțiile la stradă de pe parcele, secțiunea drumului și amenajările acestuia, secțiune

caracteristică prin construcția care face obiectul intervenției. Identificați limitele parcelei investiției, cotați amplasarea construcției față de aliniament și construcțiile învecinate, cotați secțiunea la o scară adecvată, astfel încât investiția să poată fi comparată cu restul construcțiilor descrise.

Două cadre în perspectivă de la nivelul ochiului în susul și în josul străzii cu clădirea studiat. Evidențiați modul în care ați integrat clădirea în fondul construit vecin și în peisaj.

ANEXA 2

Glosar de termeni

Conservarea patrimoniului: reprezentă un proces prin care

materialitatea, istoria și integritatea conceptuală a patrimoniului construit al umanității sunt prelungite prin intervenții atent planificate. Procesul presupune utilizarea profesională a științei, a artei, a artizanatului și a tehnologiei, privite ca instrument al conservării.

Conservarea curativă este ansamblul acțiunilor întreprinse asupra unui bun sau asupra unui grup de bunuri având ca obiectiv oprirea unui proces activ de deteriorare sau consolidarea sa structurală. Aceste acțiuni sunt întreprinse numai atunci când însăși existența bunului este amenințată, din cauza fragilității și a vitezei de deteriorare. Aceste acțiuni modifică uneori aspectul construcției.

Conservarea preventivă cuprinde ansamblul de măsuri și acțiuni având ca obiectiv evitarea și minimizarea deteriorărilor sau a pierderilor viitoare. Aceste măsuri și acțiuni sunt indirecte, neafectând aspectul construcției.

Restaurarea: presupune readucerea clădirii (structurii) într-un stadiu documentabil dintr-o perioadă anterioară, originară sau principală, prin eliminarea extinderilor (adăugirilor) secundare sau prin reasamblarea componentelor (subsansamblurilor) existente, fără a introduce elemente noi. Este o intervenție prin care sunt îndepărtate extinderile inadecvate, realizate într-o manieră diferită față de cea tradițională sau cu caracter provizoriu, și care pune în valoare clădirea într-o formă reconstituită pe baza unor fotografii de arhivă, a unor studii și cercetări realizate pe structura și arhitectura casei. Nu presupune înlocuiri masive de material, amenajări de confort substanțiale sau extinderi moderne. Poate fi aplicată pentru clădiri vernaculare (tradiționale) recente, prevăzute cu bucătării și toalete în case.

Reabilitarea: însumează toate intervențiile care urmăresc valorificarea și remedierea clădirii (structurii) prin păstrarea semnificației culturale a acesteia. Este intervenția cea mai

Conservarea patrimoniului: reprezintă un proces prin care

răspândită, deoarece, prin aplicarea ei, clădirea devine utilizabilă în condiții de confort contemporane. Intervenția își propune să conserve tot ce este valoros pentru clădirea respectivă, să aplice reparațiile necesare la structura istorică și să introducă în structura clădirii amenajările necesare pentru a o face utilizabilă pentru o funcțiune nouă sau pentru cea originală, dar îmbunătățită (de exemplu, zone de primire, termoizolații, băi, bucătării, acces pentru persoane cu dizabilități etc.).

Reconstrucția: presupune readucerea clădirii (structurii) într-un stadiu documentabil dintr-o perioadă anterioară semnificativă și care se deosebește de restaurare prin introducerea unor materiale noi în țesutul clădirii. Este o intervenție aplicabilă clădirilor în stare de colaps sau precolaps, unde structura portantă nu-și mai îndeplinește rolul. Presupune înlocuiri masive de material, dar cu folosirea la maximum a materialului original, care va fi reasezat în structura reconstruită prin anastiloză (se va pune exact în locul de unde a fost demontat). Restaurarea și reconstrucția presupun, de fapt, o dezasamblare parțială sau integrală urmată de reconstruire.

Termeni generali

Aliniamentul: este linia de demarcație dintre domeniul public și proprietatea privată.

Alterarea: este intervenția care modifică (negativ) funcțiunea sau aspectul unei așezări (clădiri).

Anvelopa clădirii: totalitatea suprafețelor elementelor de construcție perimetrale, care delimitează volumul interior (încălzit) al unei clădiri, de mediul exterior sau de spații exterioare de trecere (târnaț) sau de relaxare (foișor sau terasă).

Așezarea/locul: poate fi orice element, la orice scară, al mediului istoric a cărui identitate distinctă este percepută de comunitate.

Aticul: Parte a unei construcții situată deasupra cornișei și menită să mascheze acoperișul (DEX 1998). În cazul clădirilor cu acoperiș-terasă, se

Consideră „atic” elementul superior al

fațadei, care depășește cota ultimului planșeu și are rol constructiv, de rebord, pentru straturile componente ale învelitorii, și rol în ghidarea apelor meteorice.

Conductivitate termică de calcul (lambda): valoare a conductivității termice a unui material sau a unui produs de construcție, în condiții interioare și exterioare specifice, care poate fi considerată ca fiind caracteristică pentru performanța celui material sau produs când este încorporat într-o parte de construcție.

Construcții anexe: construcții distincte, de regulă având dimensiuni reduse și un singur nivel suprateran, care deservesc funcțiunea de locuire. Din categoria construcțiilor anexe fac parte: garaje individuale, depozite pentru unelte de grădinărit, șoproane, terase acoperite, foișoare, pergole, bucătării de vară. Realizarea construcțiilor anexe se autorizează în aceleași condiții în care se autorizează corpurile principale de clădire.

Construcții cu caracter provizoriu: construcțiile autorizate ca atare, indiferent de natura materialelor utilizate, care, prin specificul funcțiunii atribuite ori din cauza cerințelor urbanistice impuse de autoritatea publică, au o durată de existență limitată, precizată și prin autorizația de construire. De regulă, construcțiile cu caracter provizoriu se realizează din materiale și alcături care permit demontarea rapidă în vederea aducerii terenului la starea inițială (confecții metalice, piese de cherestea, materiale plastice ori altele asemenea) și sunt de dimensiuni reduse. Din categoria construcțiilor cu caracter provizoriu fac parte: chioșcuri, tonete, cabine, locuri de expunere situate pe căile și în spațiile publice, corpuri și panouri de afișaj, firme și reclame, copertine, pergole ori altele asemenea. În sensul prezentei legi (Legea 50/1991), realizarea construcțiilor provizorii se autorizează în aceleași condiții în care se autorizează construcțiile definitive (Legea 50/1991).

Construcție existentă: în prezentul ghid, se înțelege acea construcție care există fizic la data curentă și este evidențiată ca atare în documentațiile cadastrale, fiind înscrisă în cartea funciară.

Construibilitatea: calitatea unui teren de a primi o construcție, ale cărei destinație și caracteristici sunt compatibile cu atributele de fapt (legate de natura terenului și de caracteristicile sale) și de drept (vizând servituțile care îl grevează). (G.M.-007 – 2000)

Contextul: este orice relație relevantă din punct de vedere arhitectural între o așezare (obiect) și alte așezări (obiecte).

Coridor ecologic: zonă naturală sau amenajată care asigură cerințele de deplasare, reproducere și refugiu pentru speciile sălbatice terestre și acvatice (OUG 57/2007).

Cornișă: Partea superioară, ieșită în afară și ornamentată, a zidului unei construcții, având rolul de a sprijini acoperișul și de a împiedica scurgerea apei de ploaie pe fața clădirilor (DEX 1998).

Degradarea: este o schimbare de stare în rău; se referă în mod particular la lipsa lucrărilor corecte/constante de întreținere și/sau la efectele unor intervenții inadecvate asupra unei așezări/construcții sau asupra valorilor patrimoniale.

Demisol (prescurtat D): nivel construit al clădirii având pardoseala situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător, cu maximum jumătate din înălțimea liberă a acestuia și prevăzut cu ferestre în pereții de închidere perimetrală. Demisolul se consideră nivel suprateran al construcției.

Atunci când pardoseala este situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu mai mult de jumătate din înălțimea liberă, se consideră subsol și se include în numărul de niveluri subterane ale construcției (Normativ de siguranță la foc a construcțiilor, indicativ P118-99).

Desemnarea/clasarea: presupune identificarea valorilor patrimoniale ale unei așezări (obiect), conferindu-i statut formal prin legi sau reglementări menite să îi protejeze valoarea.

Destinația terenurilor: Modul de utilizare a acestora, conform funcțiunii prevăzute în reglementările cuprinse în planurile de urbanism și amenajarea teritoriului, aprobate conform legii (G.M.-007 – 2000).

Domeniul public: totalitatea

bunurilor care fac obiectul dreptului de proprietate publică, ce aparțin statului sau unităților administrativ-teritoriale. Domeniul public poate fi de interes național, caz în care proprietatea asupra sa, în regim de drept public, aparține statului, sau de interes local, caz în care proprietatea, de asemenea în regim de drept public, aparține comunelor, orașelor, municipiilor sau județelor (G.M.-007 – 2000).

Dotări publice: terenuri, clădiri, construcții, amenajări și instalații, altele decât sistemul de utilități publice, aparținând domeniului public sau privat al unităților teritorial-administrative sau al statului și destinate deservirii populației unei anumite zone. Realizarea acestora reprezintă un obiectiv de utilitate publică. Dotările publice cuprind:

- obiective de învățământ;
- obiective de sănătate;
- obiective de cultură;
- obiective de sport și recreere;
- obiective de protecție și asistență socială;
- obiective de administrație publică;
- obiective pentru autoritățile judecătorești.

Drumurile publice: drumurile destinate transportului rutier public de toate categoriile, gestionate de autoritățile administrației publice centrale sau locale și clasificate tehnic, conform legislației și terminologiei tehnice, în: autostrăzi, drumuri expres, naționale, județene și comunale – în extravilan – și străzi – în intravilan (G.M.-007 – 2000).

Echiparea edilitară: ansamblul format din construcții, instalații și amenajări, care asigură în teritoriul localităților funcționarea permanentă a tuturor construcțiilor și amenajărilor, indiferent de poziția acestora față de sursele de apă, energie, trasee majore de transport rutier, feroviar, aerian sau naval, cu respectarea protecției mediului ambiant (G.M.-007 – 2000).

Edificabil (suprafață edificabilă): suprafață componentă a unei parcele în interiorul căreia pot fi amplasate construcții, în condițiile Regulamentului Local de Urbanism.

Fondul Forestier Național: este constituit din păduri, terenuri destinate de cultură care servesc nevoilor de cultură, producție ori administrație silvică, iazurile, albiile pâraielor și terenurile neproductive incluse în amenajamente silvice, indiferent de natura dreptului de proprietate. Sunt considerate păduri terenurile

acoperite cu vegetație forestieră cu o suprafață mai mare de 0,25 ha. (Legea nr. 46/2008 – Codul silvic).

Garajele: construcții cu unul sau mai multe niveluri pentru staționarea, adăpostirea, întreținerea și eventual reparația autovehiculelor (G.M-007 – 2000).

Habitatul natural: zona terestră, acvatică sau subterană, în stare naturală sau seminaturală, care se diferențiază prin caracteristici geografice, abiotice și biotice. (OUG 57/2007)

Indicii urbanistici: instrumente urbanistice specifice de lucru pentru controlul proiectării și al dezvoltării durabile a zonelor urbane, care se definesc și se calculează după cum urmează: **Coefficient de utilizare a terenului (CUT):** raportul dintre suprafața construită desfășurată (suprafața desfășurată a tuturor planșeelor) și suprafața parcelei. Nu se iau în calculul suprafeței construite desfășurate: suprafața subsolurilor cu înălțimea liberă de până la 1,80 m, suprafața subsolurilor cu destinație strictă pentru gararea autovehiculelor, spațiile tehnice sau spațiile destinate protecției civile, suprafața balcoanelor, a logiilor, a teraselor deschise și neacoperite, a teraselor și a copertinelor necirculabile, precum și a podurilor neamenajabile, aleile de acces pietonal/carosabil din incintă, scările exterioare, trotuarele de protecție (Legea 350/2001). **Procent de ocupare a terenului (POT):** raportul dintre suprafața construită (amprenta la sol a clădirii) și suprafața parcelei. Suprafața construită este suprafața construită la nivelul solului, cu excepția teraselor descoperite ale parterului care depășesc planul fațadei, a platformelor, a scârilor de acces. Proiecția la sol a balcoanelor a căror cotă de nivel este sub 3,00 m de la nivelul solului amenajat și a logiilor închise ale etajelor se include în suprafața construită. (Legea 350/2001) În înțelesul prezentului Regulament, pe terenurile în pantă, nivelurile clădirilor/corpurilor de clădire la care, cel puțin pe o latură a acestora, pardoseala este situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu mai mult de jumătate din înălțimea liberă, sunt considerate subsoluri și vor fi luate ca atare la calculul indicelui CUT. **Excepții de calcul ale indicatorilor urbanistici POT și CUT:**

- dacă o construcție nouă este edificată pe un teren care conține
- o clădire care nu este destinată demolării, indicatorii urbanistici (POT și CUT) se calculează adăugându-se suprafața planșeelor existente la cele ale construcțiilor noi;
- dacă o construcție este edificată pe o parte de teren dezmembrată dintr-un teren deja construit, indicii urbanistici se calculează în raport cu ansamblul terenului inițial, adăugându-se suprafața planșeelor existente la cele ale noii construcții (Legea 350/2001).
- Interdicție de construire (non aedificandi):** regula urbanistică după care, într-o zonă strict delimitată, din rațiuni de dezvoltare urbanistică durabilă, este interzisă emiterea de autorizații de construire, în mod definitiv sau temporar, indiferent de regimul de proprietate sau de funcțiunea propusă (Legea 350/2001).
- Intervenția:** este o acțiune care are efect fizic în structura unei așezări/construcții.
- Împrejuririle:** construcțiile sau amenajările (plantații, garduri vii), cu caracter definitiv sau temporar, amplasate la aliniament sau pe celelalte laturi ale parcelei, pentru a o delimita de domeniul public sau de proprietățile învecinate (G.M-007 – 2000).
- Învelitoarea:** stratul impermeabil exterior al acoperișului care nu permite infiltrațiile de apă. Este formată din materialul de acoperire și din elementele de fixare și racordare ale acestuia.
- Întreținerea:** este o muncă de rutină perpetuă, necesară pentru a păstra starea de sănătate a unei construcții și/sau a unei structuri sau a țesutului unei așezări în stare bună.
- Mansardă (prescurtat M):** spațiu funcțional amenajat integral în volumul podului construcției. Se include în numărul de niveluri supraterane. (Normativ de siguranță la foc a construcțiilor, indicativ P118-99). Se consideră mansarde acele spații care respectă următoarele condiții suplimentare:
 - podul construcției va forma un unghi maxim de 60 grade cu planul orizontal;
 - podul construcției nu va depăși, în proiecție orizontală, conturul exterior al ultimului nivel plin (inclusiv balcoane sau cursive) cu mai mult de 1 m. La calculul coeficientului de utilizare a terenului, mansarda va contribui cu cel mult 60 % din suprafața desfășurată a ultimului nivel plin.
- Materialul natural de construcție:** este orice material ce provine din

mediul natural imediat învecinat cu așezarea, poate fi exploatat manual, satisface cerințele de duranță, confort și prelucrabilitate.

„**Natura 2000**”: rețeaua ecologică europeană de arii naturale protejate care cuprinde arii de protecție specială avifaunistică, stabilite în conformitate cu prevederile Directivei 79/409/CEE privind conservarea păsărilor sălbatice, și arii speciale de conservare, desemnate de Comisia Europeană și ale Directivei 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale, a faunei și florei sălbatice. (OUG 57/2007)

Nivelul: spațiu construit suprateran sau subteran al construcțiilor închise sau deschise, delimitat de planșee. Constitutie nivel supanta a cărei arie este mai mare decât 40 % din cea a încăperii/spațiului în care se află (Normativ de siguranță la foc a construcțiilor, indicativ P118-99).

Obiectul: este orice lucru (încă) nefixat (mobil) sau nefincorporat în structura unei așezări, dar care, istoric vorbind, poate fi asociat cu așezarea.

Paramentul: partea exterioară finisată a unei construcții, a unui element de construcție etc.; material care căptușește (cu scop ornamental) această parte.

Parcela: suprafața de teren ale cărei limite sunt sau nu materializate pe teren, proprietatea unuia sau mai multor proprietari, aparținând domeniului public sau privat, și care are un număr cadastral ce se înscrie în registrul de publicitate funciară.

Partea de construcție: este o muncă de rutină perpetuă, necesară pentru a păstra starea de sănătate a unei construcții și/sau a unei structuri sau a țesutului unei așezări în stare bună.

Mansardă (prescurtat M): spațiu funcțional amenajat integral în volumul podului construcției. Se include în numărul de niveluri supraterane. (Normativ de siguranță la foc a construcțiilor, indicativ P118-99). Se consideră mansarde acele spații care respectă următoarele condiții suplimentare:

- podul construcției va forma un unghi maxim de 60 grade cu planul orizontal;
- podul construcției nu va depăși, în proiecție orizontală, conturul exterior al ultimului nivel plin (inclusiv balcoane sau cursive) cu mai mult de 1 m. La calculul coeficientului de utilizare a terenului, mansarda va contribui cu cel mult 60 % din suprafața desfășurată a ultimului nivel plin.

Materialul natural de construcție: este orice material ce provine din

mediul natural imediat învecinat cu așezarea, poate fi exploatat manual, satisface cerințele de anduranță, confort și prelucrabilitate.

„**Natura 2000**”: rețeaua ecologică europeană de arii naturale protejate care cuprinde arii de protecție specială avifaunistică, stabilite în conformitate cu prevederile Directivei 79/409/CEE privind conservarea păsărilor sălbatice, și arii speciale de conservare, desemnate de Comisia Europeană și ale Directivei 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale, a faunei și florei sălbatice. (OUG 57/2007)

Nivelul: spațiu construit suprateran sau subteran al construcțiilor închise sau deschise, delimitat de planșee. Constitutie nivel supanta a cărei arie este mai mare decât 40 % din cea a încăperii/spațiului în care se află (Normativ de siguranță la foc a construcțiilor, indicativ P118-99).

Obiectul: este orice lucru (încă) nefixat (mobil) sau nefincorporat în structura unei așezări, dar care, istoric vorbind, poate fi asociat cu așezarea.

Paramentul: partea exterioară finisată a unei construcții, a unui element de construcție etc.; material care căptușește (cu scop ornamental) această parte.

Parcela: suprafața de teren ale cărei limite sunt sau nu materializate pe teren, proprietatea unuia sau mai multor proprietari, aparținând domeniului public sau privat, și care are un număr cadastral ce se înscrie în registrul de publicitate funciară. Împreună cu construcțiile sau amenajările executate pe suprafața sa, parcela reprezintă un bun imobil (G.M.-007 – 2000).

Patrimoniul: înglobează toate resursele moștenite pe care comunitatea le apreciază din alte motive decât cel strict utilitar.

Patrimoniul cultural: însumează bunurile moștenite identificate și apreciate de comunitate ca fiind reflexia și expresia cunoștințelor dezvoltate, a credințelor și a tradițiilor, respectiv a modului de interpretare a credințelor și a tradițiilor altora.

Patrimoniul natural: însumează habitatul și speciile moștenite, geologia și morfologia ecosistemelor, inclusiv a celor acvatice și subacvatice, cărora comunitatea le conferă valoare.

Pazia: Scândură (ornamentală) așezată vertical la capătul din afară al căpriloror unui acoperiș cu streășină, pentru a ascunde capetele acestora.

Performanța energetică a clădirii (PEC): energia efectiv consumată sau estimată pentru a răspunde necesităților legate de utilizarea normală a clădirii, necesități care includ în principal: încălzirea, prepararea apei calde de consum, răcirea, ventilarea și iluminatul. Performanța energetică a clădirii se determină conform unei metodologii de calcul și se exprimă prin unul sau mai mulți indicatori numerici, care se calculează luându-se în considerare izolația termică, caracteristicile tehnice ale clădirii și ale instalațiilor, proiectarea și amplasarea clădirii în raport cu factorii climatici exteriori, expunerea la soare și influența clădirilor învecinate, sursele proprii de producere a energiei și alți factori, inclusiv climatul interior al clădirii, care influențează necesarul de energie.

Peisajul: este constituit din mulțimea trăsăturilor, a caracterelor, a formelor unui teritoriu (regiune, ținut). **Peisajul cultural:** este un termen ce reunește diverse manifestări ale interacțiunii dintre om și natură reprezentative pentru gradul de evoluție a societății umane sub influența constrângerilor de ordin fizic, a oportunităților habitatului natural și a factorilor social, economic și cultural. **Peisajul antropic:** se caracterizează prin lipsa aproape totală a elementelor naturale din cadrul componentelor peisajului, fapt relevant în fizionomia acestuia. Locul acestora este luat de componentele antropice ale unui mediu construit, rezultat în urma unei activități umane intense într-un areal bine delimitat.

Proportionalitatea: presupune calitatea de a fi în relație corectă în dimensiune, în grad sau în orice altă caracteristică măsurabilă cu un alt obiect. **Puntea termică:** este acea suprafață unde intră în contact două materiale ale căror capacități de reținere a căldurii sunt diferite, având loc o pierdere de căldură. Știind că posibilitățile de reținere a căldurii sunt date și de grosimea materialului, puntea termică poate să apară la elementele de închidere alcătuite din același material care are variații de grosime. Punțile termice se formează și în acele locuri unde este întreruptă termoizolația, permițând pierderea de căldură prin locurile respective.

Reparația: presupune o lucrare mai complexă decât întreținerea, prin care sunt remediate defectele cauzate de degradare, vătămare sau exploatare, și care permite adaptări minore cu scopul de a obține un rezultat sustenabil, dar nu implică lucrări de restaurare sau alterare/modificare.

Șarpanta: este structura de

rezistență a unui acoperiș și este influențată în mod direct de tipul de învelitoare care se dorește a fi folosită, de greutatea acesteia, de existența sub acoperiș a unui spațiu locuibil etc. Poate fi alcătuită din lemn (cel mai frecvent), metal sau beton (cazuri mai rare).

Șura: construcție anexă dintr-o gospodărie rurală în care se adăpostesc vitele și se păstrează diferite vehicule, unele agricole etc. (DEX 1998).

Teritoriul administrativ: suprafață delimitată de lege, pe trepte de organizare administrativă a teritoriului: național, județean și unități administrativ-teritoriale (municipiu, oraș, comună) (Legea 350/2001).

Teritoriul extravilan: suprafața cuprinsă între limita administrativ-teritorială a unității de bază (municipiu, oraș, comună) și limita teritoriului intravilan (Legea 350/2001).

Teritoriu intravilan: totalitatea suprafețelor construite și amenajate ale localităților ce compun unitatea administrativ-teritorială de bază, delimitate prin planul urbanistic general aprobat și în cadrul căroră se poate autoriza execuția de construcții și amenajări. De regulă, intravilanul se compune din mai multe trupuri (sate sau localități suburbane componente) (Legea 350/2001).

Valoarea: este un aspect ce punctează meritul sau importanța; în cazul nostru, ceea ce oamenii atribuie calităților unei așezări).

Valoarea comună: este calitatea ce derivă din semnificația pe care un loc îl are în conștiința oamenilor care relaționează cu el sau a aceloră care au o memorie a locului sau au trăit o experiență colectivă în locul respectiv.

Valoarea estetică: este calitatea ce derivă din modul în care oamenii percep stimulii senzoriali și intelectuali ai unui loc (ai unei așezări).

Valoarea evidentă (intrinsecă): este calitatea ce derivă din potențialul unui loc de a pune în valoare mărturiile activităților umane din trecut.

Valoarea istorică: este calitatea ce derivă din modul în care oamenii, evenimentele și aspectele vieții cotidiene din trecut pot fi legate prin intermediul unui loc (al unei așezări) de prezent.

ANEXA 3 Legislație

Reglementări locale
Planurile Urbanistice Generale ale Unităților Administrativ-Teritoriale aprobate, în vigoare;
Planurile de Amenajare ale Teritoriilor Județene și Zonale aprobate, în vigoare.

Reglementări naționale
Legea nr.10/1995 privind calitatea în construcții, republicată și actualizată;
Legea 50/1991 privind autorizarea lucrărilor de construcții, cu modificările ulterioare;
Legea nr.114/1995, Legea locuinței, cu modificările ulterioare;
Legea nr.153/2011 privind măsurile de creștere a calității arhitectural -ambientale a clădirilor, cu modificările ulterioare;

Regulamentul (UE) nr. 305/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 martie 2011 de stabilire a unor condiții armonizate pentru comercializarea produselor pentru construcții și de abrogare a Directivei 89/106/CEE a Consiliului;
Hotărârea Guvernului nr. 622/2004 privind stabilirea condițiilor de introducere pe piață a produselor pentru construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

Ordinul ministrului dezvoltării regionale și locuinței nr. 839/2009 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, cu modificările ulterioare;
Hotărârea Guvernului nr. 766/1997 pentru aprobarea Regulamentului privind agreementul tehnic pentru produse, procedee și echipamente noi în construcții, modificată și completată;

Ordinul Ministerului Transporturilor, Construcțiilor și Turismului nr. 1889/2004 pentru aprobarea Procedurii de agreement tehnic pentru produse, procedee și echipamente noi în construcții și a Procedurii privind avizarea agrementelor tehnice;
Reglementări tehnice privind documentațiile de urbanism (sursa; http://www.mdrap.ro/construcții/reglementari-tehnice);

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de învelitori;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de izolații;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de tencuieli, placaje și tapete;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de pardoseli, plinte, scafe, elemente de scări;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea clădirilor de locuit și social-culturale;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea construcțiilor industriale, agrozootehnice și de irigații;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea construcțiilor hidrotehnice, amenajărilor și regularizărilor de râuri;
Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea organizării lucrărilor de construcții-montaj;

Reglementări tehnice privind verificarea calității și recepția lucrărilor de construcții-montaj;

Reglementări tehnice privind lucrările de reparații, întreținere și postutilizare a construcțiilor;

Reglementări tehnice privind performanța energetică a clădirilor;
Reglementări tehnice privind securitatea la incendiu;
Hotărârea Guvernului nr. 226/2015 privind stabilirea cadrului general de implementare a măsurilor programului național de dezvoltare rurală cofinanțat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și de la bugetul de stat, cu modificările ulterioare;

Ordinul 961/2016 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a procesului de evaluare, soluționare a contestațiilor, selecție și contractare pentru proiectele aferente măsurilor din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013 pentru care s-a dispus evaluarea și/sau contractarea prin hotărâri judecătorești definitive, care pot fi finanțate de la bugetul de stat, cu modificările ulterioare;

Ordinul 763/2015 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a procesului de selecție și a procesului de verificare a

contestațiilor pentru proiectele aferente măsurilor din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014 – 2020, cu modificările ulterioare;

Ordinul 1731/2015 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind instituirea schemei de ajutor de minimis „Sprijin acordat microîntreprinderilor și întreprinderilor mici din spațiul rural pentru înființarea și dezvoltarea activităților economice neagricole”, cu modificările ulterioare;

Ordinul 2112/2015 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind instituirea schemei de ajutor de minimis „Sprijin acordat pentru stimularea investițiilor asociate conservării patrimoniului și pentru menținerea tradițiilor și moștenirii spirituale”, cu modificările ulterioare;

Ordinul 847/2016 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a procesului de evaluare, verificare, soluționare a contestațiilor și selecție pentru proiectele aferente submăsurii 9.1. „Inființarea grupurilor de producători în sectorul agricol” și 9.1.a. „Inființarea grupurilor de producători în sectorul pomicol” din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014 – 2020;

Ordinul 295/2016 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind aprobarea Ghidului solicitantului pentru participarea la selecția Strategiilor de Dezvoltare Locală.

Reglementări europene
REGULAMENTUL (UE) NR. 1305/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr.1698/2005 al Consiliului;
REGULAMENTUL DE PUNERE ÎN APLICARE (UE) NR. 808/2014 AL COMISIEI din 17 iulie 2014 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR)
DECIZIA DE PUNERE ÎN APLICARE A COMISIEI din 26.5.2015 de aprobare a programului de dezvoltare rurală al României pentru sprijin din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală CCI 2014RO06RDNP001.

BIBLIOGRAFIE

Furu Árpád, *Kalotaszeg népi építészete, Exit*, 2012

Faragó József-Nagy Jenő-Vámszer Géza, *Kalotaszegi magyar népviselet*, București,1977

Gönyey Sándor, *Kalotaszegi jármos csűrök, Ethnographia LXVIII*, 504-511,1957

Jankó János, *Kalotaszeg magyar népe, Athenaeum* Kiadó, Budapest, 1892

Kós Károly, *Kalotaszeg. Kolozsvár*, 1932

Dr. Kós Károly, *Egy Kolozs megyei román ácsfalú. In eszköz, munka, néphagyomány*, 278-290, 1979

Erdély népi építészete, Budapest, 1989

Miron, C., *Materiale neconvenționale locale pentru energie sustenabilă*, INCD URBAN INCERC Iași, http://documents.tips/documents/neconventionale.html

Malonyay Dezső, *A kalotaszegi magyar nép művészete. A magyar nép művészete I. Budapest*, 1907

Munteanu, R., *Ghid de construire în zona de dezvoltare durabilă a Parcului Național „Piatra Craiului”*, Editura *Arhitera*, București, 2013

Sebestyén Kálmán, *Kalotaszeg népi építészete a 18. században. Ház és ember 12. Szentendre*, 69-80, 1998

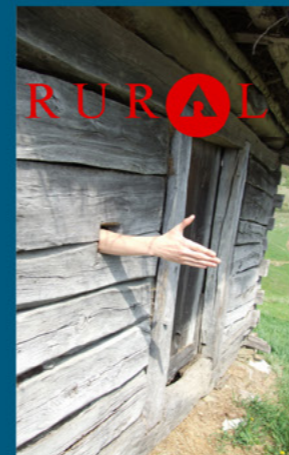
CREDIT IMAGINI

Imaginea 2, pagina 5 - ©http://www.tektum.ro
Imaginile 1 – 5, pagina 6 - ©Google Maps
Imaginea 1, pagina 11 - ©Peter Mrass
Imaginea 2, pagina 12 - ©Robert Farczadi
Imaginea 4, pagina 13 - ©Paul Borde
Imaginea 3, pagina 13 - ©Centru de Agreement Trotuș - Odu Green Roof
Imaginea 2, pagina 18 - ©Paul Borde
Imaginea 3, pagina 18 - ©Copșa Mare Guesthouses
Imaginea 4, pagina 18 - ©http://www.tektum.ro
Imaginea 1, pagina 19 - ©Asociația MONUMENTUM
Imaginea 2, pagina 19 - ©Paul Borde
Imaginea 3, pagina 19 - © Viscri 125
Imaginile 5, 6, pagina 19 - ©Magyar István
Imaginea 7, pagina 19 - ©Asociația MONUMENTUM
Imaginea 3, pagina 20 - ©Robert Farczadi
Imaginile 1, 2, pagina 23 - ©HempFlax Europe
Imaginea 3, pagina 23 - © David Grandorge, proiect Architecture Archive - Hugh Strange Architects
Imaginea 4, pagina 23 - ©Earth Safe Design - www.earthsafedesign.com
Imaginea 5, pagina 23 - © CONSTRUCCIONES MAROBA - www.marobasl.es
Imaginea 1, pagina 25 - ©Robert Farczadi
Imaginea 3, pagina 26 - ©http://www.tektum.ro
Imaginea 6, pagina 26 - ©Asociația MONUMENTUM
Imaginea 4, pagina 27 - ©Peter Mrass
Imaginea 4, pagina 28 - ©Erhardt Gábor
Imaginea 7, pagina 28 - ©Peter Mrass
Imaginea 1, pagina 29 - ©Lard Buurman, Bureau B+B urbanism and landscape architecture
Imaginea 6, pagina 29 - ©Asociația MONUMENTUM
Imaginea 7, pagina 29 - ©RAUM arhitectură
Imaginea 1, pagina 30 - ©Erhardt Gábor
Imaginea 5, pagina 30 - ©Peter Mrass
Imaginea 5, pagina 31 - ©Viscri 125
Imaginea 1, pagina 32 - ©RAUM arhitectură
Imaginea 4, pagina 32 - ©Asociația MONUMENTUM
Imaginile 6, 7 pagina 33 - ©Tesla solar roof
Imaginile 1 – 3, pagina 34 - ©Doris Lasch, http://www.vsarch.ch/
Imaginea 1, pagina 35 - ©Erhardt Gábor
Imaginea 3, pagina 35 - ©Erhardt Gábor
Imaginea 1, pagina 36 - ©Copșa Mare Guesthouse
Imaginea 1, pagina 39 - ©Asociația MONUMENTUM
Imaginea 2, pagina 39 - ©http://www.tektum.ro
Imaginea 6, pagina 41 - ©Asociația MONUMENTUM
Imaginea 1, pagina 46 - ©Joachim Belaieff, Enflo Arkitekter, DEVE Architects
Imaginea 2, pagina 46 - ©Peter Mrass
Imaginile 2 – 5, pagina 47 - ©Asociația MONUMENTUM
Imaginea 2, 4 pagina 51 - ©Asociația MONUMENTUM
Imaginea 3, pagina 56 - ©Asociația MONUMENTUM
Imaginea 1, pagina 57 - ©Asociația MONUMENTUM
Imaginea 2, pagina 58 - ©Asociația MONUMENTUM
Imaginea 3, pagina 58 - ©RAUM arhitectură
Imaginea 8, pagina 62 - © Szigeti Vajk István
Imaginea 2, pagina 63 - ©Jan Hülsemann

Imaginile 5 – 10, pagina 63 - ©Ulrich Roth
Imaginea 1, pagina 64 - ©Asociația MONUMENTUM
Imaginea 4, pagina 64 - ©Copșa Mare Guesthouses
Imaginea 1-5, pagina 65 - ©www.naturalpaint.ro
Imaginea 6, pagina 65 - ©HempFlax Europe srl
Imaginea 1, pagina 66 - ©S.C. Tradiția noastră SRL - Galați
Imaginea 2, pagina 66 - © http://casenaturale.ro
Imaginea 3, pagina 73: ©Gutex, www.naturalpaint.ro
Imaginea 4, pagina 73: ©Alex Wilson - BuildingGreen
Imaginile 1 – 3, 5 – 8, pagina 67 - ©Jan Hülsemann
Imaginile 4, 9, pagina 67 - ©Asociația MONUMENTUM

Arhitectura este știința și arta de a realiza construcții trainice, folositoare, sănătoase și armonioase. Arhitectura se face pentru oameni și mediul lor, prin clădiri sau construcții alcătuite cu cap. Rostul ei este să ne facă viața mai frumoasă, mai sănătoasă și să ne aducă aminte cine suntem atunci când uităm.

Arhitectul este cel care se ocupă cu arhitectura. El își imaginează casele și desenează (alături de echipele de ingineri) schițele / planșele după care se construiesc clădirile. El ține cont de posibilitățile și de nevoile celui care îl cheamă/angajează, de legile în vigoare și de felul în care se fac casele trainice, sănătoase și frumoase.

Obiectivele generale ale PROGRAMULUI RURAL al Ordinului Arhitecților din România

- creșterea calității practicii profesionale în mediul rural
- conștientizarea nevoii de protejare/promovare a zonelor cu specific local valoros
- folosirea arhitecturii (cu toate domeniile conexe) ca pârghie în dezvoltarea economică a mediului rural pe baze ecologice / responsabile
- elaborarea documentelor ce vor reglementa intervențiile în mediul rural (cu sau fără finanțare europeană)

NOTA: Toate imaginile nespecificate mai sus sunt proprietatea firmei Kamos, ©Katalin Moscu, și a echipei ©Zsuzsánna Bancsi-Rigó, ©Árpád Nagy, ©Ildikó Sándor, ©Grupul Rural al OAR.

ACEST GHID SE DISTRIBUIE GRATUIT!

Ghidul poate fi accesat și descărcat de pe site-ul OAR:

<http://www.oar.archi/despre-oar/publicatii-si-documente-oar>

Realizat cu sprijinul:

